



Maščevanje ob Završnici

Dne 1. julija 1942. leta so Nemci pripeljali 30 talcev iz Begun v Moste pri Zirovnici. Tako so se maščevali za porušeno železniški most čez Završnico, ki so ga bili minirali partizani. Talce so razporedili na cesti, kjer so danes spominski kamni. Rešil se je samo partizan Šiška, ki je med streljanjem skočil čez zid, se zakotalil čez grapo in se skrčil pod veliko lesen korito, po katerem je tekla voda. Zal pa je še isto jesen padel na Jelovici. Prav tako je hotel uteči tudi telovadec Rakar iz Stražišča. Toda Nemci so ga dobili, ga močno pretepali in nečloveško pobili.

Mladina na progo

1. julija 1951. leta je odšla iz Kranja I. mladinska delovna brigada na gradnjo železniške proge Doboj-Banja Luka. V brigadi je bilo 50 mladincev in mladink iz Kranja, kakor tudi iz Jesenic, Gornjega, Zirov in drugih krajev Gorenjske.

Slovesnost v Atenah

Predsednik FLRJ tovariš Tito je 2. julija 1954. leta prišel na obisk v Grčijo. Grško ljudstvo je bilo močno naklonjeno naporom medsebojnega prijateljstva in sodelovanja, kar je bil glavni namen obiska. Zato so ta dan priredili v Atenah veliko slovesnost.

Smrt revolucionarja

Dne 2. julija 1949. leta je umrl George Dimitrov, predsednik N. R. Bolgarije in eden izmed voditeljev mednarodnega revolucionarnega gibanja. Bil je med uglednimi voditelji Komunistične internacionale. Ob požigu Reichstaga je bil aretiran in po uspelem zagovoru pred sodiščem izpuščen. Po vojni se je vrnil v svojo domovino in postal njen voditelj. Zaradi konstruktivne politike, zlasti na Balkanu in v odnosu do naše dežele, je po znani Resoluciji Informbiroja padel v nemilost skupno z našimi političnimi voditelji.

Avtomobilska cesta

329 mladincev in mladink je 2. julija 1949. leta odšlo iz Kranja v

Diplomirani tehniki — istočasno šoferji amaterji

Jesenice — Na Jesenicah že dvajseto leto zapored izučujejo srednji strokovni kader, zato je jeseniška Tehnična srednja šola dobila že zasluženo sloves. Do letos se je izšlo na Jesenicah 137 metalurških tehnikov, z letošnjimi absolventi pa se bo to število dvignilo na 164 metalurških tehnikov. To število morda niti ne bi bilo tako zanimivo, če ne bi vedeli, da so jeseniške tehnike vzgojili Jesenčani sami, to je strokovnjaki iz Zelezarne, ki sta se jim šele zadnji dve leti pridružila dva stalna profesorja. Z letošnjim solčnim letom so na jeseniški Tehnični srednji šoli vključili v snov zaključnega izpita tudi šoferjski izpit. V II. polletju so vnesli v IV. letnik predmete, potrebne za šoferjski izpit, instrukcijo za praktično vožnjo pa je nudilo Avtomoto društvo Jesenice. Posebnost letošnjih absolventov je tudi v tem, da so ves čas študija, to je vsa štiri leta, delali v jeseniški Zelezarni 8 ur dnevno, obiskovali predavanja po 5 do 6 ur dnevno in kljub temu na zaključnih izpitih dosegli povprečno prav dober uspeh.

Sola ne vzgaja tehnikov le za potrebe jeseniške Zelezarne marveč za potrebe ostalih železarn oziroma podjetij. Med letošnjimi absolventi imajo seveda večino jeseniški, so pa tudi iz Zelezarne Sisk (6), Zelezarne Store (1) in Livarne Maribor (1).

Zlata poroka v Lojšah

Jutri, v nedeljo, bosta praznovala zlato poroko Antonija in Marija Pfajfar, po domače Mežnarjeva. Doma sta iz Lojš nad Selcami. Izhajata iz delavske družine in sta že kot mladoletna morala služiti kruh pri tujih ljudeh. — V 24. letu starosti sta pričela skupno življenje in se jima je v zakonu rodilo 11 otrok. Od teh jih je sedem še živih. Zivljenje v stari Jugoslaviji je bilo za delavsko družino zelo težko, vendar sta vseskozi svoje otroke vzgajala v naprednem duhu. V času NOB je bil njihov dom stalno toplo zavetišče mnogih partizanov. Kljub precejšnji starosti sta jubilarita še vedno čila in zdrava. Ob tem praznovanju se številnim čestitkam pridružuje tudi naša redakcija.

sklopu mladinske delovne brigade »Franceta Preserna« na gradnjo avtoceste. Komandir brigade je bil Ivan Krč. Brigada se je vrnila v začetku avgusta. Bila je dvakrat udarna; 22 brigadirjev si je pridobilo priznanje udarnikov, 73 pa je bilo pohvaljenih.

Prva hajka

Prve dni julija 1941 so Nemci organizirali prvo hajko na partizane v okolici Mežaklje in Pokljuke. Nemci so bili zelo zaskrbljeni, ker je že 22. junija odšlo z Jelovice približno 50 delavcev in so »tavalili po gorskem svetu« kot je ugotovila policija na Bledu. Vendar v tej prvi hajki ni prišlo do srečanja s partizani, kajti le-ti takrat niso bili niti dovolj oboroženi in pripravljeni na to.

Dunaj — Trbovlje

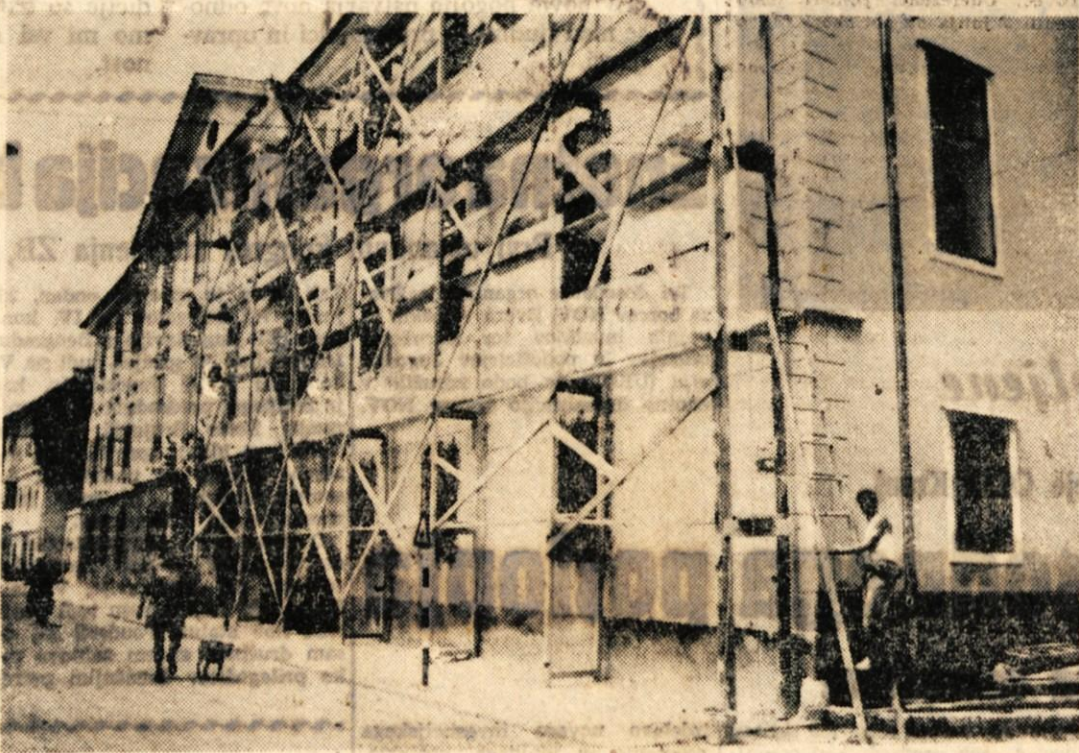
Pred 39 leti, 3. julija 1922. leta, je začela na Dunaju Prva vzdrževalna konferenca Komunistične partije Jugoslavije. Začelo je dolgo obdobje ilegalnega dela v deželi z vodstvom v tujini. Istega dne, 1934. leta, so rudarji trboveljskega rudnika ostali v jama in začeli gladovno stavko.

Zgodovinski predlog

Na plenumu CK KPJ, ki je bil v Beogradu 4. julija 1941, je tovariš Tito predlagal, da bi brž začeli organizirati partizanske odrede in šli v boj proti okupatorju. Hkrati je predlagal, naj bi v Zapadni Srbiji izbojevali in obdržali svobodno ozemlje. Ta sestanek in ti predlogi so tudi osnova za proglasitev 4. julija kot Dneva bora.

Dol z vojnimi dobičkarji

Predsedstvo Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) je 4. julija 1945 objavilo Zakon o odvzemu vojnega dobička, pridobljenega med sovražno okupacijo. Vsi, ki so v času vojne izkoristili ljudsko bedo, nesreče in konjunkturo sovražnih sil s trgovanjem in iskanjem zaslužka, so morali odstopiti pridobljeno imetje.



Radovljiška »grafina« bo spet dobila novo lice, s tem pa seveda tudi stari del mesta, ki ima iz leta v leto vse večji turistični pomen.

MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA

Tokrat o združevanju trgovin

Med ostalimi aktualnimi gospodarskimi vprašanji za vzema vidno mesto tudi problem združevanja trgovskih podjetij. V Kranju so to delno že rešili, saj je na zadnji seji Občinski ljudski odbor že potrdil združitve nekaterih trgovskih podjetij, medtem ko je v preostalih štirih občinah položaj bistveno drugačen. Sicer pa kar pogosto, kaj so nam povedali ljudje v pristojnih občinskih organih.

EKONOMSKI RAZLOGI TERJAJO ZDRUŽITEV

Na oddelku za gospodarstvo in komunalne zadeve pri Občinskem ljudskem odboru Jesenice pa so nam na zastavljena vprašanja v zvezi z združevanjem trgovin odgovorili, da so tudi v jeseniški občini že vsa zadnja leta proučevali možnosti za združevanje manjših trgovskih podjetij v večje. Do zamisli o združevanju trgovskih podjetij jih je pripeljala dejstvo in izkušnje, da bi se na ta način dalo prihraniti precej sredstev. Jeseniška občina zastopa tako politiko že dalj časa, zato je lani dal oddelek za gospodarstvo in komunalne zadeve pobudo, da bi se nekatera jeseniška trgovska podjetja združila. Vendar

Ljudje in dogodki

Kennedy je na dunajskih razgovorih pokazal, da dobro pozna pregovore. Med drugim je uporabil stari kitajski pregovor, da potovanje na tisoče milj vedno začne s prvim korakom. Ni težko uganiti na kaj je ameriški predsednik pri tem mislil. Vsem opazovalcem, ki so spremljali besedno igro dveh državnikov na Dunaju, se je zdelo, da bo ta prvi korak Laos, saj je izgledalo to jabolko na dunajskih razgovorih popolnoma zrelo in najbližje. Medtem se je dunajsko vzdušje razhladilo, v ospredje je stopil berlinski problem, ki je pokazal stara nasprotja in posledica tega je bila, da v Zenevi diplomati štejejo dnevnice in igrajo golf. Ze lep čas je konferenca o Laosu na slepem tiru. Seveda starih pregovorov ne pozna samo Kennedy. Resnico v pregovorih iščejo tudi drugi državniki, posebno tisti, ki bi radi izpovedali politična dejstva v slikovitem jeziku. Sedanji čas za Laos je resen, toda laoski premier Suvana Fuma ni izgubil smisla za duhovitost, če ima ta duhovitost za ozadje težo velike politične resnice. Z vzhodno umirjenostjo in modrostjo se je spomnil starega laoskega pregovora: »Ko se bivoli spopadejo,

Dnevnice se množijo

pomandrago travo!« Tem besedam ni treba posebne razlage. Dvajseto stoletje s svojo genialno politično modrostjo lahko napravi ironične zaplete res v vseh koncih sveta in ni čudno, da so velesile našle svoje bojišče v pragozdovih Laosa, neke bogu za hrbtom. V tem praprotnju džungli si brusita nože Vzhod in Zahod in v njihovih rokah je usoda naroda, ki si želi samo mir. To dejstvo potrjuje, da danes na svetu ni točk, ki bi bile izvenzete v protislovjih sveta.

Medtem, ko v konferenčnih sobah v Zenevi ure stojijo, je pretekli teden postalo živahnije v Zürichu. Tam so se zbrali trije sprti laoski principi, da bi v mirnem švicarskem mestu našli nekak »modus vivendi«. Najprej so v začetku izmerili drug drugemu krvni pritisk in izgledalo je, da je zelo malo izgleda za sporazum. Predsednik vlade Suvana Fuma se je priroževal novinarjem, da laoski princčevski terec ni vigran in zato ni mogel doseči sporazuma v pogledu programa vlade nacionalne enotnosti in zunanje politike, da bi se vlada odrekla vključevanju v vojaške tabore. Epilog princčevskih razgovorov v Zürichu so vsi pozdravili. Suvana Fuma,

Ker je v Laosu vsaj začasno zatišje, dnevno več ne pade po trideset vojakov na obeh straneh, kot se je to dogajalo v mesecu maju, ko so bile borbe največje, je pričakovati, da bodo naposled v Zenevi začeli z delom. Posebno vzpodbudna je okoliščina, da sta Hruščev in Kennedy dala posredno na znanje, da se nobeden od njih ne želi direktno vključiti v vojno na laoskem zemljišču.

V teh usodnih dneh za Laos ni težko najti prave smeri. Potrebno je veliko potrpežljivosti, da bi se izognili vsem zaprekam. Po šestdesetih razpravah v Zenevi zahtevajo nekateri vodilni ameriški listi, da bi področje Laosa razdelili s kakšnimi novimi vzporednicami na sever in jug. Takšni predlogi najbrž ne bodo razveselili laoskih političnih skupin, ker je skoraj izključeno, da bi Suvana Fuma in Sufanuvong pristala na takšno diplomatsko razkosanje Laosa. Če bi preumeriali konferenco v to smer, potem diplomatom v Zenevi res ne preostane drugega, kot da sešetejo dnevnice, pospravijo prtljago in se vrnejo domov. Toda takšen izhod izgleda preveč nevaren.

Pošta in železnica v letu 1960

V preteklem letu so gorenjske železniške postaje odpravile 4.501.650 potnikov; z drugimi besedami, na vseh 31 železniških postajah, kolikor jih imamo v kranjskem okraju, je lani stopilo v potniške vlake pravkar navedeno število ljudi. Največ potnikov so odpravile železniške postaje v jeseniški občini in sicer 1.568.240 potnikov, sledijo pa postaje v občini Radovljica (stara upravno teritorialna razdelitev) z 801.882 odpravljenimi potniki, postaje v občini Kranj s 610.397 odpr. potniki, postaje v občini Skofja Loka s 522.254 odpravljenimi potniki, postaje v občini Bobinj s 425.870 odpravljenimi

potniki in dve železniški postaji v občini Trzin s 116.949 odpravljenimi potniki.

Prav tako so v letu 1960 na gorenjskih železniških postajah naložili 482.010 ton, razložili pa 1.496.076 ton raznovrstnega blaga.

Kaj pa pošta? V našem okraju imamo 44 post, ki so lani odpravile 9.528.000, sprejele pa 11.406.000 pisemskih pošilk, skupno torej 21 milijonov. V istem obdobju je bilo odpravljenih 64 tisoč in sprejetih 75 tisoč paketov, nadalje so gorenjske pošte posredovale 134 tisoč brzojav, 3.341 jisoč krajevnih in 2.488 medkrajevnih telefonskih pogovorov.

TE DNI PO SVETU

KAMBOSKA PRIZADEVANJA — Kamboška delegacija na mednarodni konferenci 14 držav o Laosu je predložila osnutek predloga o zagotovitvi Laoske nevtiralnosti in nadziranju premirja v tej deželi. Prvi del predloga govori o proglasitvi Laosa za nevtrarno državo. V drugem delu predlagajo, da bi udeležence konference sprejele deklaracijo o spoštovanju laoske nevtiralnosti. Tretji del pa ureja umik tujih čet iz Laosa in pooblastila mednarodne nadzorstvene komisije.

UPOR V VENEZUELI ZATRT — Guverner venezuelske države je povedal, da so vladne sile zatrle upor, ki je izbruhnil v vojaški garniziji v Barceloni. Povedal je, da je bilo v upor 40 mrtvih in 6 ranjenih.

VPRASANJE JUŽNE TIROLSKE ODPRTO — Ker tudi tretji razgovori o vprašanju Južne Tirolske niso bili uspešni, zahtevajo avstrijski časniki, naj pošljejo komisijo nepristranskih mednarodnih opazovalcev na to ozemlje, da bi se seznanili z dejanskim stanjem. Avstrija bo ta predlog sprožila na jesenskem zasedanju OZN.

Tisk opozarja, da bi si Avstrija morala pridobiti »mednarodne simpatije« za svoje interese na Južnem Tirolskem. Rušenje in atentati niso primerno sredstvo, da bi si pridobili mednarodno naklonjenost.

POMOČ REPUBLIKI MALI — V Bamaku so uradno objavili, da je CSR odobrila republiko Mali za posojilo v znesku 10 milijonov dolarjev. Posojilo je namenjeno za naprave za tekstilni kombinat, zgraditev mlinov za žito in za montiranje nekaterih strojev v tovarne.

ZUNANJI MINISTER SEGNI V BEOGRADU — V sredo je prišel na uraden obisk v Beograd italijanski zunanji minister Segni. To je prvi obisk italijanskega zunanjega ministra po vojni. Segni vrača obisk državnemu sekretarju za zunanje zadeve Koči Popoviću, ki je bil pred meseci na uradnem obisku v Italiji.

V uradnih razgovorih so skušali uresničiti obojestransko željo, da bi bili odnosi odsej postavljeni še na bolj trajne osnove in da bi našli način za nadaljnjo poglobitev medsebojnega sodelovanja. Strokovnjaki so že pred tem proučili nekatera vprašanja jugoslovansko-italijanskih odnosov. Med obiskom v Beogradu je italijanski zunanji minister obiskal med drugim tudi kmetijski kombinat »Beograd«.

NAPAD ANGOLSKIH BORCEV — Skupina 300 angolskih borcev, ki deluje v gorah Mabubas, je včeraj v bližini Luande napadla portugalske rudnike pri Caselengusu. Angolski borci so napadli tudi dve portugalski plantaži na področju Uigija. Zažgali so dve skladišči.

PONOVNA ODLOŽITEV — V Leopoldvillu sodijo, da bo treba ponovno odložiti zasedanje kongoskega parlamenta, ker mislijo, da se poslanci ne bodo mogli zbrati do začetka prihodnjega tedna v Lovaniumu. Pravijo, da so razlogi za ponovno odložitve zasedanja parlamenta tudi tehnične narave. Več poslancev je prišlo v Leopoldville, vendar njihovega števila ne vedo niti v OZN, niti na sedcu vlade.

UNIJA GANE, GVINEJE IN MALIJA — Ganski premier Nkrumah je sinoči izjavil, da bo v soboto objavljena ustanovna listina o uniji Gane, Gvineje in Malija. Dejal je, da se bodo uniji lahko pridružile vse druge afriške države, ki to želijo.

STAVKE NA NIZOZEMSKEM — Okrog tisoč delavcev v dokih amsterdamskega pristanišča je začelo stavkati. Delavci zahtevajo, da jim zvišajo tedenske plače za 10 guldenov.

DE GAULLE NAPOVEDUJE OBNOVO POGAJANJ — Predsednik francoske republike de Gaulle je v govoru izjavil, da se bodo nadaljevala francosko-alžirska pogajanja v Evlanu za mirno rešitev tega vprašanja. Izrekel je upanje, da bo alžirski problem do konca leta urejen.

NAPETOST OKROG KUVAITA — Kuvaitska vlada je sporočila, da se bo uprla vsaki agresiji na njeno ozemlje z iraške strani. To sporočilo so objavili po izjavi iraškega premiera Kasema, da bo priključil Kuvait, češ da je »integralni del Iraka«.

Ljubelj, razen tega pa imajo nekatera trgovska podjetja iz drugih gorenjskih občin pri njih svoje poslovalnice. Zato so na občini že sklenili, da bodo vsa tuja trgovska podjetja, ki bodo želela na novo odpreti ali obdržati svoje poslovalnice pri njih, najprej morala adaptirati stare lokale, saj imajo sedaj zelo malo takih, ki bi bili sodobno opremljeni. O sami združitvi obeh domačih trgovskih podjetij še niso sklenili nič določnega. Zaradi novih gospodarskih razmer, ki bodo vedno bolj vpravečevala takšno združevanje, pa seveda dopuščajo možnost, da bo do te združitve kmalu prišlo.

V SKOFJI LOKI POSTOPOMA

V Skofjeljski občini so že v začetku tega leta začeli z združevanjem manjših trgovskih podjetij v večja. Tako so najprej pripojili k trgovskemu podjetju Veletrgovina Skofja Loka vse trgovine, ki so bile pri kmetijskih združenjih. V mesecu marcu so samostojno trgovino »Pri Zicherlu« pridružili Trgovskemu podjetju Lubnik, nekoliko pozneje pa še trgovino

»Specerija« v Stari Loki podjetju Veletrgovina. Na prvi prihodnji seji občinskega ljudskega odbora, ki bo verjetno 10. julija, bo odbornikom predložen predlog, da se trgovsko podjetje Poljane, ki ima sedaj v svojem sklopu 4 poslovalnice, priključi Veletrgovini v Loko. Prav tako bo verjetno še letos izvedena tudi priključitev trgovskega podjetja iz Gorenje vasi k istemu podjetju.

Na vprašanje, če so govorili tudi že o združitvi Veletrgovine in Lubnika, so nam na oddelku za gospodarstvo ObLO Skofja Loka povedali, da je ta združitve le še vprašanje časa. Čeprav v nekaterih manjših kolektivih z nezaupanjem gledajo na združevanje, češ, ne bo dobro, če nam bodo drugi kruh rezali, le vse govori v prid združevanja. Navedemo naj morda leto, da bo le veliko podjetje lahko imelo rentabilne samopostrežne trgovine. Za sedaj imajo v Skofji Loki eno, urejajo že drugo, vendar se s tema dvema še ne bodo zadovoljili. Velikemu podjetju pa se bo splačalo nabaviti stroje za pakiranje, kar je pa tudi edino ekonomično.



Velika udeležba in prometne zveze zagotovljene

Na množične odhode na Poljane se po občinah že dalj časa skrbno pripravljajo. Budnice in letala Alpskega letalskega centra iz Lesca bodo vsem delovnim ljudem Gorenjske na Dan bora naznanila pričetek velikih praznovanj. S številnimi izrednimi vlaki, avtobusi in kamioni bodo ljudje z vse Gorenjske odhajali na to veliko slavnost. Menijo, da se bo na ta dan zbralo na Poljanah okrog 40.000 ljudi, z vse Gorenjske, od tega 12.000 z Jesenic, 10.000 iz Radovljice, 8000 iz Kranja, 3000 iz Trčiča, 3000 iz Skofje Loke itd.

Iz skofjeloške občine bo odšlo okoli 1000 ljudi ob 6. uri zjutraj z vlakom, vrnili pa se bodo z vlakom, ki odpelje ob 18. uri z Blejske Dobreve. 300 do 400 se jih bo peljalo z motornimi vozili članov avto-moto društva, ostali bodo šli s kamioni skofjeloških podjetij in to predvsem udeleženci iz oddaljenih krajev Selske in Poljanske doline. Kolona avtomobilov bo krenila izpred Transturista 4. julija ob 6. uri zjutraj.

PREBIVALCI MESTA KRANJA IN OKOLICE

POZIVAMO VSE PREBIVALCE MESTA KRANJA IN OKOLICE, TRGOVSKEGA PODJETJA, USTANOVE IN OSTALE, DA V POČASTITEV 4. JULIJA — DNEVA BORBE — OKRASJO SVOJE DOME IN IZLOŽBE TER IZOBESIJO ZASTAVE.

PROSIMO VAS, DA OLEPSATE MESTO ZE 1. JULIJA. Obenem vas vabimo, da prisostvujete odhodu Prešernove brigade na 100 km dolg pohod na Poljane. Slovesnost ob odhodu brigade bo 2. julija ob 7. uri zjutraj pred zgradbo OLO Kranj.

Občinski odbor SZDL Kranj

Vsega bo dovolj okrepčila, zabave

Na velikem, lepo urejenem prireditvenem prostoru, seveda niso pozabili tudi na okrepčilo — jedrsko in pijačo. Pripravljenih bo 11 velikih paviljonov. V vsakem izmed njih bo 15-članska strojna osebje, razen tega pa bo imel vsak paviljon kar štiri blagajne, da bo nakupovanje potekalo kar najbolje in najhitreje. Svoje paviljone bodo imeli: Mesarsko podjetje Jesenice, (1), Mesarsko podjetje Kranj (1), Vino Gorenjska, Jesenice (2), Hotel Pošta, Jesenice (3) in Trgovsko podjetje Rožca, Jesenice (2). Možen bo tudi nakup tobakovih izdelkov, ljubljanske Mlekarnice pa bodo poskrbele za

prodajo mlečnih izdelkov. Poštni paviljon bo v rokah fotomaterjev in filatelistov. Tu bo vsakdo lahko dobil tudi slavnostni poštni žig.

Organizirana bo tudi služba prve pomoči. Zdravnik in drugo potrebno zdravstveno osebje bo vseskozi pripravljeno pomagati vsakomur, ki bo potreben morebitne pomoči.

Prav gotovo pa jih ne bo malo, ki bi se radi zavrteli ob zvokih poskočne glasbe. Avseniki bodo poskrbeli za ples in razvedrilo, čez 1000 plesnih parov bo lahko naenkrat zaplesalo na že pripravljenem velikem plesišču.

svojih doživljajih. Za zaključek večera pa bodo v taboru prikazali enega od slovenskih filmov.

Naslednjega dne, na Dan bora, 4. julija, računajo, da bo v jutranjih urah prišlo samo v partizanskih kolonah blizu 6000 ljudi. Ob 10. uri se bo pričel slavnostni del proslave. Po Internacionalni bo zbranim govoril član izvršnega komiteja Centralnega komiteja Boris Ziberl. Po slavnostnem govoru bodo prvič izgovorili odlomke Kantate Radovljanske Gobe po besedilu Mihe Klitjanarja. Golobi bodo nato ponesli pozdrave s slovesnosti po vsej Gorenjski. Zanimiv bo nastop letalskega letalskega centra in pihalni orkestri. Ob manjših tabornih ognjih bodo preživeli borci prisotnim pripovedovali o

POLJANE, znane po ljudski pripovedki o okameneli babi, so konec 16. stoletja, ko so italijanski grofje in lastniki fužin na Savi in Javorniku, Bucelleniji, kupili fužine v Radovni, postale pomembna tovarna pot, ki so jo za prevoz železa in železnih izdelkov uporabljali tudi kasnejši lastniki fužin Zois in po letu 1869 Kranjska industrijska družba vse do opustitve fužin v Radovni.

POLJANE bi ostale tih in pozabljen kraj, da jim ni dalo zgodovinskega pečata jeseniško delavstvo s prirejanjem prvomajskih proslav, ki so bile odraz moči revolucionarnega gibanja jeseniškega proletariata. Razen prvomajskih proslav so bile POLJANE kraj številnih ilegalnih partijskih sestankov, kraj, kjer so se po »Obznani« organizirale in sestajale partijske celice z Jesenic, Javornika in Dobreve.

Po okupaciji so POLJANE postale kraj številnih sestankov med organizatorji osvobodilnega boja in aktivisti

na terenu. Postale so partizanske in ostale od prve bitke na Obranci do osvoboditve. Preko njih so potekale partizanske poti in kurirske steze. Konec aprila 1945 so postale mobilizacijska baza in kraj, kjer se je 3. aprila 1945 zbral odbor Delavske enotnosti Jeseniške Železarnice in sklenil ilegalno prevzeti Železarno v svoje roke. S tem pa so preprečili, da je Nemci na svojem umiku niso mogli uničiti.

Osrlednja proslava 20-letnice vstaje v okrajnem merilu 3. in 4. julija na POLJANAH nad Jesenicami bo zato vsakakor mogoča počastitev nekdanjih borb, a obenem manifestacija naših sedanjih uspehov, ki so iz dneva v dan večji. V tej dolgi zeleni dolini, ki se končuje na eni strani z nizkimi griči, na drugi pa s strmimi pobočji Obrance, se bodo v teh dneh zbrali stari in mladi od vsepovsod. Prihajali bodo in se spominjali vseh trdih let revolucionarnega boja, se na obronkih Mežaklje spominjali prvih let borbe in hkrati s tem vseh današnjih uspehov.

Množični partizanski pohodi

ling. Naslednjega dne bodo prehodili partizanske kraje Mrzli Studenec, Pokljuko, Krnico, Poljšico in Rečico, kjer bodo prenočili in ponovno pripravili miting. Tretji dan bodo tako kot ostale partizanske enote prispeli na Po-

ljane — skupni cilj vseh udeležencev pohoda.

Na svečani proslavi na Poljanah pa bodo prisotni tudi mladinci, člani gorenjskih planinskih društev, ki so že 18. junija odšli na Gorenjsko partizansko kurirsko

pot, ki meri v celoti blizu 400 km in jo vodi znani borec Andrej Brovč.

Ljudje iz tovarn, šol in vasi bodo napolnili to tiho dolino, se srečali in spomnili tistih dni, ki smo jih prebrodili.



Današnje Poljane

Na Poljanah, v tej dolgi zeleni dolini, obdani z nizkimi grički in mecesnovimi drevesi leži majhna vasica, imenovana Kocna. 47 hiš šteje in prebiva v njih 138 prebivalcev. Kot v drugih hribovskih vasicah, tako se tudi v tej kaže napredek, ki ga lahko beležimo iz dneva v dan. Ne bomo posebej govorili, da se lahko tamkajšnji vaščani pohvalijo z elektriko, saj imajo le-to že več let. Pač pa naj omenimo telefonsko napeljavo, ki so jo dobili prav v minulih dneh, s čimer se je izpolnila dolgoletna želja volivcev. Lani so pričeli tudi z gradnjo novega vodovoda, ki je bila precej težavna. Izvir namreč leži precej nižje kot samotno naselje samo, zato je bilo treba zgraditi črpalnice na avtomatično črpanje. Poskusno obratovanje so

že izvršili, v prihodnjem tednu pa bo vodovod povsem gotov.

Izredno ugodna in lepa lega Poljan z okolico je že sedaj privabljala številne izletnike in turiste, predvsem šolske skupine. Z ureditvijo ceste Jesenice — Poljane pa bo dotok ljubiteljev narave prav gotovo še večji. Izletnike bo privabljal tudi spomenik, ki bo obsegal 5 skal, stoječih v krogu, kot simbolični prikaz skupine ljudi, ki so se v zgodovini Poljan neštokrat shajali tod in se pogovarjali vedno o novih in novih nalozah.

Z ureditvijo komunalnih naprav bodo dani tudi pogoji za razširitev naselja, hkrati s tem pa bodo lahko pričeli tudi misliti na postavitev kakšnega trgovskega lokala (sedaj imajo le gostišče), tako da

vaščanom ne bo treba nakupovati na Jesenicah ali na Blejski Dobravi.

V Radovljici zbirajo prijave za udeležence pohoda na Poljane že več dni. Danes do dvanajste ure bodo vsi prijavitelji zbrani. Na dan praznovanja bodo Transturisti avtobusi vozili od 7. ure zjutraj. Avtobusne proge do Poljan bodo tudi iz Podnaria, Posavca, Mošenj, Brezij, Radovljice, Lesc in Kropo. Iz Kropo bodo vozili z lastnimi prevoznimi sredstvi, če pa jih ne bo dovolj, bo Transturist iz Radovljice odstopil še en avtobus.

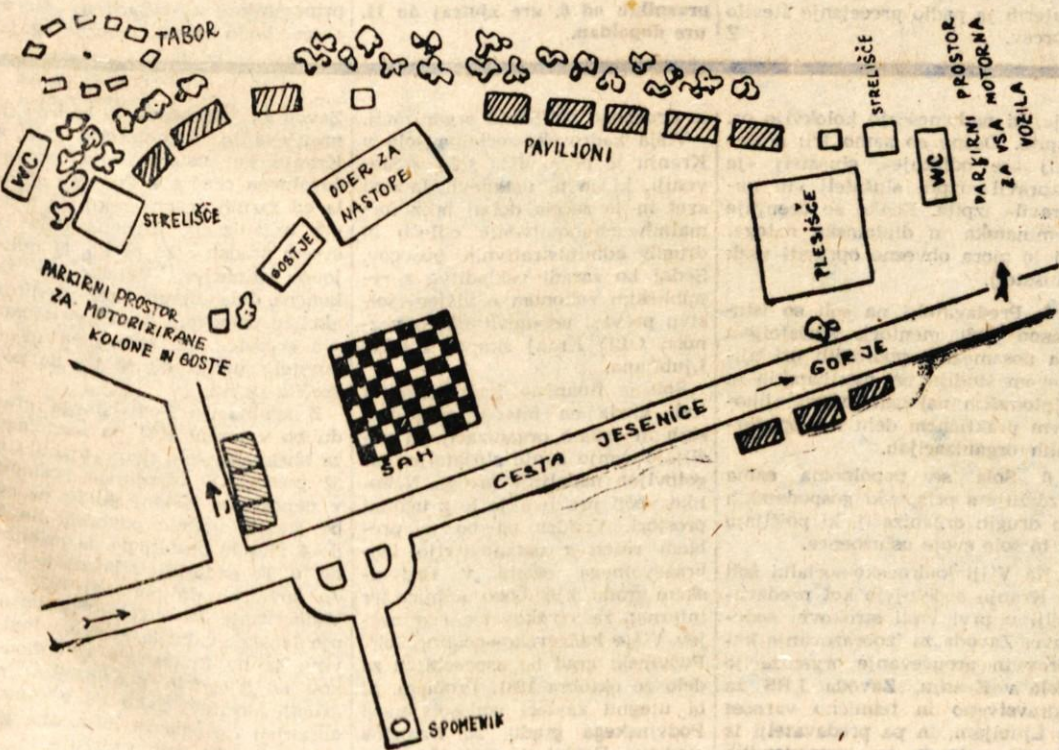
Tako kot iz Radovljice tudi iz Trčiča rednega vlaka ne bo. Prvi jutranji redni vlak ni nikoli zaseden in bo zato v njem dovolj prostora. Zbirališče za odhod z avtomobili in avtobusi pa bo ob 17. uri na Cankarjevi cesti.

Za jeseniško občino bo stal poseben vlak na Dobravi, ali pa bodo k rednemu priključili večje število vagonov. Kamioni in avtobusi bodo vozili v velikem številu, vendar zaradi urejenega prometa le po cesti Sp. Gorje — Poljane. Po jeseniški strani bodo lahko vozila samo službena vozila, ki bodo prevajala jedrsko in pijačo in razne druge stvari, ki bodo morda zaradi velikega števila gostov predčasno pošle.

Izlet v prelepo okolico

Razen tega, da bodo Poljane ves dan praznične in se bo moč zabavati ob zvokih Avsenikove glasbe in prisostvovati številnim športnim in kulturnim prireditvam, je ta dolina tudi izhodišče za številne kraje in dalje izlete. Takoj nad dolino se dviguje hrib Obranca, kjer so bili prvi partizanski boji v Sloveniji in kjer sta padla prva partizana Ferdo Koren in Ciril Arzenšek. Tu stoji tudi spomenik obema padlim, ob lepem vremenu pa se

od tod odpira prekrasen razgled na Poljane, na svet proti Stolu in celotnemu masivu Karavank. Nekoliko višje nad Obranco, pol ure hoda, je Dom na Mežakli, tu je možen počitek pod košatimi krošnjami dreves in številni krajši izleti v zelo lepo okolico. Iz Poljan vodi pot tudi v Krmo, sama dolina Poljan pa se proti zahodu odpira proti Gorjam in slikoviti so testki Vintgarja, od tod pa na Bled in Bohinjsko dolino.



Slavolok datumov

Mejniki naše preteklosti, dnevi, ki bodo ostali nepozabni

Vsi se spominjamo istih dni in vsi jih tudi praznujemo kot eden — vstajo jugoslovanskih narodov. Leto 1941 bo za vedno nepozabno. Ne spominjamo pa se samo dni, še bolj so nam ostale v spominu žrtve, padli borci in talci ter interniranci. Prav v spomin na te dogodke pa vsako leto praznujemo številne praznike po večjih in manjših krajih širom po naši domovini. Precej značilna oblika praznovanja pa so krajevni prazniki, katerih imamo samo na Gorenjskem precej. Vsak praznik za sebe pa je svetel mejnik iz zgodovine NOB.

Tokrat smo zbrali nekatere dogodke na katere so vezani posamezni krajevni prazniki na Gorenjskem. Prepričani pa smo, da je iz našega seznama nehoti kakšen praznik izpadel, in da nam bodo ljudje v tistih krajih, ki smo jih izpustili, to oprostili. Prav te pa bi prosili, kdaj imajo v njihovem kraju praznik in zakaj.

JANUAR
Železniki — 10. januarja 1942 je bila v Dražgošah huda borba med Cankarjevim bataljonom in okupatorjem. Partizani pa so v trodnevni boj prizadejali okupatorju težke izgube. Železniki tistih dogodkov ne bodo nikdar pozabili, v spomin nanj pa vsako leto praznujejo krajevni praznik.

MAREC
Zabnica — V hudih borbah med partizani in Nemci na dan 27. marca 1942. v gozdovih takratne zabniške občine, od Črnogroba do Rovt, je padlo 15 borcev, med njimi tudi narodni heroj Stane Zagar.

APRIL
Črniče — Devetega aprila 1944 so Nemci požgali vas Mošnje in izselili številne domačine v koncentracijska taborišča.

MAJ
Begunje — Begunčani se na svoj krajevni praznik spominjajo 4. maja 1945. leta, ko je bilo osvobodeno 680 internirancev iz begunjskih zaporov.

Kranjska gora — Osemnajstega maja 1943 je bil v tem predelu Gorenjske pravi preplah med domačini. Nemci so masovno aretirali domačine in jih izseljevali v Nemčijo v koncentracijska taborišča.

Mošnje — Srečno snidenje domačinov in internirancev iz nemških taborišč (6. maja 1945. leta), ki so bili pregnani iz Mošenj aprila 1944, ko je bila požgana tudi vas.

JUNIJ
Zirovnica — Partizani so 19. junija 1942 porušili železniški most v Mostah. Se isti dan so Nemci v represalijo na tem mestu ustrelili 29 talcev.

Goriče — Krajevni praznik Goričanov je vezan za 28. junij 1943,

ko so tamkajšnji domačini masovno odšli v partizane.

Jezerko — Tudi Jezerjani so si izbrali krajevni praznik v spomin

na množični odhod domačinov v partizane. To je bilo 19. junija leta 1942.

JULIJ
Sela — Selski bataljon je dne 14. julija 1943. napadel nemško policojo in raztrgalce za Skofje Loke. Na ta dan so Nemci ustrelili 19 talcev v Dolenji vasi.

Zali log — Tamkajšnji prebivalci praznujejo in se spominjajo

odporniškega gibanja.

torjem pod Storžičem. To je bilo 5. avgusta 1941.

Kropa — Petega avgusta 1941 je bil ustanovljen »Cankarjev bataljon«. Ta dan pa je odšlo tudi več domačinov v partizane.

Predosije — Predosijani se vsako prvo nedeljo avgusta spominjajo prvih žrtv 5. avgusta 1941. pod Storžičem.

Smlednik — 14. avgusta 1943 so partizanski borci v tem kraju vodili borbo z Nemci. V tem spopadu je padel tudi komandant Kokrškega odreda.

Podnari — Prve talce so v tem kraju ustrelili Nemci 24. avgusta 1941. leta. S tem so se hoteli maščevati partizanom, ker so ubili narodnega izdajalca Praprotnika.

Gorje — Njihov praznik je vezan na 28. avgust 1941. Partizani so ustrelili nemškega pomagača Ulčarja, nato pa so Nemci ustrelili prvih pet talcev, kot v represalijo, da bi zastrašili naše prebivalstvo.

SEPTEMBER
Javornik — Koroška Bela — Petega septembra 1941 so partizani kaznovali nemškega »švabobranca«. Nemci so zato ustrelili 5 talcev na Koroški Beli.

OKTOBER
Cerklje — Krajevni praznik Cerkljanov je vezan na 4. oktober 1944, ko so partizani razbili postojanko »Crne roke«.

Predvor — Devetega oktobra 1943 so številni domačini odšli v partizane.

Sovodnje — Mnogi domačini so 18. oktobra 1942 odšli v partizane. Takoj so sledile hujše borbe, v katerih je padlo precejšnje število borcev.

Radovljica — Krajevni praznik Radovljčanov je vezan na 28. julij 1941, ko so prvi borci iz tega kraja odšli v partizane.

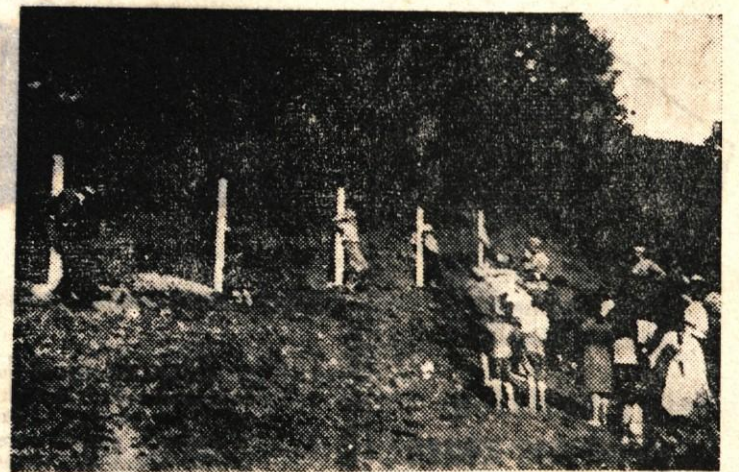
Kokra — Partizani so 22. julija 1942. leta napadli nemško kolono blizu vasi. Nemci so zato požgali vasi in streljali talce.

AVGUST

Kranj — Prvega avgusta 1941 je bila formirana Kranjska četa. Takrat so padli tudi prvi strelci proti okupatorju.

Jesenice — Tudi Jeseničani imajo svoj praznik 1. avgusta, ko so jeseniški borci imeli prvo hujšo borbo z okupatorjem na Mezakljah.

Tržič — Osem prvoborcev je padlo v hudem spopadu z okupa-



Ustreljeni talci v Gorjah pri Bledu (4. IX. 1942)

DECEMBER

Bohinjska Bistrica — Stirinajstega decembra 1941 je prišlo v tem kraju do množične vstaje proti okupatorju, ki jo je vodil domačin, prvoborec Tomaž Godček.

Dovje - Mojstrana — Tudi tu je krajevni praznik vezan na množično vstajo proti okupatorju, in sicer na 13. december 1941.

Skofja Loka — Okrog 18. decembra 1941 je bilo v Skofji Loki nad vse močno in množično protiokupatorsko gibanje. Samo v dveh dneh je odšlo v partizane 19 prvoborcev.

Poljane — Dvaindvajsetega decembra 1941 je bila splošna ljudska vstaja v Poljanski dolini.

IZ NAŠIH KRAJEV

Jeseniška mladina in ideološko izobraževanje

Napotki za nadaljnje delo

POMANJKANJE PREDAVATELJEV

JESENICE, 28. JUNIJA — Včeraj je bil na Jesenicah plenem Občinskega komiteja LMS, ki je bil sklican z namenom, da se ugotovi trenutno stanje ideološkega izobraževanja v osnovnih organizacijah in da se proučijo pogoji, pod katerimi se ideološko delo razvija. Plenum je več ali manj kritično ocenil dovedanje delo in med drugimi ugotovil, da za uspešno ideološko izobraževanje primanjkuje predvsem predavateljev.

V glavnem lahko trdimo, da je jeseniška mladina program ideološkega izobraževanja, ki si ga je postavila, tudi uspešno izpolnila. Pri vsem tem, vsaj tako je ugotovil zadnji plenem, pa so bile tudi določene pomanjkljivosti. Te bodo skušali odstraniti, tako da bodo že jeseni pričeli z drugačnimi oblikami ideološkega izobraževanja.

Pri Občinskem komiteju LMS je bila ustanovljena tudi mladinska politična šola, ki je trajala nekaj več kakor štiri mesece. Za to šolo je bilo predvidenih 20 tem, vendar so na željo slušateljev v učni program vnesli še šest tem, tako da so udeleženci dejansko obdelali 26 poglavij z gospodarskega in družbeno političnega področja. Ker so prisotni na zadnjem plenumu ugotovili, da sedanji izbor slušateljev ni bil najboljši, so sprejeli sklep, da se jeseni vključi v to šolo predvsem mlajše mladinske aktivne iz osnovnih organizacij. Tudi predavatelje nameravajo pridobiti iz vrst mlajših in izkušnih družbeno političnih delavcev z območja občine Jesenice.

Jeseniška mladina je organizirala tudi šolo za življenje, za katero je bilo izredno veliko zanimanje. Zal pa je predvideni uspeh te šole hromilo pomanjkanje predavateljev. Podobno lahko ugotavljamo tudi za ostala pred-

vanja, zato je trenutno največja skrb Občinskega komiteja LMS na Jesenicah, da zagotovi za nadaljnje ideološko izobraževanje tudi ustrezen učni kader.

V jeseniški občini deluje tudi devet klubov OZN. Njihova dela vodi in vsklaja občinski center. Delo klubov je zadovoljivo, vendar mladina spet pogoja strokovnjakov, ki bi lahko v klubih predavali.

Cesta na Kupljenik — delovni uspeh

Preteklo nedeljo je bilo na letnem igrišču TVD Partizana Bled letošnje republiško prvenstvo v odbojki za mladinke, ki ga je pod strokovnim vodstvom izvedla Republiška odbojkaška zveza z Odporom za odbojko pri Okrajni zvezi za telesno vzgojo in domačim Partizanom.

Borba med ekipami je bila ves čas tekmovanja zelo napeta. Zelo dobro so se uvrstile gorenjske tekmovalke, saj so osvojile prvo in drugo mesto. Vrstni red pa je naslednji: 1. mesto OK Fužinar Ravne na Koroškem, 2. mesto OK Jesenice, 3. mesto OK Triglav Kranj, slede OK Branik Maribor, OK Novo mesto itd.

-an

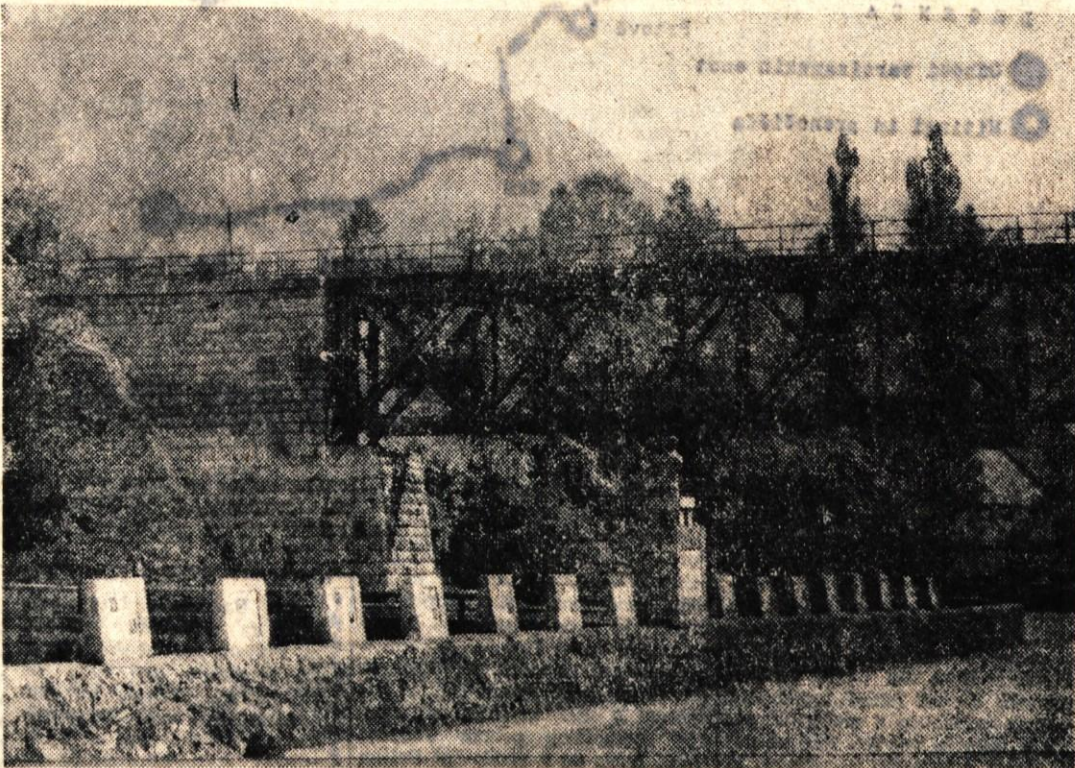
TABORNIKI SO POSTAVILI SOTORE

Poljane, 30. junija — Danes popoldan so na Poljanskem igrišču otvorili zlet gorenjskih tabornikov. Taborniki so prišli iz vseh krajev na Gorenjskem. Svečana otvoritev se je začela s krajšim nagovorom in izobesitvijo zastave. Na Poljanah bo te dni do osrednje proslave zbranih okrog 300 tabornikov. Največ tabornikov je prišlo iz Jesenic, Skofje Loke, Kranja in drugih krajev na Gorenjskem.

Taborniki so postavili še okrog 150 sotorov. Uredili so tudi je poljsko kuhinjo in vse potrebne pripomočke v taborišču. Nočjo zvečer bodo zažgali taborne ognje.

Spet velika pridobitev za Kranj in okolico

Kranj, 30. junija — Danes ob 8. uri so na Maistrovem trgu v Kranju odprli novo moderno prodajno svežega mesa, mesnih izdelkov, delicatesnega blaga in raznih drugih specialitet. Vsekar je ta dogodek za mesto Kranj in okolico zelo pomemben, saj bo prodajalna odprta neprekinjeno od 6. ure zjutraj do 20. ure zvečer, razen tega pa tudi ob nedeljah in praznikih od 6. ure zjutraj do 11. ure dopoldan.



Spomenik talcem v Mostah

Prvi diplomanti na višji kadrovsko-socialni šoli v Kranju

Nekako skrito brez širše publicitete je bila v jeseni 1959 na iniciativno Okrajnega komiteja ZK Kranj ustanovljena dvoletna šola za strokovne kadre, ki se ukvarja s kadrovsko-socialno problematiko v gospodarskih organizacijah. V prvem šolskem letu je to šolo obiskovalo le 10 vodilnih kadrovsko-socialnih delavcev iz večjih gorenjskih industrijskih podjetij, od katerih jih bo 8 v kratkem diplomiralo. V šolskem letu 1960/61 pa je število slušateljev naraslo na 98.

Na Višji kadrovsko-socialni šoli v Kranju, kot se šola naziva od jeseni 1960 naprej, doslej obstajajo tri specializacije, in to za kadrovske, za inštruktorje za izobraževanje in za varnostne tehnike. V šolskem letu 1961/62 pa se pred-

videva še četrta specializacija — za analitike osebnih dohodkov.

Višja kadrovsko-socialna šola ima svojevrsen program in metode izobraževanja, kot jih nimajo nobena šola v Jugoslaviji. Zdi se, da je poziv tov. Crvenkoveškega, da naj se pedagogi in šolski organi bolj smelo lotijo iskanja novih programskih in metodoloških pedagoških možnosti, na tej šoli našel najbolj dosleden odziv. Šola ima tele posebne, po katerih se razlikuje od ostalih višjih šol:

1. Program šole je specializiran za poklice (kadrovik, inštruktor, varnostni tehnik, analitik), ki so se razvili v gospodarskih organizacijah in neposrednih potreb kadrovske politike in ki so bili doslej skoraj neznani in ni za njih

obstoja nikakoli oblika izobraževanja.

2. Šola je namenjena izključno odraslim osebam, ki se že ukvarjajo s kadrovsko-socialno problematiko in ki imajo daljšo prakso v gospodarskih in drugih organizacijah.

3. Šola ima seminarjski način dela. Ta način združuje obveznost posejanja seminarjev, ki zajemajo posamezna področja potrebne znanj, praktično delo v svojem podjetju in nekaj tednov praks v drugih podjetjih in ustanovah.

4. Šola je začela uvajati svojevrsen sistem ocenjevanja slušateljev. Na koncu vsakega teoretičnega seminarja se slušatelji preizkusijo s posebnimi testi znanja, ki nadomeščajo kolokvije oz. izpite. Ocene so samo tri: slušatelj »se odlikuje«, slušatelj »je napravil« izpit, slušatelj »ni napravil« izpita. Enako se ocenjuje seminarjska in diplomatska naloga, ki jo mora obvezno opraviti vsak slušatelj.

5. Predavatelji na šoli so istočasno tudi mentorji slušateljem na posameznih področjih pri njihovem študiju pri merinarskih in diplomskih nalogah in pri njihovem praktičnem delu v gospodarskih organizacijah.

6. Šola se popolnoma sama vzdržuje s prispevki gospodarskih in drugih organizacij, ki pošiljajo v to šolo svoje uslužbence.

Na Višji kadrovsko-socialni šoli v Kranju sodelujejo kot predavatelji v prvi vrsti strokovni sodelavci Zavoda za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju, Zavoda LRS za zdravstveno in tehnično varnost v Ljubljani, in pa predavatelji iz drugih ustanov ter gospodarskih

in družbeno političnih organizacij. Višja kadrovsko-socialna šola v Kranju je prva višja šola v Sloveniji, ki je ni ustanovil izvršni svet in je začela delati brez formalnih ustanovitvenih odločb in drugih administrativnih posegov. Sedaj bo zaradi vsilovitve z republiškim zakonom o višjem šolstvu prevzel ustanovitvene obveznosti OLO Kranj skupaj z OLO Ljubljana.

Šola je finančno, kadrovsko ter tudi glede na interes gospodarstev in drugih organizacij, ki pošiljajo vanjo svoje slušatelje, zagotovljen nadaljnji razvoj. Nekoliko večji problem je le z učnimi prostori. Vendar pa bo ta problem rešen z ustanovitvijo izobraževalnega centra v Podvinjskem gradu, kjer bodo učilnice ter internat za obiskovalce seminarjev Višje kadrovsko-socialne šole. Podvinjski grad bo usposobljen za delo že oktobra 1961. Problem, ki bi utegnil zavleči usposobljenost Podvinjskega gradu, so finančna sredstva. Doslej sta OSS Kranj in

Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju kot ustanovitelja Izobraževalnega centra v Podvinjskem gradu od raznih gospodarskih in drugih organizacij, oziroma dala iz svojih sredstev že preko 40 milijonov dinarjev. Vendar je za končna dela, opremo ter ureditev okolice potrebnih še nekaj dodatnih sredstev, za katere pa ustanovitelji upajo, da se jih bo posrečilo dobiti.

Z adaptacijo Podvinjskega gradu bo v jeseni 1961 na razpolago za slušatelje šole dve učilnici in 52 postelj. Z adaptacijo poslopj v neposredni bližini gradu pa se bo število učilnic povečalo na 3 do 4, število postelj pa na približno 70. Te nadaljnje adaptacije bodo dovršene do pomladi 1962. Vzdrževanje in celotno poslovanje Izobraževalnega centra v Podvinju se bo financiralo iz dohodkov od njegovih penzijskih in drugih storitev. Tako bo v celoti ohranjen t.p. šole in internata, ki se popolnoma sam vzdržuje.

Kaj je ugotovil delovni inšpektor

Očka, vrni se zdrav domov!

SPLOŠNA UGOTOVITEV: PREMALO SE ŠE ZAVEDAMO, DA JE ČLOVEŠKO ŽIVLJENJE NENADOMESTLJIVO

Na včerajšnji seji so odborniki Občinskega ljudskega odbora Jesenice med preostalimi točkami dnevnega reda obravnavali tudi poročilo delovne inšpekcije za leto 1960. Iz tega poročila povzemamo, da je bilo v preteklem letu v jeseniški občini 50 rednih, 3 izrednih in 5 kontrolnih inšpekcijskih pregledov podjetij in delavnic zasebnih obrtnikov. V nadaljevanju bomo navedli nekaj splošnih ugotovitev delovnega inšpektorja, ki pa po vsej verjetnosti ne veljajo samo za podjetja v jeseniški občini in jih zato nedvomno lahko obravnavamo kot vsesplošen pojav.

Pri pregledih podjetij je delovna inšpekcija ugotovila, da delovni prostori mnogokrat ne ustrezajo in da gospodarske organizacije povečujejo obseg poslovanja ne glede na možnosti in zmogljivosti objektov, v katerih obratujejo. Proizvodnjo dvigajo z večjim številom zaposlenih in ne z boljšo delovno storilnostjo. Ureditev delavnic v neprimernih prostorih smatrajo podjetja čestokrat le začasno rešitev, kar predvidevajo gradnje in razne adaptacije. Kasneje pa se prvotni načrti opuste ali pa docela spremenijo in delavnice ostanejo v prostorih, kjer ni mogoče izboljšati ne higienskih in ne tehničnih pogojev. Delavnice, urejene v takih prostorih, delovni kolektivi le težko prilagajajo potrebam in zahtevam posameznih delovnih mest, kar je pogosto vzrok za sama oblika in gradnja objekta, zastarelost strojne opreme in včasih tudi sam tehnološki postopek.

In kakšne so še ostale pomanjkljivosti? Pogosto so delovni prostori prenatrpani s stroji in izdelki, nezadostno zračenji, slabo ogrevani in razsvetljeni. Vse te, za delovnega človeka škodljive vplive, bi bilo v mnogih primerih mogoče odpraviti ali pa vsaj omiliti, če bi vodstva podjetij pokazala nekoliko več prizadevanj in razumevanja, žal pa tako stanje pogosto opravičuje s pomanjkanjem denarnih sredstev, kar je po mnenju delovnega inšpektorja čestokrat le izgovor.

Poročilo delovne inšpekcije tudi navaja, da je ta pri inšpekcijskih pregledih ugotovila 100 primerov nepravilnega vzdrževanja strojev in drugih naprav. Od tega je bilo nepravilno zavarovanih 15 pogonskih in 11 delovnih strojev za obdelavo lesa. Ze samo te številke, ki sicer veljajo samo za jeseniško občino, pri čemer po dve podjetji (Zelezarna Jesenice in Železniško transportno podjetje) nista zajeti, ker v pogledu higiensko tehnične varnostne službe spadata pod Republiški inšpektorat dela, kažejo na precejšnje izigravanje in tudi nepoznavanje predpisov. Slednje nam potrjuje tudi dejstvo, da je delovna inšpekcija pri pojasnjevanju posledic, ki lahko nastanejo pri nevarnih napravah, navedla na precejšnje mero zastarelega gledanja.

Kje so najpogostejše in najresnejše kršitve predpisov o varnosti pri delu? Nedvomno je to električna napeljava in nezavaro-

vane elektro naprave. Delovna inšpekcija je našla primitivno električno napeljavo s pomanjkljivo izolacijo ali pa celo brez nje tudi za napetost 330 V. Pogosto se namreč dogaja, da tako napeljujejo delavci sami ali pa kakšen amater, ne izključujejo pa se tudi primeri, da je bilo to delo kvalificirani elektromonterji. Tudi elektromonterji niso povsod pravilno ozemljeni, kar že predstavlja življenjsko nevarnost. Skoraj po vseh obratih pa je delovna inšpekcija našla vse polno premoščenih varovalk - ta ugotovitev namreč velja kar za 85 odstotkov vseh pregledanih gospodarskih organizacij. Pri vsem tem pa je zanimivo in nerazumljivo, da to delo opravljajo poklicni monterji, ki vedo, kakšne posledice lahko povzročijo premoščenne varovalke.

Niso pa redki primeri, da tudi delavci sami nekako z nezadovoljstvom gledajo na predpise o higiensko tehnični zaščiti pri delu. Tako ima na primer skoraj vsaka mizarška delavnica krožno žago, med katerimi pa je le malo pravilno zavarovanih. Delavci zaradi hitrosti dela in drugih razlogov odstranijo vse, kar služi za varnost pri delu z izgovorom, da vsa ta zavarovanja ovirajo ali pa celo onemogočajo normalen potek obratovanja. Mnogokrat so nevarni tudi brusilni stroji, ki so predvsem v privatnem sektorju raznih izdelav in zato tudi niso ugotovljene hitrosti raznih transmisijskih prenosov. Vsaka brusilna plošča pa je razen ostalih pogojev zajamčena tudi le za določeno število obratov. Zato se lahko zgodi, da plošča prevelike brzine ne prenese in nesreča je tu.

Vse navedeno kaže na to, da se po kolektivih vse premalo zavedajo, da je človeško življenje nenadomestljivo in da ni večjega bogastva kakor zdrav človek v zdravem okolju. Zato je že res skrajni čas, da gospodarske organizacije pogledajo dejstvom v oči in da ne stremijo samo za tem, da nabavijo nove stroje, temveč tudi za to, da bodo ti pravilno zavarovani. Samo tedaj bodo si nove besede - očka, vrni se zdrav domov - le želja in ne več bojča prošnja.

BELEŽKA

Samo po 40 dinarjev

Brez pretiravanja lahko trdimo, da preteklo dopoldne na Jesenicah ni bilo človeka, ki bi vsaj v ožjem delu mesta ne razpravljalo o tem, da na tržnici prodaja kmetijska zadruga iz Goriških Brd lepe breskve samo po 40 dinarjev za kilogram. Kako? Zakaj?

Tudi nas je prijetno iznenadila ta novica, predvsem še zato, ker smo se v ponedeljek kupovali prav na jeseniški tržnici breskve po 40 dinarjev za kilogram in da tudi cena v poslovalnicah trgovskega podjetja s sadjem ni bila bistveno drugačna. Zato smo se pozanimali in zvedeli naslednje:

Kmetijska zadruga Dobova (ali Dobrava) iz Goriških Brd se je v torko pozanimala, če bi lahko na Jesenicah prodajala oziroma če bodo prebivalci kupovali breskve. Ker je na to dobila pritrdilen odgovor, je v sredo pripeljala na jeseniški trg poln kamion tega sadja in ga pričela prodajati po 40 dinarjev za kilogram. Nizka cena pa je na ostale prodajalce breskev delovala kakor hladna prha. Ostale branjeve na tržnici so takoj znižale ceno na 50 dinarjev in nenadoma je po Jesenicah začelo krožiti, da so breskve okužene in da jih zato ta kmetijska zadruga lahko prodaja po tej ceni. Temu besedičenju so nasledili celo ekonomski nekateri obratov družbene prehrane, ki so se na prigovarjanje ljudi, naj kupijo breskve za svoje abonente, izgovarjali, češ da so sadeži okuženi. Toda nadaljnja »hladna vojna« (ponekod je bila menda celo vroča) se je končala z ugotovitvijo, da ista kmetijska zadruga, ki je v sredo prodajala breskve na trgu, dobavlja to blago tudi poslovalnicam trgovskega podjetja s sadjem in zelenjavo, če pa ne ravno ta, pa vsaj iz istega področja.



Breskve so pripeljali po 40 dinarjev

MED LJUDMI DOBESEDNO OBLOŽENIMI S TEŽKIMI TOVORI BRESKVE, PA SO SE PRIČELE RAZVIJATI ŽOLČNE DEBATE. - NISO IN NISO MOGLI RAZUMETI, DA LAHKO PRAV

POSREDNIŠKA TRGOVINA TAKO OBCUTNO ZVIŠUJE CENE. VSI PA SO SE STRINJALI, DA BI BILO PAMETNO, ČE BI TUDI V PRIHODNJE KUPOVALI KAR IZ PRVIH ROK.

Priprave za letošnji XI. Gorenjski sejem

Ekonomska potreba

Brez administrativnih ukrepov in „političnega“ prepričanja - Udeležbo je prijavilo 140 proizvajalnih podjetij in združenj - Največja modna revija - Milijardo prometa - Folklor iz Makedonije, Sicilije in Kube

Bled, 29. junija - Letošnji Gorenjski sejem je postal stvarni pečat ekonomske potrebe v na-

šem gospodarskem razvoju. To je tudi glavna značilnost te letošnje enajste tradicionalne prireditve, ki bo od 28. julija do 8. avgusta v Kranju. To je povedal predsednik upravnega odbora Gorenjskega sejma tovarš Ivo Šefic na današnji konferenci, ki je bila tukaj o pripravah na sejem.

V glavnem bo sejem še v tistih prostorih kot prejšnja leta (v Tekstilni šoli ter v obeh osnovnih šolah: Franceta Prešerna in Simona Jenka). Toda močno bo prišla v veljavo njegova vsebina: prodaja blaga za široko potrošnjo. Vsa prejšnja leta so se podjetja javljala bolj iz solidarnosti v manifestativnem karakterju. Letos pa se je javilo in zaprosilo za prostor na tem sejmu kar 140 večjih podjetij. Pri tem je značilno, da je med temi več kot 60 odstotkov udeležencev izven okraja oziroma 73 odstotkov izven Slovenije, kar daje tej prireditvi v resnici širok gospodarski značaj izven meja Gorenjske. Udeleženci prihajajo na sejem zgolj iz svojih komercialnih razlogov, kar pomeni, da novi ukrepi v gospodarstvu v resnici odpirajo sproščeno poslovanje kolektivov. Sprito take ugotovitve je pričakovati, da bo sejem močan most sodelovanja med proizvodnjo, trgovino in potrošniki.

Sejem bo razdeljen na šest različnih dejavnosti in sicer na oddelek tekstilnega blaga in konfekcije, na pohištvo in lesno galanterijo, na kovinsko in elektrotehnično proizvodnjo, kjer bodo tudi motorna vozila, na sejem obutve in izdelkov plastičnih mas in na oddelek raznih dejavnosti. Zlasti za gospodinje pa bo zelo važna revija prehranjevalnih izdelkov, ki bo v obliki samopostrežbe. Petnajst velikih tovrstnih podjetij iz raznih krajev Jugoslavije je pripravilo svoje izdelke, ki jih hočejo dati potrošnikom v poskusno oziroma v prodajo.

Potreba po tem sejmu pa se ne kaže samo s strani proizvodnje, marveč tudi od samih potrošnikov. To dokazuje podatek, kako se je dvignil promet na takih prireditvah. Na lanskem sejmu so dosegli okrog 70 milijonov dinarjev prometa. Samo na petdnevem letošnjem pomladanskem sejmu, čeprav na zelo skrajnem prostoru, pa so že dosegli skupni promet 96 milijonov dinarjev. Kupna moč prebivalstva stalno narašča. Zato pričakujemo letos na vseh treh sejmih: novoletni, pomladanski in sedanji, okrog milijarde dinarjev skupnega prometa.

Poleg prodaje raznih vrst blaga organizatorji pripravljajo tudi razne sporedne kulturne prireditve, ki bodo dopolnjevale celotno

praznovanje 20-letnice revolucije v Kranju. Zelo pomembna bo modna revija, ki bo, kot sodijo največja prireditve te vrste na Gorenjskem. Prijave so poslala razna tekstilna podjetja in podjetja konfekcijske dejavnosti iz raznih krajev Jugoslavije. Med kulturnimi prireditvami pa bo gledalce gotovo zanimal nastop znanega folklornega ansambla iz Skoplja - »Tanec«, ki je dobil mnogo priznanja tudi v inozemstvu. Prav tako bodo v teh prireditvah sodelovali ansamblji iz Kube in Sicilije.

I. c.

Gospodarske vesti

Do konca aprila 275,5 milijard dinarjev investicij. V prvih štirih mesecih letošnjega leta so bile celokupne investicije v državi za 35,5 odstotkov večje kakor v istem obdobju leta 1960, saj smo v obratna in osnovna sredstva investirali 27,5 milijard dinarjev. Od tega zneska je bilo investicijskih vlaganj v obratna sredstva le nekaj nad 31 milijard din ali 9,9 odstotkov vseh investicij.

V Ljubljani sejem sodobnega pohištva. Podjetje Slovenijales je prejšnjo soboto odprlo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani sejem pohištvene industrije. Na sejm razstavljajo slovenska lesnoindustrijska podjetja svoje izdelke, ki jih izdelujejo serijsko.

Vedno več potnikov. Potniški promet med Jugoslavijo in ZDA vedno hitreje narašča. Ladje Jugoslovanske linije plovbe, ki redno obratujejo na relaciji Reka - New York, so lani prepeljale 936 potnikov, medtem ko za letos računajo, da se bo to število podvojilo.

Spomladanski zagrebški velesejem 1962. Organizatorji prihodnjega spomladanskega zagrebškega velesejma so že sestavili program, po katerem bi velesejem obsegal razstavo blaga za široko potrošnjo, razstavo živil in opreme za živilsko industrijo, razstavo embalaže in plastičnih mas ter razstavo merilne in regulacijske tehnike. Pričakujejo tudi udeležbo več kakor 20 tujih držav, tako da bo sejem dobil tudi precejšen mednarodni pomen.

MOZAIK IZLETOV

po domačih in tujih turističnih krajih

Letos spomladi so skoraj po vseh večjih krajih na Gorenjskem odprli nove turistične poslovalnice potovalne agencije »Izletnik« iz Ljubljane. Kljub kratkemu času poslovanja so te poslovalnice, vsaj nekatere, že zabeležile prve uspehe na področju raznih prevoznih turističnih uslug.

Med zelo dobrimi je poslovalnica »Izletnik« v Radovljici. Omenimo naj, da so v zadnjih dveh mesecih organizirali 15 izletov, in sicer na Stajersko, Dolenjsko, Hrvaško, v Srbijo in Novo Gorico. Teh izletov se je udeležilo 551 delavcev iz jeseniške Železarnice, iz raznih trgovskih podjetij z Jesenice, iz TIO iz Lesc, s kmetijsko zadrugo z Bleda itd. Razen tega so opravili še številne manjše prevoze za razne šolske izlete in drugo.

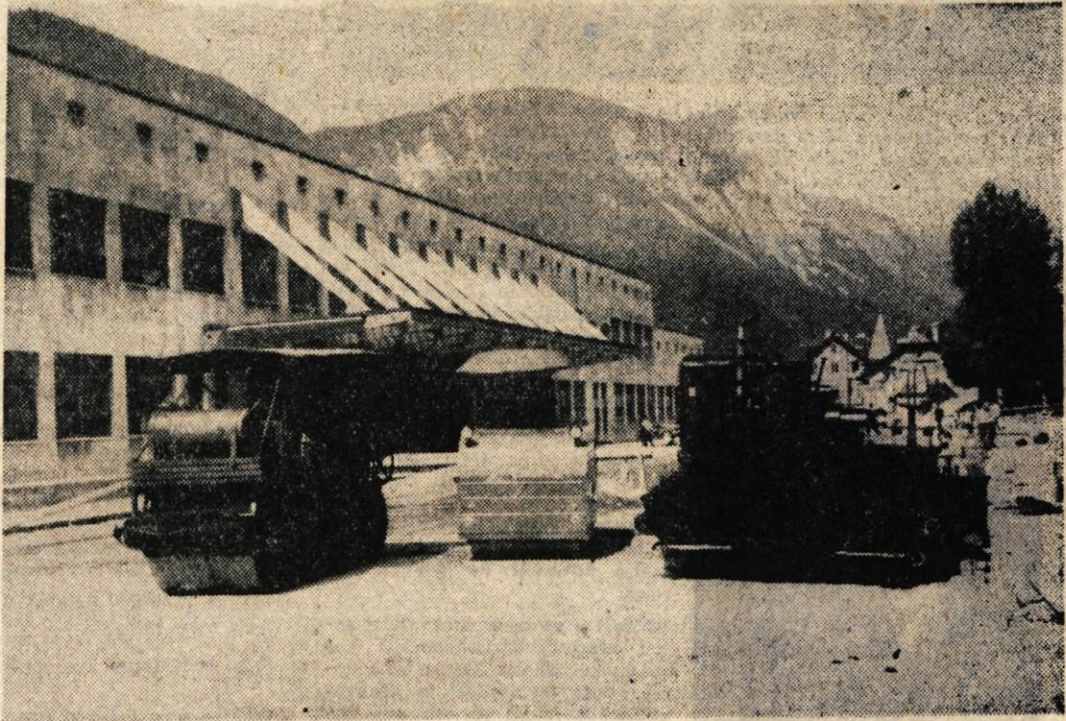
V tem in prihodnjem mesecu imajo v načrtu precej izletov. Najprej bodo organizirali poučne ekskurzije za vse tri letnike Metalurške industrijske šole, in sicer za I. letnik v ljubljanski Litostroj, za II. letnik v Velenje, Celje in Šoštanj, za III. letnik pa v Split, v Sisak in na Reko. Teh ekskurzij se bo udeležilo skupaj 224 dijakov Metalurške industrijske šole z Jesenice.

Razen domačih izletov so v zadnjem obdobju organizirali tudi izlet v tujino, in sicer po Koroski, katerega se je udeležilo 30 delavcev iz tovarne Sukna iz Zapuž. Predvidoma bo radovljiška poslovalnica »Izletnik« še v tej turistični sezoni organizirala izlete na Dunaj in na Grossglockner.

Prav tako se pripravljajo tudi na prevoze uslužbencev na osrednjo gorenjsko proslavo ob 20. obletnici ljudske revolucije, ki bo 4. julija na Poljanah nad Jesenicami. V tistih dneh bodo vsi avto-

busi, s katerimi razpolagajo, vozili na proslavo na Poljane. M. Z.

Dve z Jesenic



Te dni so na Jesenicah pospešeno urejevali cesto skozi mesto (zgoraj) - Del nove ceste je že dal Jesenicam novo podobo (spodaj)



VELIKA PRIZADEVNOST VAŠCANOV

Reteče - V Retečah pri Skofji Loki bodo vaščani zgradili avtobusno postajo s prostovoljnimi delom. Najprej bodo postavili provizorično zavetje, barak, pod katero bodo potniki zavarovani pred slabim vremenom.

S prostovoljnimi delom mislijo zgraditi tudi mesnico karoli lažje preskrbe z mesom in jim tako ne bo treba več nabavljati mesa v Skofji Loki. Gradbeno dovoljenje že imajo, pripravljala dela pa so že v teku. Državljanji bodo razen prostovoljnega dela pomagali tudi z gradbenim materialom, prevozom in denarnimi prispevki.

DIVJAD DELA ŠKODO

Kamnik - Škoda, ki jo povzroča divjad v hribovitih vaseh okrog Kamnika, je pogosto predmet razprav na zborih volivcev. Tako so prebivalci nekaterih vasi ob gozdovih morali opustiti sejanje ajde in koruze. Posebno huda nadloga so lisice in divji prašiči. V Rudniku so lisice to pomlad odnesle 60 komadov perutnine.

„BO OSTROVRHAR ZBRAL JUNAKE SVOJE...“

Selea, Češnjica, Ziri, Skofja Loka, Zelezniki...

Povsod se te dni pripravljajo na partizanski pohod. Ljudje mnogo o tem govorijo. Mnogi bivši borci okrog Gorenje vasi in Poljan, okrog Trate in Davče govorijo o krajih, ki jih bodo obiskali ob letošnjem skupnem pohodu. Največ njihovih spominov se suče okrog Martinj vrha. Tam okrog se je Skofjeljski odred mnogo drževal. Tam je bil tudi ustanovljen 4. septembra 1944. leta. In že tisti dan je tam prestal tudi svoj prvi ognjeni krst. Nemci so jih napadli z vso silo.

Letos se bodo tam ustavili. Sicer le mimogrede — za kosilo. In marsikdo izmed borcev bo verjetno zaprosil za »prepuščeno«, da bi obiskal eno ali drugo družino ter po tolikih letih pogledal, če je še živa in zdrava tista mamica, ki mu je nekoč dala suhe hruške, žgance, kisle zelje... A vse je bilo takrat tako, tako dobro.

Najraje pa se borci Skofjeljskega odreda spominjajo simpatičnega in energičnega komandanta Blaža Ostrovrhara. Padel je oziroma točneje, sam si je vzel življenje na pragu svobode — aprila 1945. Bil je izdan. Napadli so ga. Ranjen je bil v nogo. In raje kot bi bil prišel živ v roke sovražniku, si je sam vzel življenje.

Njega so poznali ne le borci, marveč tudi prebivalstvo. Kadar so povedali, da bo govoril Blaž, takrat je bilo zmeraj polno ljudi na mitingih. Imel je izreden dar govora. Kar je bilo še posebno zanimivo, on je z velikim veseljem zlagal verz. Celo njegova povelja in poročila, tako se šaljivo nekateri, ki so ga poznali, so bila v verzih. Precej njegovih verzov je ohranjenih. Med temi opisuje razne boje, sočustvovanje ob izgubi padlih tovarišev in podobno. Tako je zelo dobro opisal napad na belogardistično postojanko v Crnem vrhu nad Idrijo, napad na Postojanko v Gorjah in razne druge dogodke.

Po poklicu je bil ključavničar. V partizanih pa je sprito izredne organizacijske sposobnosti bil na raznih odgovornih položajih v brigadah XXXI. divizije. Ko pa je iz Skofjeljskega odreda odšel prvi komandant Ivan Javor-Igor, je bil na to mesto imenovan Oto Vrhunc-Blaž Ostrovrhar kot je bilo njegovo partizansko ime. Ostrovrhara je povzel iz zgodovine

turških bojev. In nemalo krat je poudarjal: »Bo Ostrovrhar zbral junake svoje...« in zmeraj je bil ponosen na svoje »fante«.

On ni dočkal svobode in današnje svidenja borcev po tolikih letih. Zato bo mesto komandanta tega odreda prevzel major Janez Lušina-Mali. Lušina je bil namestnik komandanta prvega bataljona, a pozneje tudi komandant drugega bataljona. Z njegovo izredno borbenostjo in iniciativno vojaški taktiki je prav on največkrat vodil borce v težke boje in znal izveličati največji materialni in politični učinek. Zato mu je dana čast, da bo letos vodil to enoto.

Skofjeljski odred je nastal po nalogu IX. korpusa in raznih čet partizanskih formacij, ki so delovale na območju Selške in Poljske doline. Ob ustanovitvi je imel odred dva bataljona. Prav tako je bil še poseben izvidniški vod, minerski vod, jurišna četa in vod za zvezo. Njegovo operativno območje je bilo v glavnem v dolinah obeh Sor pa tja do Idrije na drugi strani. Za svoje uspehe v bojih proti sovražniku je bil odred večkrat pohvaljen od štaba IX. korpusa.

Zbirališče udeležencev, ki bodo letos šli na partizanski pohod pod zastavo tega odreda, bo v nedeljo zjutraj v Skofji Loki. Ob 7. uri bodo krenili proti Mlaki, Rovtarn, čez Martinj vrh (kosilo) in naprej v Zeleznike. Od tam bodo hodili čez Podlonk na Prtove. Tam bo večerja in miting, a prijazni domačini so jim preskrbeli udobna prenočišča. Naslednji dan bodo šli čez Ledino in Rovtarico (kosilo) v Bohinjsko Belo, kjer so jim zagotovljena prenočišča v tamkajšnji vojašnici. Tretje jutro, 4. julija, pa bodo v spremstvu vodica odšli čez Gorje na slavnostno zborovanje na Poljanah.

V GOZDU

TAKRAT IN DANES

Bilo je poletje z muhastim vremenom kot letos. Vsaj kmetje so se pritoževali tako. Tudi kresnice so prav tako plesale zvečer po travi in grmovju kot te dni. In vendar je bilo tiste dni 1941. leta tako drugače kot letos. Nemci so zapirali ljudi, jih streljali kot talce, izseljevali v Srbijo... Tistemu, ki je v resnici ljubil rodno hišo, slovensko besedo in mrzil zatiranje, tistemu ni bilo tu več obstanka. Zato so se taki začeli umikati izpred oči gestapovcev, oddaljevali so se na osamljene kmetije, začeli zahajati v partizanske kočice na planinah in podobno.

Tako so oživeli: Mežaklja, Mohor, Udenboršt, Lom... Osamljene kmetije, naselja in vasi so postale zbirališče zatiranih, shajališče prvih upornikov — partizanov. Tam so ilegali puščali sporočila za svoje v dolini, tam so pričakovali novice in ljudje v teh krajih so med prvimi spoznali vse skrivnosti oboroženega upora. In

skorajda ni bilo primerov, da bi prebivalci teh krajev klonili, odrekli pomoč in sodelovanje, da bi podlegli grožnjam okupatorja. V večini so bili v prvih dnevih in zatem skozi vsa štiri leta kot trdna oporišča partizanskega gibanja. S partizani so delili dobro in zlo. Zato je bilo mnogo takih krajev požganih, a ljudje izgnani v razna taborišča.

Eden izmed takih krajev je bila tudi vasica Gozd pod Križko gor. Uro hoda je tja gori iz Križk oziroma z Golnika. Tam so se shajali mnogi ilegali in prvi partizani iz Trčica in okolice. Skoraj vsi so padli. — Zato tokrat nismo iskali izjav tistih, ki so se živ niti nismo posredali zbrane zgodovinske podatke. Krenili smo v vas in z domačini pokramljali, kako je bilo takrat ob dnevih nastaja pred 20. leti in kako oni danes živijo.

SKLEDA PEPELA

O tem je pripovedovala Marija Stamear že v Pristavi. — Tam so bili gozdni in lesni delavci in tam je bilo dosti prvih upornikov. Tja so zahajali Kraucar, Benedičič, Firšenfelder, njegov sin Lojze je bil povsod zraven itd. Nekoč se

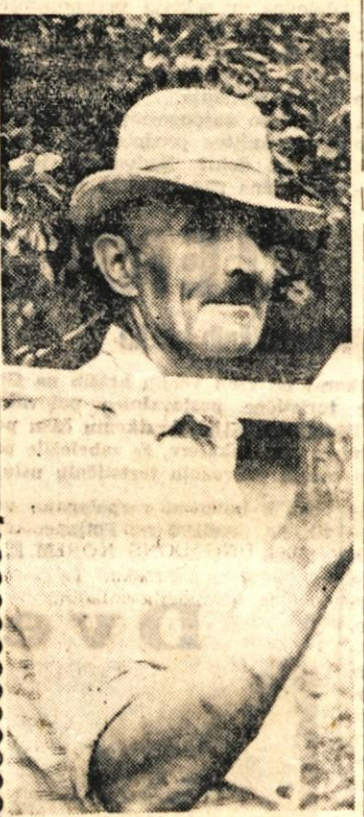
spominjam, da so šli na neki stanek v Graben. Bilo je še pred vstajo. Hitler je bil že začel rovariti po Evropi. O tem je takrat govorila Vida Tomšičeva na sestanku. Potem je začela ilegala. Po okolici so bile prve skupine, ki so jim že rekli partizani. Zbirali so denar za njihove družine. Pri njih v sobi pa so denar razporejali v zavetje in jih nosili partizanskim družinam.

Večkrat je morala nositi tudi hrano partizanom. — Nevarno je bilo. Zlasti, ker so imeli v hiši izdajalca. Zato je vrh hrane v skledo oziroma posodo večkrat natresla pepela. Tako je šla s pepelom v Graben ali pa nazgor v hosto. Tam so odpirali pepel in po vrhu očistili hrano in z veliko slastjo jedli.

Danes je Marija invalidsko upokojena. Nič se ne pritožuje. Samo če bi bilo zdravje!

VAS BREZ KLJUČEV

V dolini je bila vročina. Toda v Gozdu, 884 metrov nad



FRANČISKA ROZMAN

STARI ORAC

morjem, tam je bilo dokaj hladno. Vsega 10 hiš oziroma domačij je med drevjem stisnjeno druga ob drugi, kot jih življenje sili v sodelovanje v tem oddaljenem kraju, kjer ni ne trgovine, ne šole

zadnje odvlekli pred gorjansko mrtvašnico.

Dругi Porov fant je moral s svojim življenjem dokazati, kako trd boj se je začel!

Z Andrejem, s partizanom Borisom sva se videla največkrat.

Sicer pa je bilo o njegovem junaštvu kmalu dosti slišati. Bili so se ga tudi izdajalci, ki jih je s pomočjo sodelavcev neumorno čistil.

Boris je postal komandir čete že jeseni 1941. Nekega novembra večera sem se z vlakom vozil proti Jesenicam. V Podhomu se mi je v skoraj prazen in temnem vagonu pridružil velik človek s širokimi pumparicami in z globoko na oči potegnjeno klobočkom. Počakal je, da sva sama sedla v odprt kupe. Tedaj je kloboč potisnil nazaj na tla. Zadržal sem se, ko sem ga spoznal, kot bi hotel reči, če ni več med partizani. Toda Andrej je položil prst na usta in z globoko zamolklim glasom rekel:

»Iščem tega in tega! Kaznovan bo, kjerkoli ga srečam!«

Se bolj začudeno sem ga pogledal od nog do pete rekoč:

»S kom pa? Saj si vendar v civilu!«

Brez besede je odpel suknjic. Pokazal se je opasac in na njem velika pištola!

Pod Kočno se je zgubil, ne da bi plačal karto. Toda njegov obraz je bil tako resen, da je moral vsak verjeti njegovim besedam.

V Lipnici je januarja 1942 z miraljezom toliko časa zadrževal Nemce, da so se partizani umaknili. Tak je bil v vseh bojih.

Zato ni čudno, če je Boris Polet 1942 postal komandant Gorenjskega odreda. Kadar se je borcev začela polasčati utrujenost ali malodušnost, je hrabil:

— ničesar. V času vojne je tu večkrat gorelo. Zadnje hiše pa so požgali oktobra 1944. leta. Danes je vasica popolnoma obnovljena. — Morda še lepša, prijetnejša, kot je bila nekoč.

Vse je bilo tiho naokrog. Pri Oraču smo potrkali na vrata. Kar odprla so se. Ni bilo zaklenjeno. Nikogar ni bilo ne v hiši, ne v hlevu. — Vsi so bili zunaj; grabili in nakladali so mrvo in mnogi so se pritoževali, ker ni delovnih rok. Zadnji čas kosnje, vreme kot naročeno, a koscev ni.

NE MORE SE VSEGA

Oseminšestdesetletno Francisko Rozman smo srečali ob kupih mrve.

Mnogo je pripovedovala o nekdanjem življenju. Iz vojne pa se najbolj spominja tistega dne — 7. oktobra 1944. V hišo so vdrli Nemci. Kar z zažgalnimi raketami so zakurili po sobah in hlevu. Brž je bilo vse v ognju.

Danes pa je težko. On (mož) leži bolan. Hiši se je poročila. Zet je priden za delo. Toda vsega ne zmoreta. Njive pa so letos tako zaraščene s plevelom, da je nagačal...

Stari Orač je medtem prišel domov.

Prvič je slišal o partizanih, ko mu je Prinčev Stefan na njivi začel to praviti. Prisiljen je bil, da gre v partizane ali pa ga bodo Nemci vzeli. Govorila in ugibala sta. Oba sta bila bolj za »gošo« in tako je tudi bilo. Luka (Suhadolnik Matija) je menda prišel po njega in ga spremljal do partizanov. Prvi partizani pa so se največ shajali pri Martincu (Benedičiču). Tja so prihajali Stucin, Fink in drugi.

DANES JE DRUGACE

A danes? Davka je preveč. — Okrog 80.000 ima določenega, a le poldrugi hektar njiv ima. Sin, ki je ostal doma, tudi ni zadovoljen. Če bi šel v dolino, v tovarno, bi se imel lepše.

Tudi starega Zaplotnika smo našli doma. Pravzaprav v postelji. Med vojno je imel vseh 6 sinov v partizanih. Prav tako je šel v partizane tudi on sam, ko so mu že 13. julija 1944. zažgali domačijo. — En sin mu je padel.

Danes? Živi se. Davki so res visoki. Letošnjih še niso nič plačali. Precej je povedal o življenju te vasi in o dogodkih iz vojne.

Poslovili smo se. Vračali smo se proti Križam in misli so znova uhajale tja gor. Deset hiš, sto težav! Vsa dan jih gre dvanaest od tam v dolino v tovarne. Solarji pa so samo stitje. Mladi skoraj nočejo ostati tam. Vse sili v dolino. In vendar je tudi tam lepo: čiste lepe hiše, skoraj povsod radio, otroci lepo oblečeni... Včasih ni bilo tako. Toda danes...

K. Makuc

OSTAL JE LE EDEN

Kamnita plošča na prijazni hišici ob cesti v Spodnjih Gorjah nam pove, da se je tu rodil narodni heroj Andrej Zvan — Boris. Ta skromna plošča in priznanje na njej je obenem priznanje vsem gorjanskim prvoborcem za njihove žrtve med vojno, za temi vrsticami se skrivajo še štiri imena Porove družine, ki se je že leta 1941 vključila v osvobodilni boj. Takih hiš in družin je v tej okolici še več, vendar je ta ena najzanimivejših. Oče Janez je ugasnil v taborišču, sin Lojze je že avgusta 1941 padel na Jelovici, Jožek decembra 1942 pod Pokljuko, Andrej tik pred koncem vojne na Poreznu. Izmed moških je ostal edinole Janez, partizan Dravski.

so se govorice o hudih bojih, širile so se različne vesti, ki so nasprotovale druga drugi. Padlo jih je pet, padlo jih je sedem, padlo je veliko Jeseničanov, padli so Gorenjci!



ALOJZ ZVAN

Je Lojz tudi med njimi? Stiskalo me je v notranjosti in resneje sem ogledoval nemške puške. Je padel kak drug znanec? Nekaj dni ni bilo mogoče zvedeti nič natančnega.

Potem se je Lojz pokazal sam! Živ in zdrav! In korajžen.

Toda — 8. avgusta je spet ropotalo. Tokrat bolj, dalj in na Jelovici. To pot je bil med tremi padlimi partizani tudi Lojz, prvi izmed Porovih.

Dobili so ga Nemci. Čeprav je bil že mrtev, so se ob njem slikali, kot ob pomno vzbujajoči lovski trofeji. Sliko z mrtvim bratom je na zanimiv način že to leto decembra meseca v Routah pri tistim imenitnim partizanskim zasedbi dobil prav njegov brat Janez. Pri potolčenih nemških policistih so iskali razne dokumente. Ob Lojzu sta tedaj padla še Pavle Koren z Jesenice in Andrej Komar iz Gorij.

Spoznavali smo, da bo boj resen, trd in krvav!

Jožek še ni bil star dvajset let, ko je šel k partizanom. Po obrazu prijaznega fanta nikoli nisi vedel, kdaj se pravzaprav smeji, so ga z noži, skrunili so ga in na

Prva in druga partizanska zima sta bili hudi in zgodnji. Tedaj se je bližal božič in ljudje v dolini so hoteli partizanom pripraviti veselje s poticami in z drugimi priboljški. Zbrane dobrote je zanesljiv voznik odpeljal čez Gorje v podnožje Pokljuke.

Prav tisti dan so Nemci z raztrganci, ki so se strašili po okolici, po Pokljuki hajkali za partizani. Tudi ti so bili več dni s hrano na psu, zato ni kazalo izpuščati priložnosti glede nje, ki so jo ljudje dostavili do nekega kozolca.

Medtem pa so se preganjanci začeli vračati. Partizanom je boj zdaj pomenil več kot še tako dobre potice. Pohitili so in jih prezebeč počakali ob poti pod Pokljuko.



JOZE ZVAN

Zaropotalo je. Dva raztrgane sta prešla kazen, toda tretji, ki je obležal tam, je bil partizan Jožek. Tovarišev je bil premalo in njegovo truplo je postalo plen Nemcev in raztrganec. Prebadali so ga z noži, skrunili so ga in na



JANEZ ZVAN (oče)

Ce bi se loteval opisovanja spominov na te pokončane fante, na to zvravnano družino, bi moral najprej začeti pri najstarejših, pri očetu. Toda oče je bil že prestar, da bi mogel kljubovati naporom v goratih gorenjskih gozdovih. Tako je postal zrtve preseljevalcev. Iz nemškega taborišča se oče Janez ni več vrnil. Umrli je februarja 1944. leta, star 66 let.

Naj zdaj nadaljujemo te vrstice po času odhajanja fantov v gozdove? Kako neki, saj so vsi odšli k partizanom že poleti 1941. Ne preostane nam drugega, kot da gremo po sledovih tistih, ki so padli najprej.

Ta, ki je prvi za vedno ostal v gozdovih, je bil trindvajsetletni in visokorasel Lojz. Sicer pa so bili vsi Porovi velike rasti in žilavi.

Lojz je bil zidar. Zaradi bližine železarskih Jesenic tako njemu kot tudi bratom uporniku, revolucionarne misli niso bile povsem tuje.

Ko sva se srečavala, je bil še junji, tako zgodnji junji, da so bile po travnikih še visoke trave. Ob cesti proti Gorjam že danes stoji vrsta debelih tepk. Nemcev se tedaj je nismo bali, zato smo se sestajali kjerkoli. Z Lojzom sva se večkrat našla pri najtanjši tepki tam ob cesti. Sedla sva, kot bi imela zaupne fantovske pomenke. A nisva govorila o dekletih, čeravno bi najinima letoma to najbolj ustrezalo. Govorila sva o zbiranju orožja, o razvažanju Porovevalca, govorila o dražetih nevarnem upiranju Nemcem, ki se jih tedaj nismo kedo ve tako bali, kajti računali smo, da bo tega njihovega fašizma kmalu konec.

Ob tisti tepki, ki je zdaj že kar zajetna, sva napravila majhno skladišče. Sletala, ki sva jo zagrebla tik ob deblu je bila odlična malokdaj prazna; ali se je znašel v njej kak naboj, kakšen papir in enkrat celo ročna bomba. Tista nasekana, ki so se jih Nemci potem tako bali!

Najina skrivnost je bila tako nevarno priročna, da nama je dajala precejšnjo mero korajže, ko sva potem pohajkovala med nemškimi patruljami.

Nekega dne, ko je bilo že pokončano, pa je bil v škatli samo majhen listek. Ta je govoril, da se je Lojz preselil. Fanta je zmanjkalo. Požrli so ga gozdovi.

1. avgusta je na Poljanah nad Jesenicami pokalo. Provil, Razširile

Ob razpravi o kulturnem življenju v Kranju

Novi pogoji zahtevajo nove oblike

V petek popoldne je bilo v Delavskem domu v Kranju posvetovanje o kulturnem življenju v kranjski komunici, ki so ga sklicali: občinski odbor SZDL, Občinski sindikalni svet, Občinski komite LMS in Občinski svet Svobod in prosvetnih društev. Uvodni referat na plenarnem zasedanju je prebral Slavko Bohane, predsednik izobraževalno vzgojne in kulturne komisije pri Občinskem odboru SZDL. Po plenarnem zasedanju so razpravljali v 7 komisijah. Priobčujemo nekaj misli iz referata tov. Bohane. O posvetovanju bomo še pisali.

»Ko govorimo o nadaljnjem razvoju kulturnega življenja v naši komunici, ne moremo mimo nekaterih značilnosti društvenega življenja v njej. Prav te nam morajo na eni strani vzbuditi večjo odgovornost za kulturni vprašanj, na drugi pa pokazati na vrsto organizacijskih in vsebinskih rešitev, izhajajočih iz zakonitosti družbeno ekonomskega razvoja.

Ena izmed osnovnih značilnosti je zahteva po množični kulturi, ustvarjalcev komunalnih dobrin. Zavedati se moramo, da je proizvajalec s pridobljeno funkcijo upravitelja pri nas že v veliki meri izgubil svojstvo nezadovoljnega opazovalca. Zaradi tega se množičnost kulture ne more uveljaviti le kot nekakša kulturno aktivistična parola, temveč kot odraz ekonomskih in družbenih potreb, kot nujnost in zahteva ustvarjalca materialnih dobrin. Kulturo izbranec ali kultura za ljudstvo — še pogosta ustafina tradicije — praktično izgublja svoje osnove. Vse bolj zmaguje in vse bolj bo morala zmagovati kultura upraviteljev in proizvajalcev samih.

Druga značilnost, mimo katere ne moremo zavestno usmerjati kulturno prosvetna politika naše komunice, so dokaj dobro razvite objektivne množičnosti in potrebe za kulturno življenje posameznika. Ugodnejše objektivne možnosti povzročajo v proizvajalca — posamezniku tudi v posamezniku potrebo po popolnejšem kulturnem izživljanju. Zato je pripravljen tudi materialno prispevati. Tako je bil lani vsak prebivalec komunice povprečno 32,4 krat v kinu. V komunici imamo 10.076 radioaparatur itd.

Te objektivne možnosti, ki se iz dneva v dan večajo povzročajo v proizvajalca — posamezniku tudi vedno večje potrebe, kar pa vnaša v vsebino in oblike komunalnega kulturno prosvetnega dela, bistvene spremembe. Ni dovolj, da se kulturno prosvetna aktivnost le vsebinsko prilagaja tej bistveno spremenjeni kulturni potrebi nove osebnosti, potrebno je to aktivnost dvigniti na višji nivo in jo obenem prilagoditi zahtevam vsakodnevne življenja.

Tretja pomembna značilnost je, da občina glede na kulturne potrebe nastopa kot družbeno teritorialna enota dokaj enotno. Čeprav živi v mestu 21.000 prebivalcev in odpade na območje celo 26.000, izrazitih razlik med mestom in vasjo ni. Razlike se iz leta v leto manjšajo, zaradi tega sožitja, saj se dnevno med vasjo in mestom preliva 5.500 delavcev, ki so zaposleni v mestu, a žive izven njega.

Povsem jasno je, (to nam je pokazala praksa), da v delovnih kolektivih ni mogoče organizirati množične kulturne dejavnosti. Delovni človek ostane namreč na delovnem mestu le tisti čas, ko dela, medtem, ko svoj prosti čas preživi doma... Bistveno za našo kulturno politiko bi v prihodnje moralo biti, da vrednotimo celotni teritorij komunice, kot enakovreden in skladen prostor, in to z vsemi kulturnimi potrebami, glede na individualne in komunalne zahteve.

Zaradi takih značilnosti družbenega življenja bi morali v naši občini idejno politični koncept idejnega kulturnega razvoja težiti, da se v kulturni praksi v čim večji meri sproščajo iniciative neposrednih proizvajalcev, da se proizvajalce množično po svojih interesih in interesih občinske skupnosti vključuje v splošno kulturno prizadevanje, da je torej proizvajalec sam po svojih sposobnostih in možnostih istočasno povzročitelj in odjemalec kulture. S tem, ko pride do izraza proizvajalec sam kot zavestni element pri določanju kulturno prosvetne politike nekega kulturno prosvetnega društva, ustanove in občine kot celote, tedaj se lahko v največji meri uveljavlja ena izmed osnovnih zahtev družbeno ekonomskega razvoja občine — množična kultura ustvarjalcev občinskih dobrin.

V nadaljevanju govori tovariš

Bohanc o nekaterih pojavih v današnjem kulturnem življenju na eni strani o tako imenovanem kulturnem misijonarstvu, pri čemer se kulturna rast proizvajalcev v celoti uravnava z administrativnimi ukrepi, na drugi strani pa o mišljenju, da so vse kulturno življenje prepusti stihiji, češ, da za to niso potrebne zavestne akcije. Referent je obsodil obe plati in nadaljuje: »Na današnji stopnji družbenega razvoja bi bilo tako prvo kakor drugo mišljenje ekstremno reševanje problema. Le preko sproščene iniciative neposrednega proizvajalca in preko zavestnega reševanja njihovih kulturnih interesov, bi bilo treba krojiti obseg, oblike in vsebino kulturnega sodelovanja... In prav na tem področju je delo političnih organizacij najpomembnejše. Na eni strani vzbuditi s političnim delom interes o kulturi, na drugi pa utirati pot taki kulturno prosvetni akciji v občini, ki teži za skladnostjo kulture in interesi občinske skupnosti. Takšna vloga političnih organizacij na področju kulturno prosvetnega življenja v občini postaja v svojem bistvu bolj idejno politična, moobilizatorska. Kot družbene politične sile ne nastopajo kot direktni organizatorji kulturno prosvetnega udejstvovanja svojih članov in lastnih organizacij, ampak z vsem svojim vplivom in pomočjo indirektno uravnavajo in ustvarjajo preko svojih članov tovrstno življenje v kulturno prosvetnih društvih in drugih kulturnih ustanovah v občini.

V nadaljevanju je tovariš Bohanc spregovoril tudi o organiziranosti kulturno prosvetnega življenja v naši komunici. Dejal je: »Potrebno je vedeti, da so kulturno prosvetna društva glede na zgodovinski nastanek in sedanje delovanje odraz vsesplošne, množične želje po kulturi delovnega

človeka in da so kulturne ustanove po svojem bistvu rezultat delovanja kulturno prosvetnih društev, saj so se iz njihovega okvirja in njihovih posameznih sekcij zaradi večjih družbenih potreb osamosvojile v specializirane politične službe. Ker je izhodišče obeh isto — želja po kulturi delovnega človeka — bo naša kulturna politika morala predpostavljati to enotnost, kot osnovo nadaljnjemu kulturnemu razvoju v občini.

Vodilni motiv v delovanju kulturno prosvetnih društev bi moral biti humaniziranje odnosov med ljudmi (na te stvari v praksi vse preradi pozabljamo). Glede na to novo potrebo, ki jo prinaša nova socialistična etika, zlasti pa na spremenjene pogoje družbenega, ekonomskega in kulturnega okolja ter spremembe v človekovi duševnosti sami, si morajo društva poiskati, zlasti na treh temeljnih področjih dela, nova sodobna pota: amaterizmu, estetsko humanistični vzgoji in kulturnem razvedrilu.

Za uspešno uresničitev teh nalog se bodo morali v prihodnje še bolj kot doslej prizadevati za to, da se v vseh večjih naseljih občine organizirajo tako imenovana kulturna žarišča. Bistvo teh kulturnih žarišč naj bi bilo, da načrtno združujejo vsa kulturno prosvetna prizadevanja in vse objektivne kulturne možnosti nekega kraja v celoti in pri svojem delu neposredno koristijo vse kulturne dejavnosti, ki jih naj organizira komunika zanje (s pomočjo centralnih kulturnih služb) in ki jih je mogoče koristiti kot splošno organizirane kulturne dobrine (radio, televizije, tisk). Osrednji organizatorji teh kulturnih žarišč naj so tudi vnaprej Kulturno prosvetna društva, kot aktivni sodelavci in soorganizatorji pa naj nastopajo vse krajevne družbene in politične organizacije (SZDL, sindikati, mladina, ZB, šole, RK, gasilci itd.).

V nadaljevanju je v svojem referatu tovariš Bohanc načel nekatera izredno zanimiva poglavja o delu kulturnih služb in o materialnih vprašanjih. O tem in o razpravi bomo poročali v prihodnji številki.

Filmi, ki jih gledamo

Teden s prazničnimi dnevi, ki naj bi dobil vezo s Fabrizziem, prihaja, prinaša tudi na platna gorejskih kinematografov marsikaj novega — marsikaj takega, kar smo lahko veselili. Na jesen bomo gledali dva nova filma — ameriški film Prijatelj Joe in sovjetski film Nasredinove spletke. »Spanska« Prodaljka vijolic je tokrat, ko smo jo videli že skorajda po vseh gorejskih kinematografih, na sporedu v Zirovnici. Po prvem delu Velikana se v Kropi srečujejo v teh dneh z drugim delom filma v katerem so glavni igralci James Dean, Elisabeth Taylor in Rock Hudson. V Skofji Loki vrte tokrat film — Crna orhideja — ki je kljub Sophiji Loren (ki nas je navdušila v svojem zadnjem filmu Ključ), ki je za svojo kreacijo v Crni orhideji prejela visoko priznanje — Valpijev pokal — povsem standardna zgodba. V kranjskih kinematografih je tokrat General Rovere, ameriška komedija Polkovnik in jaz in italijanski film Polikarp. Če pristejemo še film Kralj in jaz, ki je na sporedu v Naklem pri Kranju, je tokrat vse nekam v znamenju vojaške hierarhije — vendar tokrat enkrat prijetne... Marlon Brando pa bo s svojo prikupno podobo Sakinija v filmu Cajnica tokrat razveselil gledalce v Cerkljah.

GENERAL ROVERE — italijansko-francoska koprodukcija General Rovere (General della Rovere) je delo velikega italijanskega režiserja Roberta Rosselinija. Kljub mihanju kvalitete Rosselinijevih filmov, je treba vedeti, da je Rosselinij eden izmed prvih italijanskih filmskih novih realistov in, da se s svojim obsežnim opusom, se zlasti pa s svojo neomejeno težnjo po humanizmu, zasidral med najboljšimi svetovnimi ustvarjalci. Obenem s to ugotovitvijo pa je treba tudi reči, da nas njegov film, ki smo ga gledali, navkljub izredni kreaciji velikega Vitoria de Sice, ni prepričal. General Rovere je obenem s filmom, ki smo ga tudi gledali pri nas — Veliko vojno — prejel na festivalu v Benetkah visoko priznanje. Film pripoveduje o lahkomišelnem izprijenem Bertoneu, ki si je med nemško okupacijo služil kruh s kvartanjem in sodelovanjem z Gestapom. Ko Gestapo odkrije njegovo korupcijo mora Bertone preživeti vlogi odporniškega generala Rovere, ki je bil trenutek prej ubit. Bertone mora v ječo, kjer

naj bi dobil vezo s Fabrizziem, drugim pomembnim voditeljem italijanskega ilegalnega boja, za katerega Nemci vedo, da je v njihovi jetnišnici, ne vedo pa, kdo je. Ob grozotah v jetnišnici pa sicer zanesljajski Bertone spozna vso klavnost svoje podobe in končno umre skupaj z drugimi pod streli.

Vsekakor je Bertone po krivdi scenariista izredno, s psihološkega vidika gledano neenotna figura, ki kljub odlični igri velikega umetnika, ni mogla povsem zaživeti v srcih prizadetih, kaj šele prepričati. Kljub temu, da ob Rosselinijevem imenu odhajamo nekoliko neprijetni iz dvorane, je film General Rovere vreden, da si ga ogledate.

POLKOVNIK IN JAZ — Je duhoviti in prijeten film, zato si ga ogledajte. Ustvarjen je po odnskem delu Franza Werfla v režiji Petra Glenvillea. Tako smo se po dolgem pričakovanju vnovič srečali (tokrat s povsem novim obrazom) našim stari znancom — Danyem Kayem. Oba glavna interpretata — Dany Kay in Curd Jürgens sta nas s svojima podobama poljskega žida S. L. Jacobowskega oziroma starega poljskega polkovnika Prokcsznya, prikupno presenetila. Zgodbo, ki teče v dneh, ko Nemci zasedajo Francijo in oba glavna junaka bežita proti morju, sta napolnila s sončnim duhovitim dialogom in karakternimi komiki, kar krasna ni povsem navaden gost ob naši repertoarji politiki. Jacobowski je podoba človeka, ki se oprijemlje življenja — rad ga ima — čeprav mu ta hkrati reže tenke kose kruha — njegova topla človečnost se sreča v podobi poljskega polkovnika z občutljivim in obenem nasilnim in samoveščim človekom, ki živi življenje preteklosti. Resnici na ljubo res ni čisto tako... Film pripoveduje o prijatelstvu, ki je vzkliko skozi temne dni proboja. Čeprav »Polkovnik in jaz« brzokone ni imel namena biti resen film v smislu epsko zasnovane pripovedi o nemškem vdoru v Francijo in liričnih meditacij o poteh človeškega prijateljstva — ampak je hotel več ali manj zabavati in povedati svojo osnovno misel o človeku, ki je kljub vsemu le dober, je s svojo celoto povedal ob smehu tudi dosti tega. Z njim smo res zadovoljni in v takih ter podobnih filmov se želimo.

P. B.

Večer narodnih pesmi in plesov

Danski gostje v Kranju

V sredo, 28. junija, se je v Prešernovem gledališču v Kranju predstavil Kranjčanom mladinski ansambel UNG DONS KORET iz Kopenhagna — Danska. Ta ansambel je ustanovila mladina, ki posveča svoj prosti čas pesmi, igri in plesu. Njihov ansambel prireja koncerte v mestih, na vaseh, v različnih državah.

Ansambel je na raznih mednarodnih turnejah po Skandinavskih deželah, v Angliji, v Vzhodni in Zahodni Nemčiji, Holandiji, Belgiji, Poljski, Čehoslovski, Madžarski, Romuniji, Avstriji, Franciji, Jugoslaviji in drugod, dosegel lepe uspehe.

V Sloveniji se je mudil že na jesenih in kot smo rekli, pred dnevi v Kranju.

Dvorano Prešernovega gledališča je napolnila (ne povsem) predvsem mladina, ki je nastopajočim

veseskozi dajala zares zaslužena priznanja.

Koncert je bil sestavljen iz dveh delov: prvi del je obsegal internacionalne pesmi in ples, drugi del pa danske narodne pesmi in ples. Z ansamblom pa je prišel tudi mladi igralec Orel Rasa, ki se ukvarja predvsem s pantomimo. Ta odlični igralec, stalen gost televizije v mnogih državah, je nastopil z dvema točkama z naslovi »V kinu« in »V vlaku«.

Danski ansambel je zaključil svoj program z izvajanjem pesne točke, spremljene s petjem, ki je prikazoval staro bajko o Trnjulčici, ki jo po stoletnem spanju prebudi mladi princ in pa z močnim internacionalnim plesom iz Švedske, Madžarske, Amerike, Rusije in Jugoslavije.

IVERI

● Pred kratkim je bil v Libanonu teden arabske knjige. V Domu nacionalne knjige so v svečanih dneh razstavili številne dragocene stare rokopise, medtem ko je Klub arabske knjige pripravil obsežno razstavo knjig. Obenem s to živahno dejavnostjo so sodelovali tudi podeljevalci nagrad predsednika republike. Podelili so jih zaslužnim književnikom: Marunu Abudu, Ahmedu Abu Haku in Alfredu Huri.

● Založniško podjetje »Mlado pokolenje« je obnovilo svojo zbirko Alfa, kjer izhajajo prvenci mladih avtorjev-pesnikov in prozaikov. V zbirki bo do septembra izšlo nekaj novih del, med njimi: štiri zbirke pesmi Epitaf za jedan svet Rajka Čukica, Na suncanih stranih ulice Vladimira Predića, Rub Zvezdana Jovića in Tomislava Cvetkovića Pesme o drugom.

● V zadnjem času so tiskali v Argentini kopico knjig o ljudski umetnosti. Med izdanimi deli je najboljše in najpomembnejše delo Zbornik pravih argentinskih pripovedi in pravljic. Knjigo je izdal nacionalni inštitut za filologijo. Praviijo, da je v tisku pri nekateri stari argentinski založniški hiši tudi knjiga narodnih pesmi. Baje bo zbirka obsegala več tisoč pesmi.

● Čileanski pesnik Pablo Neruda je ob svojem obisku v Havani dejal, da so umetniki in kulturni delavci dolžni v svojem življenju hoditi z duhom časa — to se pravi — dolžni moralno podpirati ideale kubanske revolucije. — Nerudova poema, ki jo je napisal o kubanskih upornikih »Pesni o vstaji« so v dneh njegovega obiska izdali kot posebno izdajo.

NERAJ MISLI O LIKOVNI VZGOJI

Vprašanje likovne vzgoje mladine v obvezni šoli, vzporedno s tem pa tudi širjenje likovne in splošne estetike in kulture odraslih, čedalje bolj zanima širši krog ljudi v ustanovah, društvih in organizacijah. Razgovori o tem problemu so zajeli celo samoupravne organe naše oblasti, sve to za prosveto, kulturo in šolstvo; in sicer potem, ko je društvo likovnih pedagogov ob koncu lanskega šolskega leta predlagalo, naj se v sedmih in osmih razredih osemletk iz rezervnih ur določi vsaj vsaj še ena ura likovnega pouka. Z novim učnim načrtom predvidevajo namreč le eno uro tedensko za likovni pouk v višjih razredih obveznih šol.

Ni namen, da bi ocenjevali umestnost ali škodljivost takšne odločitve; o tem, da bi pomenilo zmanjšanje števila tedenskih ur pod pedagoško in tehnično dopustni minimum, veliko škodo za likovno vzgojo mladih generacij, so spregovorili že drugi. Hoteli pa bi povedati nekaj o pomenu likovne vzgoje za našo šolstvo in mladino in o prispevku likovne vzgoje k splošni kulturi mladine in odraslih.

Najbolje je, če o tej zadevi prišluhnemo mnenju in sodbi ljudi, ki se s likovno vzgojo ukvarjajo v svoji vsakodnevni praksi. Prav zato, ker ta problem zanima širši krog ljudi pri nas, bo morda to skromen prispevek k razčiščenju pojmov o tej zadevi, obenem pa opozorilo na dejstvo, kako tesno je splošna likovna kultura in estetika povezana z našim vsakdanjim življenjem.

V minulem obdobju, se zlasti ob koncu lanskega leta, so nekatere šole v našem okraju pripravile razstave otroških risb in drugih tehničnih izdelkov. Okrajna razstava te vrste je bila v Kranju, na šoli »Lucijana Seljaka«. Podobno razstavo je pripravil na Bledu akademski slikar in profesor likovnega pouka na blejski šoli Janez Ravnik. Z njim sem se ob tej priložnosti zapletel v nevezan pogovor, iz katerega posreduje nekaj misli.

»Likovna vzgoja ima v življenju slehernega človeka velik pomen. Mladostnika, kakor odraslega v svoji primarni vlogi vzgaja in skupaj z drugimi kulturnimi dobrinami čustveno bogati, ostri in oblikuje njegov čut in smisel

za presojanje umetnin in izdelkov, obenem pa ga usposablja za kritično vrednotenje, samostojno odkrivanje in poiziljavljanje. Navaja pa ga tudi k razmišljanju k lastni vzpodbudi in ustvarjalnosti. Prav zato ima v razvoju vsakega mladostnika velik pomen. Na stopnji višje osnovne šole je likovni pouk tesno povezan s tehničnim, saj uporablja podobne prijeme in izhodišča, le da so ta pri tehničnem pouku bolj uporabna in funkcionalna kot pri čisti likovni vzgoji. Predmet risanje je nekoč zajemal mnogo ožje področje dela kot današnja likovna vzgoja. Šolske razstave nas prepričujejo, koliko različnih načinov upodabljanja naši šolniki za likovno vzgojo uporabljajo pri svojem metodičnem delu. Današnja likovna vzgoja se pri svojem delu ne zadovoljuje zgolj s posredovanjem različnih načinov izražanja in oblikovanja, ampak mladostnike vzporedno tudi vzgaja in seznanja z dosežki likovne umetnosti v preteklih obdobjih.

Drugi likovni problem, ki ga je likovni pedagog Janez Ravnik posebej poudaril, pa je:

»Pouk likovne vzgoje ne sme biti samemu sebi namen. Nasprotno, od čiste likovne vzgoje je treba nenehno prehajati na njeno praktično uporabnost in konkretnost. V marsičem je danes že prodrli duh, da je povezanost med splošno likovno kulturo prebivalstva ter industrijsko in splošno estetiko nujna. Vendar pa se vzgoja splošne kulture ljudi začne že na stopnji osnovne šole in to v veliki meri pri likovni vzgoji. Namen šole ni, da ustvarja samo umetnike, pač pa naj jih vzgaja v likovni kulturi, da bodo znali presojeti in vrednotiti vsakovrstne predmete in izdelke naše industrije: od opreme prostorov in stanovanj, izlozbo do urbanistične in estetske ureditve parkov, naselij in podobno. Tudi oblačenje, moda, keramika — vse to naj bo izraz naše splošne kulture in estetske zrelosti. V zadnjih letih smo v tem pogledu po zaslugi vztrajnih prizadevanj nekaterih likovnikov in združenj v mnogem napredovali. Vendar pa se bomo morali na vseh področjih še nadalje zavzemati za čimbolj napredne, nove, sodobne oblike. Vsaka tovarna bi morala imeti industrijsko-estetske oblikovalce.

Akademski slikar Ravnik je več let po dokončanem študiju delal v oddelku INTERPUBLIK na Zagrebškem veleposlujstvu. Tamkaj je spoznal velik pomen estetike v oblikovanju različnih izdelkov in opreme. Če bi sedaj to misel na kratko zaključili, moramo ugotoviti, da mora likovni pedagog čisto likovno vzgojo vedno prenašati na njeno uporabnost v vsakdanjem življenju. Na tej stopnji pa se spajata teorija in tehnika spretnost oblikovanja z uporabnostjo in prakso. Za zdravo in praktično presojanje vsega, kar je izoblikovano in ustvarila človeška roka, četudi s pomočjo stroja, pa je potrebna neka splošna razgledanost in privzgojena splošna estetska kultura.

jb

Novice s knjižne police

VESELI GROBOVI — Ljubomira Simovica so izšli pri založbi Nolit v Beogradu. So zbirka pesmi — tokrat je druga mladega avtorja. Zbirka je odraz dograjene osebnosti, je prečiščena po izrazu in sveža ter funkcionalna.

SRCE JE LOVAC SAMOTAN — Je knjiga, ki nosi še letnico preteklega leta in je izšla pri založbi Svetlost v Sarajevu. Njen avtor je pisateljica Karson Mec Calers. Pripoveduje o človeku in njegovi samoti — predvsem pa o tem, kako morajo ljudje, če hočejo živeti, delati mnogo takih stvari, za katere sami v sebi mislijo, da so povsem nekoristne in jalove. Avtorica je uspela naslikati v delu atmosfero ameriškega Juga pred drugo svetovno vojno. Vsekakor je omenjena knjiga tehten prispevek k naši prevodni književnosti.

POEZIJA ESKIMA — Prav gotovo nosi eskimska lirika s seboj poseben čar. Ne zaradi tega, ker so Eskimi že sami po sebi zanimivi, ampak predvsem zato, ker se njihov način življenja ni spremenil nekega stoletja nazaj in, ker so vse svoje življenje vtisnili v krog prirode, ki jim skopo reže darove. In zato je skoraj nerazumljivo, da borba za obstanek ni prevladujoči motiv, ki bi preplaval eskimsko liriko. Bržkone vam bo Eskimska poezija ugajala — le sezite po tej drobni knjižici.



ANDREJ ZVAN

Ko so se začeli pogovarjati, so nekateri trdili, da je padel, drugi so pravili, da se je ustrelil sam, potem ko je bil hudo ranjen.



JANEZ ZVAN (sina)

Andrej Kovač

SMOZI ZASEDE

Kurir Kos in komandant Tilen se spuščata po strmim, z debelimi in visokimi smrekami obraščenim nagibu. Oprtana sta bila s puškama, okoli bokov pa sta jima opletali nepogrešljivi torbici. Kos je nosil velik nahrbtnik, dosti večjega, kot je bil komandantov. Kurir je bil majhen, spreten fantič, žilavega telesa. Tilen močan in dobro grajen. Odhajal je k novemu bataljonu, kamor so ga odredili za novega komandanta, kajti ta pred njim je padel. Njegova torbica je bila močno napeta. V stabu odreda so mu dali šop pošte, da bi jo gredoč ponesel enotam.

»Kos, zdaj pa naravnost čez hribe! Pohiteti morava!«

Tilnu so v stabu povedali, da se Nemci pripravljajo na novo hajko.

Pot sta krajšala. Smrekov gozd se je začel prelivati vse bolj v bukovega. Pod nogami jima je zašumelo listje in tudi drselo jima je vedno bolj.

Nista bila več daleč od ceste, ki se je povijala spodaj ob potoku. Pridirčala sta se na gozdno pot, ki je povprek sekala strmino. Prav tedaj se je čez rob, ki sta ga prekobalila pred pol ure, med krošnje dreves razlila zadnja, zlato pobarvana sončna svetloba. Dan je umiral.

Toda Tilen ni imel oči za lepoto, kajti grizle so ga skrbi, kako bo z novim poveljevanjem, kako s hajko, če jo bodo Nemci res začeli?

Skozi večjeje sta zagledala prve obrise ceste, ki se je tik pod njima kakor svetel trak bleščala v rahlem večernem mraku. Povsod je bilo mirno in tiho, da bi človek slišal utripe lastnega srca. Le vrhovi najvišjih smrek so se narahlo pozibavali.

Skozi to tišino sta se bližala kraju, kjer so Nemci pogostokrat držali zasede. Tu je bil v vsej dolini najugodnejši prehod na drugo stran. Tu je bil tudi most!

Kos se je, poln kurirske prevejanosti, potihlo oglašil:

»Toda sem jo že cernal, da so se iskre kresale! Grem sam naprej, da si ogledam okolico mostu!« Ne da bi čakal kaj bo rekel Tilen, ki je priklimal njegovemu predlogu, je se snel puško in se previdno prestopil proti mostu.

Tilen se je ustavil in sedel na prvo korenino nad potjo.

»Samo naglo opravi! Mudi se mi!« je vrgel za kurirjem, ki je bil že nekaj korakov oddaljen.

Ta se je ozrl in položil na usta prst, da je Tilen zagodrnjal:

»Kaj pravzaprav čakam: Zdaj naj se bojim že vsake kotlinice!«

A to si je govoril bolj v jezi nase kot na kurirja, kajti rad bi bil že v novem bataljonu.

Kos se je tiho bližal poseki, ki so jo Nemci napravili na obeh straneh ceste. Se nekaj korakov in gozda bo konec. Ustavil se je čisto na robu, za zadnjo smreko. Ze med potjo je nabral nekaj kamenčkov: zdaj jih je drugega za drugim v nenakih presledkih metal podse na mostič. Vsakokrat je zaropotalo, Kos pa se je tedaj ves spreminil v ušesa in oči, ki so le še s težavo prebivale somrak.

Nič se ni zganilo. Voda pod njim je enakomerno šumela večno pesem, sem in tja je v drevju podrobil zapozneli plič, drugače ni bilo čutiti nobenega življenja.

Spot je vrzel. Spot nič! Napenjal je oči, da bi z njimi ujel vse, kar bi bilo le količjak sumljivo. A nič, nič nevarnega...

Ko je tako oprezal se je hudo prestrašil komandanta, ki je brez sporočila o razmerah pri vodi prišel nenadoma za njim.

»Kdo bo čakal tako dolgo. Saj vidiš, da ni nič!« je šepnil Tilen neopretno. »Greva!«

Kos bi morda počakal še kakšno minuto, a v komandantovih očeh ni hotel veljati za pasivnega. Pripravila sta se, puški vzela za vsak primer v roki in se v razdalji epustila k mostu...

Ko se do srede ceste ni nič zgodilo, bi Kos od prijetnosti kmalu zažvižgal. Odkar je tu padel v zasedo, ga je poslej na tem kraju vedno zvijalo v notranjosti in popadel ga je slab občutek, ki ga nikoli več ni mogel pregnati. Tale luknja se mu je priskutila in prav gotovo bi zdaj peljal komandanta naokoli in drugod, če se ne bi tako mudilo! In vendar se ni nič zgodilo: cesta pod nogami je sicer izdajalsko zvonila, še bolj grdo so peli koraki na mostu, čeravno je hodil tiho, da je bilo komaj slišati.

Ze dva koraka je naredil v drugi breg. Očitno olajšan velike skrbi, je puško spet vrzel na pleča. Kaj bi jo stiskal v rokah v to strmino in skozi hosto!

Tedaj je tmno presekalo nenadno lajanje strojnice. Zapokalo je od strani. Vrgel se je na tla, ne da bi bilo treba o tem kaj razmišljati. Pri zasedi je vedno to najvažnejše, si je govoril. Nerodno se je zvalil v grobo majhnega pritoka, ki se je s te strani stekal v onega večjega ter se po njem po vseh štirih plazil z nevarnega kraja! Skozi misel mu je blisnila skrb za Tilnom, a zdaj mu tako ne bi mogel z ničemer pomagati.

Strojnica so še vedno ragljale, vmes pa so sekali posamezni strel.

»Kako, da niso vžgali že prej?« je že razmišljal kurir.

Tilen, na katerega je naletela pravkar prispela nemška zaseda, se je pognal zopet nazaj v potok. Drugam ni imel, če ne, bi ga s tistih nekaj metrov preručevali. Ze po nekaj skokih pa je dregnila vanj ostra bolečina, ki je prihajala nekeje z leve noge. Zadet!?

Naprej si je pomagal z rokama. Skozi mrak je že videl, kako se je Kos zgubil med vejevjem obvodnega grmlja. Ker je ropotalo, je zavpil naglas: »Kos, Kos! Počakaj, ustavi se! Zadet sem!«

A kurirja ni bilo videti nikjer več in ta tudi slišati ni mogel. Preveč je potakalo!

Tilen ni čakal in se je še kar naprej z rokami kopal dalje, pogledujoč nazaj.

»Torbica? Knj bo, če jo dobe?... Kos, Kos!« je enkrat poklical.

Njegov glas se je zgubil v streljanju kot kaplja v morju.

»Preklete!« je zaškrtael od nemoči, skrbi, bolečine in jeze.

Zavlekel se je v prvi grm. Kri iz noge mu je močno otekala. Odtrgal si je kos srca, potegnil stran hlače in se za silo obvezal. Res le za silo, kajti hitel je in temno je bilo. Zato je čez povil še ruto, ki jo je potegnil izza vratu.

Takoj se je spet skušal plaziti naprej. Slabost in bolečina pa sta ga že zmagovali... Torbice pa ni odložil, tu bi jo našli.

Naprej se je plazil že napol omotičen. Se deset, še petnajst metrov. Pred očmi so mu zaplesali sivi kolobarji, želedec mu je silil nekam navzgor. Skozi nejasno gmoto je videl smreke, veliko smrek. Se enkrat je rahlo pomislil na torbico, na cilj njegove poti.

Ze napol nezavesten je z levico trdno oklepal torbico, v desnici pa je stiskal puško!

Strašno čudno se mu je zdelo, ko je spet odprl oči. Poskušal je ogledovati okolico, a neke nejasne oblike so se mu pomešale s sivim stropom nad njim. Se vedno se mu je torej vrtelo! Priprl je oči, nato je spet pogledal.

»Kje sem? Kaj je z menoj?« je odmotaval misli. Zdaj je videl že različneje. Okoli njega so se snetli neki ljudje! Skušal se je naglo premakniti, sesti, a mu ni uspelo. Spačil se je od jedke bolečine!

Zdaj se je jasno spomnil streljanja, ki ga je imel še polna ušesa.

»Da me niso Nemci slučajni v kakšno bolnišnico?«

Ta strah mu je spet vrnil nekaj moči. Vendar je zdaj raje kar mižal. Počakal bo tako dolgo, da bo zbral toliko moči, ko bo lahko mišlil in gledal z gotovostjo!

Končno je spet spregledal. Z očmi je šel od obraza do obraza. Tedaj je na kapi nekoga ob njem opazil rdečo zvezdo! Trde, spatečne poteze njegovega obraza so se omehčale. Rad bi se nasmešnil, vendar se mu je še vedno zdelo, da je vse skupaj le težko in čudno sanjarjenje.

Oči so mu spet zlezle skupaj.

Mislil pa niso mirovale. Zavpil bi rad, a je komaj spraviel iz sebe:

»Torbica! Kje je torbica? In orožje?«

To so bile njegove prve besede.

Bil je v partizanski bolnišnici! Tisti, ki so stali okoli njega, so se zadovoljno spogledali — in se oddahnili.

Kot bi zrasel iz zemlje se je ob njem znašel kurir Kos:

»Nič ne skrbi, tovariš komandant! Vse je v naših rokah!«

Kant se je sklonil in z obema rokama nad Tilnovo glavo dvignil njegovo opremo. Tudi puško!

Zdaj je zdravnik velel ranjencu, naj miruje in moči, Kosu pa je dal znamenje, naj se oddalji.

—

Komandant Tilen je bil že znan partizan. Poznal ga je tudi zdravnik Peter. Ko je videl njegove vprašujoče oči, mu je na kratko razložil, kako je bilo z njim: da je nezvestnega našel kurir Kos, ki se je vrnil ponj, da je ta poiskal pomoč ter da so ga prinesli semkaj. Se dobro, da ni bilo tako daleč. Tu je že dobrih pet ur! Izgubil je precej krvi, zato mora mirovati. Oni, da so že napravili svoje, vendar se še vedno boje za njegovo življenje! Tilnu se je okoli srca vse omehčalo ob tem, vendar je iztisnil iz sebe:

»Kaj bi, kopriva ne pozebe!«

Zdravnik mu je spet prepovedal govoriti ter mu še enkrat zabídal, naj povsem miruje.

»Tu poveljujemo mi!« je rekel smeje. »Samo če boš ubogljiv, bo zalego!«

Nanj je zdaj pazila bolničarka Nuša, kajti zdravnik je imel še obilo drugih opravkov.

Nuša mu je rahlo obrisala potno čelo. Tilen bi rad govoril s tem prijaznim in zelo brhkim dekletom, pa se je hotel držati zdravnikovih navodil. Končno pa niti ni mogel. Oči so mu od slabosti spet zlezle skupaj.

Nuši se je zazdelo, da je zaspal. Ogledovala je njegove košate brke in ves njegov lepo izklesan obraz. Pravi obraz pravega komandanta!

»Čisto bled je in gotovo ga boli! Dober je, ko nič ne toži!«

Popravila mu je odejo in odšla po toplomer. Naglo se je vrnila — in Tilen je res zadrmlal.

Proti večeru se mu je spet vse vrtelo in imel je občutek, da pada v neznano globoko. Oba, Nuša in zdravnik, sta zaskrbljeno bdela nad njim: kmalu se mora pokazati ali bo ostal ali ne.

Tilen je vročično polglasno stokal, ne da bi se tega zavedal. Sem in tja je izgovoril po nekaj nejasnih besed, kot da podoživlja pretekle dogodke.

Zdravnik mu je dal injekcijo, ki jih je ravnokar dobil iz doline... Vročica je popustila šele proti jutru, ko se je malo zavedel. Dobil je še eno injekcijo, ki ga je zazibala v prijetno občutje. Vse je bilo tako lepo, da bi hotel še tako doživljati. Vsi ljudje so mu bili blizu...

»Le kakšno uro pozneje bi ga dobili pa bi bilo po njem,« je zdaj ugotovil zdravnik in pokimal Nuši, naj pazi ob njem.

Tilnove napol zaprte oči so se srečavale z Nušini, njene z njegovimi. Vse se mu je pomešalo; te njene svetle oči, vse misli in vsi, ki jih je imel rad. Odneslo ga je v tisti večer, ko je odhajal od doma. Kaj niso to v njem sporešile Nušine oči, ki ga gledajo prav tako lesketajoče, kot materine?

Nanaglom se je moral odločiti, da zgine zdoma, kajti Nemci so mu bili na sledi.

»Naj domačim tu povem ali ne? Bolelo jih bo?«

Le kako bo prenesla mati? Zenskimi solza ne prenesem, posebno če so to materine!

Da ne bi prišel k partizanom neoborožen, si je že takoj po prihodu Nemcev nabavil puško. V cunje in v papir za izolacijo zavito je imel zakopano v dvravnici. Nihče ni vedel za njo. Prvim partizanom je oddal že več pušk, a to je zatajil in jo hranil zase. Zdaj bo prišla prav, kajti partizanom se vedno primanjkuje orožja. Posebno zdaj, ko se poslavlja prva partizanska zima in odhaja v gozdove vse več fantov.

Pred dobrim tednom so padli štirje partizani iz okolice, dva njegova dobra znanca. Doma so bili zaskrbljeni.

»Ce povem domačim, bo ta odhod še težji! Ko bi me partizani zaradi lepšega odpeljali, bi bilo najenostavnejše. Nič, kar zgini!«

Tisto popoldne se je zgubil v zgornjico, pripravil nahrbtnik in začel potihlo nabirati perilo, odbirati zimsko obleko in vse skupaj zlagati v nahrbtnik, ki ga je postavil za posteljo.

Nenadoma se odpro vrata: v odprtini obstoji vsa tiha materina postava. Njene oči so nekako očitalo. Trenutek sta se gledala in on, tedaj še Matevž, zaradi presenečenja ni vedel, kako bi začel. Tajiti zdaj ni bilo smisla. Rešila ga je mati:

»Ze jutraj sem te stehala, da nekaj pripravljaj!« Ze se mora biti, daj sem. Nikoli nisi znal zlagati perila!«

Iz rok mu je vzela toplo srcajo in jo lepo položila v nahrbtnik. Pri tem je opazila, da je bilo vse skupaj nerodno zloženo, zato je vse stresla ven in začela znova. Hitela je in pri tem delala trd obraz, samo da ne bi zajokala. Matevž je dobro čutil, kako se pretvarja.

»Ti se raje pomeni z očetom in s sestro ter pravi ostalo, če imaš kaj!«

»Bom... Saj veste...« je hotel pojasnjevati in prepričevati.

»Kar molči!« ga je pretrgala mati, »in poišči očeta!«

Kmalu se je znocilo.

Tudi očeteve oči so ob tej novici dobile drugačen lesk, sestra pa se ni mogla premagati. Sicer ni zajokala na glas, toda solze so ji nehote same polzele po mladih licih.

Vsi so mislili na tiste, ki so padli pred nedavnim, ki so jih poznali in katerih družine so takoj za tem izselile v neznano.

A tudi oče je poskušal biti moč, ki zavestno dovoljuje sinu odhod k partizanom. Celo sam bi šel z njim, če ne bi bil bolehen in nekoliko v letih. Če drugega ne, je hotel pri tem tihem in vendar bolečem odhodu sodelovati.

»Hm, kaj pa orožje? Imaš kaj?«

Matevž je pogledal očeta pomislil in odsekal:

»Imam! Puško!«

»Kje?«

»Blizu. Zdaj jo bom izkopal in pripravil.«

Matevž se je dvignil, da bi šel ven, a je vstal tudi oče in se vstopil predenj:

»Stoj! Ali ni bolje, da ti zdaj ne hodiš ven... Kje jo imaš?«

Matevž je pomislil: zdaj res ni treba več skrivati, posebno ko me nihče ne zadržuje in ko očetov pogled govori, da bi rad pri tem celo pomagal.

»Zakopana je v dvravnici. Ob steni tik za vrati.«

Oče se je izgubil ven in dolgo ga ni bilo. Morda je iskal priložnost, da mu ne bi bilo treba gledati odhajajočega sina, ki se je odpravil v tako neznano nevarnost, da mu ne bi bilo treba gledati trpeče žene, ki je z vsem srcem visela na svojem Matevžu!

Ko se je oblačil v tople pumparice in obuval v močne čevlje, mu je prišlo kar prav, da se je z nečim zaposlil. Vsi so molčali in čakali, kdaj bo rekel: Zdaj moram iti!

Staro, težko pištolo, tako na boben. Potisnil mu jo je v žep in samo rekel:

»Bo se kar dobra. Skoda, da ima le pet nabojev!«

Matevž je stal tam kot v cerkvi pri darovanju in njegovi najbližji so ga objemali in poljubljali z večjo svetostjo kot bi bil sam bog. Kar pomni, se še niso poljubili. Mar je res morala priti ta odvrtna vojna, da so si izrazili ljubezen na tak način, ki ga na deželi nikoli niso kazali? Ali so se res tako bali, da ga ne bodo mogli videti nikoli več in pri tem mislili na tiste, ki so že nekaj časa mrtvi? Tudi sami so se poslavljali od njega in od hiše, kajti njegovo dejanje bo kmalu sprožilo pritisk na nje, ki jih bodo morda prav tako kot druge družine starih partizanov odpeljali v neznano. Da, ta negotovost gre v človeka globlje kot si lahko predstavlja takrat, kadar ne gre za življenje ali smrt!

To je bil le trenutek, zavesten trenutek vseh v hiši, da se zdaj godi nekaj usodnega.

Matevževe oči so se zameglele, da je komaj videl. Nikogar več ni zmogel pogledati v oči, zato je naglo zadel nahrbtnik, puško pa spet zavil v cunje, dokler se ne bo izvil iz vasi.

Ze med vrati je rekel:

»Oprostite, če je prišlo tako in žal mi bo, če se vam bo kaj zgodilo. Zjutraj pojdite prijavit, da so me vzeli partizani. Gledal bom, da vas ne bo treba biti sram zaradi mene!«

Zdaj se ni več ustavljal. Oče ga je hotel prehiteti, da bi pogledal pred njim, če ni pri hiši kakšna zaseda, a mu Matevž ni dovolil. Skoraj potisnil ga je nazaj v hišo.

Od doma se je odtrgal, kot bi ga nosil veter. Zunaj je res neprijetno brilo. Obšel je hišo in jo ubral v drugo smer. Tega, kje imajo domenek, tudi domačim ni povedal.

Z čenico je v žepu stiskal pištolo, ta presenetljiv očetov dar. Da jo pred vojno oče ni imel je vedel. Odkod mu potem zdaj, ko se je začela vojna? Tako torej: tudi oče po svoji strani sodeluje z Osvobodilno fronto, ne da bi kdo domačih vedel za to. Ni zbiral samo hrane, denarja in drugega, temveč tudi orožje!

Te misli so ga grele in mu lajšale odhod, ki je bil tako grozno tih, tako grozno boleč in nepredviden! V levici je držal še vedno zavito puško — in hitel.

Preden bo zapustil prijazno vas, je moral po lepem gričku navzdol, kjer je ob cesti čepela trdna kmetija, ograjena z zidano ogrado, onstran ceste pa je bil potok, ki ga bo moral preskočiti. Potem je odprto polje in kmalu nato se bo sestal s partizani.

Ravnokar se je pripravljaj, da bo prekobil tisti zid, ko je usekalo iz teme:

»Halt! Wo ist?«

Mar so ga zasledovali? To mu je pognalo v kosti tak strah, da je kar padel čez zid, se potegnil čez cesto in skočil... ko je za njim že počilo!

Matevž je zabredel v potok, splezal moker na drugo stran, se zaprnil na levo, in požrla ga je noč. Sicer presenečenega, mokrega, toda celega...

Postal je dober partizan — in res domače ni bilo treba. Bil zanj sram, čeravno so jih kmalu po njegovem odhodu selili.

Ko se je zavedel, je spet srečal te dobre, te skrbne in lepe Nušine oči. Obrnil se je malo in tudi glede orožja se je pomiril. Bilo je prav tisto, ki mu ga je dal in navezoval oče. Zato mu je bilo še dražje, čeprav bi ga lahko že zamenjal.

Toda — tam orožje ni smelo ostati. To je vendar bolnišnica in kaj več kaj bo komu padlo v glavo sredi noči? Ranjencem se ni redko tudi mešalo od bolečin! Zato je to odnesel potem Kos in shranil zanj!



»Kaj bi, kopriva ne pozebe!«

Zdravnik mu je spet prepovedal govoriti ter mu še enkrat zabídal, naj povsem miruje.

»Tu poveljujemo mi!« je rekel smeje. »Samo če boš ubogljiv, bo zalego!«

Nanj je zdaj pazila bolničarka Nuša, kajti zdravnik je imel še obilo drugih opravkov.

Nuša mu je rahlo obrisala potno čelo. Tilen bi rad govoril s tem prijaznim in zelo brhkim dekletom, pa se je hotel držati zdravnikovih navodil. Končno pa niti ni mogel. Oči so mu od slabosti spet zlezle skupaj.

Nuši se je zazdelo, da je zaspal. Ogledovala je njegove košate brke in ves njegov lepo izklesan obraz. Pravi obraz pravega komandanta!

»Čisto bled je in gotovo ga boli! Dober je, ko nič ne toži!«

Popravila mu je odejo in odšla po toplomer. Naglo se je vrnila — in Tilen je res zadrmlal.

Proti večeru se mu je spet vse vrtelo in imel je občutek, da pada v neznano globoko. Oba, Nuša in zdravnik, sta zaskrbljeno bdela nad njim: kmalu se mora pokazati ali bo ostal ali ne.

Tilen je vročično polglasno stokal, ne da bi se tega zavedal. Sem in tja je izgovoril po nekaj nejasnih besed, kot da podoživlja pretekle dogodke.

Zdravnik mu je dal injekcijo, ki jih je ravnokar dobil iz doline... Vročica je popustila šele proti jutru, ko se je malo zavedel. Dobil je še eno injekcijo, ki ga je zazibala v prijetno občutje. Vse je bilo tako lepo, da bi hotel še tako doživljati. Vsi ljudje so mu bili blizu...

»Le kakšno uro pozneje bi ga dobili pa bi bilo po njem,« je zdaj ugotovil zdravnik in pokimal Nuši, naj pazi ob njem.

Tilnove napol zaprte oči so se srečavale z Nušini, njene z njegovimi. Vse se mu je pomešalo; te njene svetle oči, vse misli in vsi, ki jih je imel rad. Odneslo ga je v tisti večer, ko je odhajal od doma. Kaj niso to v njem sporešile Nušine oči, ki ga gledajo prav tako lesketajoče, kot materine?

Nanaglom se je moral odločiti, da zgine zdoma, kajti Nemci so mu bili na sledi.

»Naj domačim tu povem ali ne? Bolelo jih bo?«

Le kako bo prenesla mati? Zenskimi solza ne prenesem, posebno če so to materine!

Zbrali so se v zatemnjeni kuhinji, kajti čez pol ure ima zvezo pri osamelih žagi za vasjo.

Mati in sestra sta prinesli nahrbtnik, oče je v kotu še zadnje obrisal puško, ki pa ni imela jermena. Namignil je sestri, ki je odnekod prinesla star pas. Oče ga je strokovnjaško zategnil na orožje. Tedaj je puško dal sinu.

»Dobro je še ohranjena. Poznam jo. Manliherica. Take smo imeli še mi v Avstro-Ogrski! No, streljati pa tako znaš!«

Njegov glas je hotel biti vsakdanji, pa mu ni uspelo. Zadnje besede so bile že čisto hrapave.

Sestra je nekaj zavijala v papir in smrkala v robec, samo da ni gledala Matevževih žalostnih oči. Vendar je bilo v vsem tem nekaj svečanega, nekaj, kar je moralo priti. In še vedno nihče ni izrekel besede zadrževanja!

Zdaj se mu je približala mati. Tega se je najbolj bal, kajti čustva do nje so bila najmočnejša in mislil je, da najteže prenaša njegov odhod. Pri tem se je še posebno jezil nase, ker je po nerodnosti odkril svoje namere in družini povzročil toliko nepotrebne premagovanja in strahu zanj in zanje. Vse skupaj je poginjal v nevarno neznano, v negotovost in si to očital kot bi bil on tega kriv, ne pa Nemci.

Mati je bila zdaj ob njem! Le kaj bo storila? Ga bo morda zadrževala zadnji trenutek? Kako naj se obnaša on, ko si vendar nikoli dotlej z besedami ali z mehkiimi dejanji niso izkazovali notranjih čustev? Mama nikoli ni veliko govorila in na to je v vsej tesnobi računal tudi zdaj.

Nenadoma ga je objela in poljubila prav na ustnice in potem na čelo ter dahnila:

»Pojdi, če že moraš in pazi se ter se nam vrni živ!«

In čeprav je vedela, da ni veren človek, ga je naglo trikrat pokrivala in pri tem nekaj zamrmrala, kot da naj ga čuva bog in sveta mati božja.

Potem se je naglo obrnila stran in njena ramena so se stresla v zadrževanem joku.

JUGOSLOVANKA POSNEMA PRIMER „MATAHARI“

Vaška učiteljica obveščevalka

Usoda vaške učiteljice iz Lovrenca, ki je sredi vojne vihre postala izdajalka in dvojna obveščevalka. Po vsemu sodeč je ta nemirna vaška učiteljica posnemala svojo veliko vzornico „Matahari“. Kam je pripeljala mlado dekle želja za avanturizmom?

Vaška učiteljica Sonja Stefek iz Lovrenca je v obveščevalno službo stopila ne da bi obiskovala obveščevalne šole. Sredi vojnih spopadov je izrabila željo, da potuje po svetu in se tako vrgla v jarem obveščevalne službe in postala izdajalka teže vrste. Pri tem so ji pomagale nevsakdanje okoliščine, ki so prav gotovo vplivale, da je znala uveljaviti svoj talent. Odločilno je bilo, da se je spoznala z Nemko Stefanijo Gaier, ki je bila povezana z Gestapom in je za nemško obveščevalno službo opravljala gotove naloge. Preko nje se je s Sonjo začel družiti tudi Arnold Rauschnitz, obveščevalec Gestapa iz Dumaja. Ta je imel nalo-

go oceniti Sonjo in jo pridobiti za obveščevalno delo. Videti je bilo, da je debelušasta deklica napravila na njega ugoden vtis. Tako se je Sonja lepega dne po njegovem posredovanju znašla v Trstu, kjer so jo čakali znanzi in potni list. Dobila je nalogo, da odpotuje v Carigrad.

— Tudi mi potujemo v Carigrad — ji je dejala Stefanija. — Samo ne bomo potovali skupaj. Ti boš morala potovati čez Italijo v Albanijo, od tam pa naprej v Makedonijo, Bolgarijo in Carigrad. V Carigradu se javi tamkajšnjemu predstavniku jugoslovanske kraljeve vlade in povej, da si z največjo težavo dobila dokumente in

uspela pobegniti. V Carigradu se bomo že našli in dobila boš nove naloge.

Potem je Rauschnitz obrazložil učiteljici, kako naj se obnaša v emigrantskih krogih, na kaj naj bo pozorna in kako bo pošiljala poročila.

SPREJEM V CARIGRADU

Sonja je potovala dvajset dni v smeri Trst — Kotor — Tirana — Skopje — Sofija. Ko se je v Carigradu dobro počutila, je odšla na tamkajšnji jugoslovanski konzulat in povedala naučeno zgodbo. Zaslislal jo je vodja obveščevalnega centra pobegle jugoslovanske vlade, major Perić. Zahteval je, da mu Sonja pove podrobnosti o položaju v Sloveniji; vse kar je videla med potovanjem. Dekle si je spretno izmišljevalo podatke. Perić je prišel do zaključka, da ima dekle izredno moč zapažanja. Ni opazil, da je njeno pripovedovanje lažno. Ponudil je Sonji, naj dela za njegov obveščevalni center. Dekle je pristalo.

— Gospodična, vaša naloga je sledeča: morali se boste vrniti v domovino.

— Komaj sem se od tam živa izvlekla, je pripomnila Sonja.

— Vem. Toda nam so od tam podatki najbolj potrebni. Mi vas bomo opremili z vsem, kar potrebujete za potovanje.

— Če je tako, ne nasprotujem. Samo prosim, da me ne pošljete takoj, zelo sem utrujena.

Perić ji je sestavil poročilo in ga naslovil na kraljevo vlado v Kairu. Poročilo so proučili in Perić je dobil pismo, da gospodično Stefek v spremstvu pošlje v Egipt.

Major Perić je uredil, kakor mu je bilo naročeno. Predlagal pa je, da Sonjo v Kairu zaposlijo v uradu za propagando.

ODISEJA NA BLIZNJEM VZHODU

Sonja po prihodu v Carigrad ni uspelo stopiti v stik s Stefanijo Gaier niti z Arnoldom Rauschnitzom. Zaradi tega je bila razburjena, vendar je znake razburjenosti skrivala. V spremstvu poročnika Rapoteca je Sonja prepotovala Turčijo, Sirijo in Palestino. Poročnik jo je že v času vojnje nagovarjal, da se v uradu obrne na podporočnika Rudolfa Ivana, ki ji bo pomagal, da se bo v Kairu znašla. Rudolf je bil samo formalno zaposlen v tem uradu, drugače je v njegovih listinah pisalo, da se mora baviti s posebnimi nalogami po nalogah same vlade.

Rapotec in Sonja sta se poslovila v Palestini. Dobila je drugega spremljevalca, ker se je v igro vmešal major Gligoričević, obveščevalni oficir pri Vrhovni komandi izven domovine. Dopotoval je v Palestino, da prevzame učiteljico. Zopet je prikupna učiteljica morala odgovarjati na številna vprašanja. V preiskavo se je

vmešal tudi angleški obveščevalec kapetan Miller. Namen obeh je bil jasen: pridobiti dekle, da bi delala za njih.

Gligoričevića ni zanimalo, kaj je Sonja pripovedovala že prej na zaslišanjih. Hotel je iz nje izvleči še več. Toda previdna in preračunana učiteljica ni hotela odkriti nič, kar bi jo lahko obremenilo. Zaradi svoje bistroumnosti je bila Gligoričeviću všeč. Po prihodu v Kairo je Gligoričeviću napisala vtise in zapažanja o položaju v Jugoslaviji. To je Gligoričević s komentarjem poslal kraljevi vladi.

GESTAPO JE ZASKRBLJEN

Minilo je nekaj časa. Stefanija Gaier in Arnold Rauschnitz so čakali, da se mlada učiteljica javi. Začela sta sumiti, da se ni Sonji med potjo kaj zgodilo. Vedela sta da je brez izkušenj, zato sta sklenila celo stvar preiskati. Oba sta bila zaradi tega precej zaskrbljena in zelo previdna. Jugoslovanski konzulat je namreč kmalu postal poročilo kraljevi vladi v Londonu, da se za Sonjo zagotovo ne more, ki bi znala delati za obveščevalno službo Gestapa. V poročilu konzulata je bilo med drugim rečeno:

„Sonja Stefek je po naknadno zbranih podatkih v prijateljskih odnosih s Stefanijo Gaier in Arnoldom Rauschnitzom, ki sta nemškega porekla in trenutno živita v Carigradu ter sta osumljena, da delata za Gestapo.“

Napravite strogo preiskavo!

Na osnovi tega poročila je major Gligoričević naročil obveščevalnemu centru v Carigradu, da preišče slučaj Stefanije Gaier in Arnolda Rauschnitza in ugotovi, če sta res obveščevalca Gestapa. Major Perić je takoj začel s preiskavo. Toda Stefanija in Arnold

ZANIMIVOSTI

● Sestega aprila je Jugoslavijo napadlo 51 najodobnejše oboroženih divizij: 24 nemških, 22 italijanskih in 5 madžarskih. Napadli so istočasno z vseh strani. Čeprav je po 27. marcu napoved vojne pričakoval že vsak otrok, stara jugoslovanska vojska ni storila ničesar, da mobilizira 1.700.000 vojakov, kolikor je predvideval jugoslovanski vojni načrt P-41. Razen zrakoplovstva nobena druga vojaška enota ni bila popolnoma mobilizirana.

● Nemci so napadli Jugoslavijo s 1.500 letali. Glavni napad letalskih sil je bil usmerjen na Beograd. Na severnih mejah so vdrle nemške motorizirane in oklopne enote. Velika večina vojske se je predala v ujetništvo. V ujetništvo je odšlo 350.000 vojakov in oficirjev.

● Valjevski partizanski odred je 1. septembra 1941. leta po tridnevni borbi razbil dve nemški četi in osvobodil mesto Krupanj. V teh borbah so ujeli 124 nemških vojakov. Ujetniki niso pričakovali, da bo odnos do njih v skladu z mednarodnimi predpisi, toda partizani so z njimi postopali humano. To pa se ni zgodilo z ujetimi partizani, ki so

jih Nemci ubijali, posebno ranjenike in bolne.

● V času Uzičke republike so v Uziču izdelali v podzemeljski partizanski tovarni 16.000 pušk »Partizank«, velike količine municije in bomb.

● Feldmaršal Keitel je zapovedal, da v Srbiji pobijejo za enega nemškega vojaka 50 do 100 Srbov. V Kragujevcu so pobili 7.000 meščanov, med njimi veliko število dijakov. V Kraljevu so v množični akciji postreljali 1.735 ljudi, Okrog 60.000 Slovencev so Nemci nasilno izselili iz domovine. V Italiji je bilo v 195 taboriščih 98.703 naših ljudi interniranih. Madžari so v svoji »bartolomejski noči« ubili v Novem Sadu 1.300, v Curugu pa 1.800 mož, žena in otrok. Na Tisi in Donavi so potem napravili odprline v ledu in to gomilo mrličev zmetali v ledeno grobnico.

● Kozaro so Nemci imenovali za partizansko trdnjavo. Nemški general Stahl je napadel Kozaro s 40.000 vojakov, letalstvom, tanki in topništvom. Okrog 60.000 ljudi predvsem žene in otroke so odpeljali v nemška taborišča.

nista bila naivna in sta znala zabrisati sled. Perić je ugotovil samo eno dejstvo:

»Italijanska obveščevalna služba in turška policija se zanimajo, kje je sedaj Sonja Stefek.«

To daje misliti, da je Rauschnitz uspel obrniti preiskavo v svojo korist.

NOVE NALOGE

Slučaj Sonje Stefek so imeli v obveščevalnih krogih v Carigradu in Kairu za nerazjasnjen. Toda to ni bila cvira za posebno obveščevalno nalogo. Bila je sicer vedno pod nadzorstvom v družbi podporočnika Rudolfa. Major Gligoričević se je odločil, da jo pošlje v Sovjetsko zvezo. Počrben pa je bil tudi pristanek kraljeve vlade. Takoj je govoril z Londonom.

»Koristno in potrebno bi bilo,

da pošljemo gospodično Stefek v SZ kot vojno-obveščevalnega organa. Zelo sposobna in zanesljiva.«

Predsednik kraljeve vlade je pristal. Sonji so preskrbeli listine in udobno potovanje. Ob slovesu ji je major Gligoričević zadel uspešno delo na novem službenem mestu. Učiteljica je bila videti zadovoljna in zagotovila mu je, da se bo potrudila. Ko je ostala sama v vlaku, je začela misliti, kako naj vzpostavi stik s Stefanijo in Arnoldom. Te možnosti seveda ni več imela.

Srečno je dopotovala v Sovjetsko zvezo in postala uradnica kraljevega konzulata v Kujbiševu. Uradniško delo je ni oviralo. Prosti čas je posvetila obveščevalnemu delu. Toda njena nova misija ni bila uspešna. V Kujbiševu so izgubili vsako sled za njo.

PARTIZASKE ANEKDOTE

PRASKI

Zjutraj je vprašal prileten mitraljezec starega konjevodca Tilha: »Ali ti je danes spalni prašek, ki ti ga je dal večeraj bolničar, kaj pomagal?«

»Vraga pomagal, vraga. Vse ležišče sem postal z njim, pa kljub temu nisem vso noč zatimil očesa.« se je jezil Tilh.

Pa se tedaj vplete v njun pogovor še starejši partizan Jokl: »Res praški, ki nam jih daje bolničar, niso vredni počenega groša. Večraj mi je dal prašek zoper uši, požri sem polno škaflo tega praška, pa še niti ena uš ni pobegnila.«

BREZ LAS

V Bercetovi bolnici nad Iško vasjo je bila bolničarka Brigita. Po italijanski ofenzivi so bili zaradi neprestanih bojev in umikov borci polni mrčesa, ker se pač niso imeli časa in prilike čistiti. Tudi Brigita je bila polna drobnih živalic, zato je Berce ukazal, naj se ostrže na »balin«. Zalostno je gledala nesrečna Brigita, kako ji pada z glave pramen za pramenom, okras njene glave. Po strizenju si je nadela čepico in težko je bilo razlikovati ali je ženska ali fant.

Kmalu nato jo je srečal komandir čete Jaka Rihar in ji dokaz osorno rekel: »Cigav pa si fantiček? Kdaj si jo primahal v hosto, da te ne poznam? Takoj lupit krompir!«

Se dolgo se je Jakovi zmoti smejal ves bataljon in pomiloval ubogo Brigito.

»BREDA NAPREJ«

Bataljon je na pohodu. Ko se približa neki cesti, zapove komandant Izток.

»Sporočni nazaj: Breda naprej!« Tukaj sem, tovariš komandant, se je čez čas pojavila bolničarka Breda.

»Vraga, jaz sem mislil na težko brečo, ne nate!«

NIKAR NE POVEJ

Nekega jutra so šli v patroljo Stane, Ivo in Svejč. Le-ta je v bataljonu užival priznanje, da je največji »zabušan«, kar jih je bilo kdaj v bataljonu, in zato ga ni nihče maral. Ko so prišli do nekega potoka in zavili čez brv, pod katero je bil globok tolmun, je Svejč izgubil ravnotežje in čofnil v vodo. Ker ni znal plaval, sta ga Ivo in Stane potegnili na kopno. Tedaj je, podoban čmoku v omaki, hvaležno dejal: »Fanti, če ne bi bilo vaju, bi gotovo utonil.«

»Ampak, nikar ne povej tovarišem, da sva te rešila,« je rekel Ivo, »sicer naju bodo ozmerjali.«

KRATKA

Sovražnik je ponoči na položaju, kar ni mogel priti partizanom do živga, le-te nagovarjal. Nekdo je prišel s sovražnikovega položaja pijano zamolkel glas: »Ali hočeš škornje, ko si bos...?«

Eden izmed borcev pa mu ni ostal dolžan: »Kakšno korist pa naj bi od njih, če pa so votle, kakor tvoja glava.«

STARKA IN DRUGA FRONTA

Novico o drugi fronti, ki se je odprla v Normandiji 1944. leta, je neka brigada pozdravila s streljanjem iz pušk in avtomatičnega orožja. V bližnji soteski je brigada srečala neko starko, ki je borce plašno nagovorila: »Le čemu takšno streljanje, saj ni Nemcev v bližini?«

»Druga fronta se je odprla,« so ji prijazno pojasnili vzrodošeni partizani.

»O, bog,« se je začudila starka, »mar ni dovolj tebe front, da se veselite še nove...?«

POSTA

Blizu Celja so partizani ujeli Nemko in jo odpeljali v svoje taborišče. Ker pa so kmalu spoznali, da ni zagrizena, so jo izpustili. No, to je Nemko prijetno presenetilo, saj je nemška propaganda vedno govorila, da »banditi« ubijejo vsakega Nemca. Zato je rekla, da bi jim rada pisala, ko se bo vrnila domov. Ker ji naslova partizani niso mogli dati, ji je partizan Savo takole svetoval:

»Pismo, ki ga boste napisali za nas, oddajte kar v nemški avto-bus, ki vozi v Savinjsko dolino. Zanesljivo bomo dobili vaše pismo.«

NESPORAZUM

Mitraljezec Sandi je bral Radijski vestnik. Čez čas je pogledal tovariša, ki je sedel zraven in mu rekel: »Ti, Varjava je padla!«

»Varjava, praviš? Pa je nisem poznal, v kateri brigadi je bila?« se je drugi začudil.

»V kakšni brigadi neki. Saj to je vendar poljsko glavno mesto.«

STRAZARSKA

Partizan Peter je bil na straži, ko zasliši hojo. Vajen, kakor je bil, hitro zavpije:

»Stoj! Kdo je?«

»Luka s tobakom,« odgovori vprašani.

Peter nato: »Luka, stoj, tobak naprej!«

PRIJAZNOST

Mladinca Rada in Ivan sta pravkar začela napisno akcijo na eni izmed bolj zakonitih ljubljanskih ulic, ko zagledata belogardijsko patroljo. Kaj zdaj? Toda Ivan se naglo zasuje, tako da s hrbtom zakrije besedo »smrt«, nato pa pritisne k sebi Rado in jo začne poljubovati. Ko pridejo »belčki« mimo, se naredita kot da sta neprijetno iznenadena in presenečena. Tedaj jima reče vodja »belčkov«:

»Kar nadaljujta, kar!«

Ivan zadovoljen, da se bo vse dobro izteklo, odgovori:

»Saj tudi bova!«

BESEDNA IGRA

Po italijanski okupaciji se je skupina primorskih fantov, ko so bili dalj časa v italijanskih specialnih delavskih bataljonih, srečno prebela k partizanom. Pa vpraša stari partizan enega mlajših izmed njih:

»Si ti skojevec?«

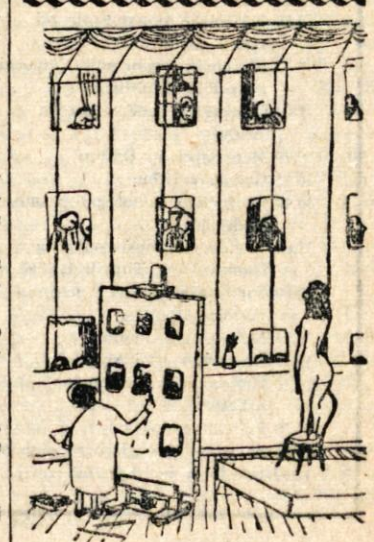
Vprašani takoj odgovori:

»Ne, jaz sem Kraševac!«

TEMNA NOČ

Mile je bil neranljiv. Pa se je čestokrat po nepotrebnem postavljal sovražnikovim krogam. — Mnogo borb je tako doživel, pa nikoli ni bil ranjen. Nekdo ponči pa ga je krogla lažje oplazila. In kako se je izgovoril?

»Seveda, tema je bila, krogla pa se je najbrž izgubila! Podnevi me gotovo ne bi našla.«



BREZ BESED

Nagradna številčnica:

Pet komandantov

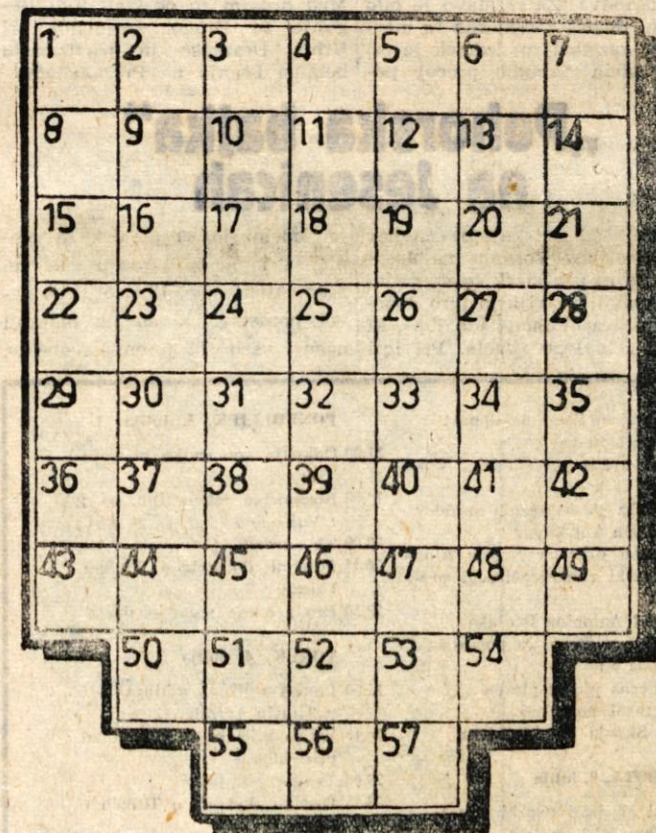
6 38 18 1 51 28 10 — kraj, kjer bo osrednja proslava ob 20-letnici revolucije za kranjski okraj, 50 16 30 19 48 36 — tkana, okrašena, 37 15 45 49 40 — mesto, od koder bo krenil Kokrški odred na pohod na proslavo na Poljane, 55 53 32 9 41 — jopice, 33 13 47 39 43 2 17 — sramota, pohujšanje, 23 29 57 — prislov kraja, 42 7 56 3 26 — mesto, od koder bo šla na pohod na Poljane Prešernova brigada, 4 22 31 24 52 5 — del noge, 12 8 20 44 33 34 25 54 — mesto, od koder bo šel Cankarjev bataljon na proslavo na Poljane 46 11 27 21 14 — umazana stoječa voda.

Vsaka številka pomeni eno črko.

Vse črke v liku, brane po vrsti od 1 do 57, dajo pet komandantov glavnih enot 100 km dolgega partizanskega pohoda po Gorenjski v počastitev 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov. Vse enote se bodo sešle na veliki proslavi na Poljanah nad Jesenicami.

Rešitve pošljite na uredništvo »Glasa« najkasneje do 12. julija, ko bo tudi popoldne ob 16. uri v prostorih uredništva javno žrebanje. Za reševalce je uredništvo pripravilo 10 nagrad, in sicer:

1. nagrada 2000 dinarjev
2. — 3. nagrada po 1000 dinarjev
4. — 10. nagrada po 500 dinarjev



(Nadaljevanje z 8. strani)

Sele zdaj je verjel do kraja, da je odtlej res poročnik.

»Zdaj naj bi bila tu mama in vsi moji! Pa ne zaradi mene, zaradi njih, kajti skupno so zaslužili to čast. To naj jim bo v uteho v tisti oddaljeni deželi, če so še živi! In prav tako je del teh zvezdic zaslužil Kos in vsi, ki so se bojevali ob meni!«

Pogledoval je postrani, če je v bližini tudi Nuša. A je ni bilo. Ko je slišala to novico, se je nekam zgubila. Pa jo razumi, ko bi jo rad imel ob sebi!

SKROZI ZASEDE

V resnici je bil ob vsem tem utrujen in prevzemala ga je spet takta čustvenost, da je zaprl oči in se pred estalimi delal, kot da je zaspal. Preveč je bilo v njem, da bi se lahko mirno pogovarjal. Toda — zakaj ni blizu Nuše?

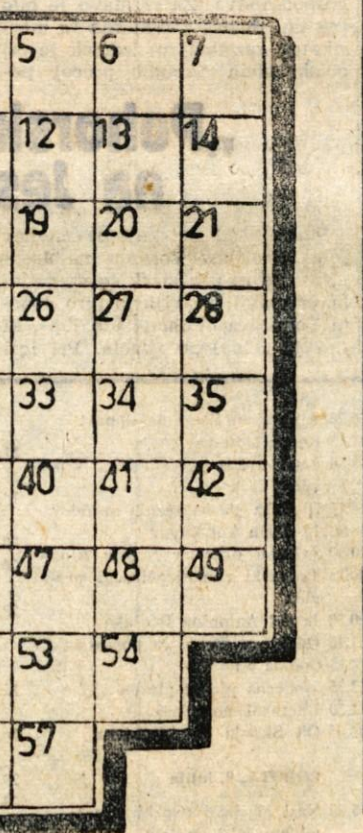
Naslednje jutro je ob zgledu zagledal šopek zelenja! Tako mu je mogla čestitati samo Nuša. V to je bil prepričan. Tudi več življenja je čutil v sebi in o kakšnem prisadu ni bilo niti govora. Zdravnik mu je zdaj že dovolil sedeti in tudi govoriti mu je zdavnaj ni več branil. Na široko se je spoznaval s tovariši, ki so bili tudi hudo ranjeni: ta je imel zdrobljeno nogo. Ris je imel prebito kost nad komolcem, Vrabcu so prestrelili pljuča. Najdel je je tu valjal Fajfa. Iz hudih ozeblin na nogi mu je neprestano teklo...

Rane so bolele, a kadar je prišel zdravnik Peter se je v baroko vselila dobra volja. Vse je bilo pozabljeno. Zdravnik je bil neizčrpen pripovedovalec dovtipov. Pacienti so ugotovili, da v zdravniško prakso sodi tudi humor in kdor ga ne premore, naj gre raje med advokate ali kanior hoče. To mora urediti povojna zakonodaja!

Tako so postali ena sama, močno povezana družina.

Tilna so zdaj klicali samo po činu. Poročnik sem, poročnik tja.

Boštjan, ki so mu odrezali nogo, je takole razlagal svoje misli:



Katero mesto bo boljše?

Okrajna zveza prijateljev mladine že nekaj let sem organizira letovanje pionirjev na Stenjaku. Pred dnevi je že odšla tja prva skupina, sledili ji bosta še dve. Pionirji, ki bodo letos letovali na Stenjak, so se odzvali povabilu uredništva Pionirskega lista, da skupaj s pionirji iz Ljubljane, Maribora in Celja, ki letujejo v nekaterih drugih obmoirskih krajih, tekmujejo v tem, kdo bo bolje spoznal kraj, v katerem je preživel del poitnice. Pionirji bodo te kraje risali, fotografirali, spoznavali zgodovino, rastlinstvo in živalstvo itd. V jeseni bodo pri uredništvu Pionirskega lista pregledali zbrano gradivo pionirjev iz posameznih mest in najboljše nagradili.

Ker bodo iz Kranja odšle na Stenjak tri izmene, bodo se te tekmovala med seboj. — Iz našega okraja bo na Stenjak letovalo letos več kot 500 pionirjev.

Zadnji pohod fašistov v Staro fužino?

Bilo je v začetku aprila 1945. V jutranjih urah so se pomikale sovražne čete proti Stari Fužini, da bi jo popolnoma uničile in požgale. Partizani so imeli tedaj dobro obveščevalno službo, ki jih je obvestila o načrtu Nemcev in belogardistov. Enote partizanov so se takoj razdelile v več skupin. Razpostavile so se na obe strani mosta pri Janezu. Med borci, ki so krenili Nemcem nasproti, je bil tudi moj oče. Nemške čete pa so bile premočne, zato so se borci umaknili po gozdu nazaj k mostu. Nemci so že požgali hotela Majdič in Triglav. Ko so hoteli uničiti še hotel Bellevue, so partizani že udarili po njih. Borba je trajala približno dve uri. Boj je bil hud, ker so imeli fašisti težko orožje. Toda borci so bili trdoživi in so tako nabijali z lahkim orožjem, da se Nemcem ni posrečilo priti čez most. Most pa je bil tudi zaminiran in če bi šli Nemci čez,

bi se porušil. Ta uspešen načrt je izdelal tovariš Leban, ki je poveljeval Bohinjsko-jesenškemu odredu.

Nemci so bili brez kritja, ker so se morali pomikati le po cesti, ki pa je bila dobro izpostavljena toči krogel.

Nemški načrt, da bi požgali Staro Fužino, ni uspel. Pobrali so mrtve in se umaknili proti Bistrici. Borci so jih preganjali vse do vasi Kamnje. Tam jih je pričakovalo veliko ljudi, ki so se več

selo zahvaljevali svojim rešiteljem. Zadnje drobtine hrane so dali partizanom.

Medtem pa so Nemci v onemogli jezi ropali in kradli živino. Toda v bohinjski dolini se jim ni zdelo več varno. Pobrali so šila in kopita ter s prvim vlakom odšli; svobodni Bohinj jih ni več videl.

Po pripovedovanju svojega očeta je dogodek zapisal

Kelbi Miroslav

Fašistično maščevanje

Premajhna sem še, da bi se mogla sama spominjati vseh grozot, ki so jih sovražniki povzročili v letih zadnje vojne našemu ljudstvu, zato sem poprosila starejšo sestro, da mi je povedala dogodek iz zadnje svetovne vojne.

Tako mi je pripovedovala: Pozimi, februarja 1944 sem šla zjutraj s sošolkami v Tržič v šolo. Ko smo se vračale proti domu, smo že med potjo slišale strašno nojico, da so na Martinovi njivi ustrelili precej mladih ljudi. Nismo moge verjeti, da bi bilo to res. Toda, ko smo v strahu pred grozotno novico prišle na omenjeno mesto, se nam je nudil strašen prizor. Na njivi so ležali mladi fantje in moške, zvezani za roke, vsi v krvi in z oblekami — razcefranimi od strelcev. Prestrašene smo odbile domov. Po vasi so hodili gestapovci in strahovali ljudi, da bodo vse postrelili.

In kaj je bil vzrok temu zločinu? Partizani so v okolici Kovorja ustrelili tri Nemce in Nemci so se zato tako strašno maščevali. — Ustrelili so 30 mladih in upanja polnih ljudi, ki so jih pripeljali iz begunjskih zaporov.

S takšnimi zločini pa okupator ni mogel ustrahovati naših ljudi, ki so se še močneje strnili okrog Komunistične partije, stisnili pesti in se bojevali do končne osvoboditve.

Na kraju, kjer se je zgodil strašen zločin, so svoji ubitih talcev postavili spomenik, ki naj nas mlaše spominja, koliko so morali naši ljudje žrtvovati za pridobljeno svobodo.

Sonja Papler

PREMAJHNI SMO, DA BI SE MOGLI SPOMINJATI VSEH GROZOT, ZATO SMO PRISLUHNI PRIPOVEDOVANJU ...

VSI TISTI, KI SO SEDAJ V PIONIRSKIH VRSTAH, NE POMNIJO ZADNJE SVETOVNE VOJNE, KI JE TAKO NEUSMLJENO PRIZADEJALA TUDI JUGOSLOVANSKE NARODE. TODA PRAV SODELOVANJE V VELIKI PIONIRSKI AKCIJI »JUGOSLOVANSKE PIONIRSE IGRE«, S KATERO PIONIRJI PRAZNUJEMO 20-LETNICO VSTAJE NASIH NARODOV, NAM JE LAHKO DOKAZ, DA JIM JE NARODNO-OSVOBODILNA BORBA BLIZU, DA RAZUMEJO NJEN POMEN IN JO ZNAJO CENITI. V PRVEM OBDOBJU PIONIRSKIH IGER »MOJ KRAJ VCERAJ« SO ZBRALI OGROMNO GRADIVA PREDVSEM IZ ZGODOVINE NOB IN VECKRAT SE JE ZGODILO, DA SO BILI PRAV PIONIRJI TISTI, KI SO KATEREGA OD DOGODKOV PRVI ZAPISALI.

TU IN TAM SMO ZE OBJAVILI KAK ZANIMIVEJSI SESTAVEK, TUDI DANES VAM PRINASAMO 4, KI SMO JIH POVZELI PO PIONIRSKIH GLASILIH.



Z razstave na Osnovni šoli »P. Voranc« na Jesenicah

Pionirski razstavi na Jesenicah

Pretekli ponedeljek popoldne so na osnovni šoli Toneta Cuiarja odprli zanimivo razstavo zbrane zgodovinskega gradiva. Zbrali si ga pionirji v okviru obdobja Jugoslovanskih pionirskih iger. Tu lahko vidimo gradivo iz zgodovine železarstva na Jesenicah, o razvoju delavskega gibanja, o revoluciji in povojni obnovi mesta. 309 pionirjev in pionirk je zbralo več sto dokumentov, med katerimi je tudi 25 takih, ki so jih pionirji prvi odkrili in niso bili še nikoli objavljeni. Razstava vsekakor za služi, da si jo ogleda sleherni Jesenčan.

Medtem, ko so na omenjeni šoli razstavo odprli, so na šoli Pre-

zihevega Voranca zaprli razstavo likovnih in tehničnih izdelkov, na kateri pa so pionirji pokazali tudi, kaj so se naučili pri pouku gospodinjstva. Za razstavo je bilo vse dni dovolj zanimanja in marsikateri razstavljeni izdelek je pri obiskovalcih vzbudil precej po-

zornosti. Med drugim so razstavili tudi vrsto fotografij s pohodov v partizanske kraje, ki so jih izvedli v preteklem šolskem letu. Med drugim so obiskali tudi Begunje in Drago, spomenik pri Urhu, Dražgoše in partizansko bolnico Franjo na Primorskem.

„Pohorska bajka“ na Jesenicah

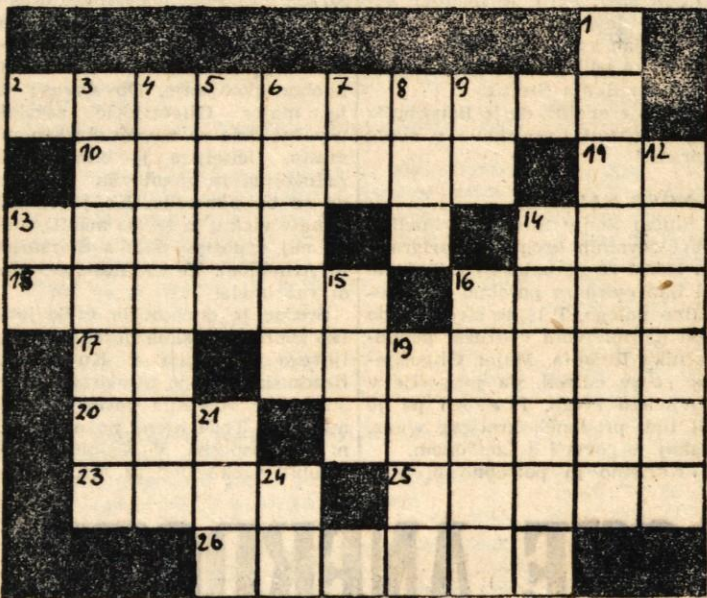
Pionirji, ki obiskujejo osnovno šolo »Prežihov Voranc« na Jesenicah, so za zaključek šolskega leta pripravili pravljico igrano Jožeta Tomažiča »Pohorska bajka«, ki jim je zelo lepo uspela. Pri igri

je sodelovalo 60 pionirk in pionirjev, ki so bili, razen ene, vsi z omenjene šole. Upriporili so devet predstav, ki so jih obiskali učenci vseh šol jeseniške občine.

Križanka

Vodoravno: 2. vremenoslovec, 10. čakati konec dežja, 11. kratka za ljudski odbor, 13. plemeniti plin (znak He), 14. divja žival, 15. vaditelj, 16. stare dolžinske mere, 17. pripovedne pesmi, 18. izkopen, dobljen s kopanjem, 20. kratka

Navpično: 1. zrelo, 3. mož, po katerem se imenuje najvišja gora na svetu, 4. kdor se ukvarja s telepatijo, 5. samo en samcat, 6. gora v Jugoslaviji, 7. dve črki iz besede tri, 8. moško ime, 9. znak za prvo litij, 12. cestni zavoj,



podjetja za prevoz potnikov z avtobusi, 22. alpska pokrajina v Avstriji, 23. štirje enaki soglasniki, 25. tekoča voda, 26. toga, oblačilo Rimljanov.

13. medmet, 14. krasota, 15. vojna (srbohrv.), 16. kdor drugemu jamči pri posojilu, 19. izdelki krpjarja, 21. kratka za pošto, telefon in telefon, 24. tukaj.

RTV LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.05, 7. 8., 10., 13., 15., 22., 23., 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 8., 13., 15., 22., 23., 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. uri.

NEDELJA, 2. julija

6.40 Majhni ansambli v vedrem ritmu
7.15 Bitolska rapsodija
7.35 Godalni orkester in naši pevci zabavne glasbe
8.00 Mladinska radijska igra
8.33 Iz albuma skladb za otroke
8.55 Venček narodnih
9.00 Z zabavno glasbo v novi teden
9.50 Slovenska suita 1941—1945
10.00 Se pomnite tovariši ...
10.30 Hej tovariši
10.45 Spoznavajmo svet in domovino
11.45 Orkestra Franck Pourcel in Mantovani
12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.
13.30 Za nas vas
13.50 Slike iz Alzacije
14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.
15.30 Pokaži kaj znaš
17.00 Športno popoldne
20.00 Poseben praznični program jugoslovanske radiotelevizije
22.15 Zabavni zvoki za vse
23.05 Plesna glasba
23.50 Svobodni nasproti — simfonična pesnitev

PONEDELJEK, 3. julija

8.05 Glasba ob delu
8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani
8.45 Slovenske pesmi poje Komorni zbor RTV Ljubljana
9.00 Odlomki iz opere Istrska svatba
9.40 Med Savco in Dravco
10.15 Godala v ritmu
10.40 Simfonični epita po pesmi Kadinjača
11.00 Prenos svečanosti odkritja spomenika v Titovih Ulicah
12.00 Partizanski motivi v narodni pesmi
12.15 Melodije za opoldne
13.30 Nastopajo naši virtuoz
14.15 Hollywoodski simfonični orkester
14.30 Prireditve dneva
14.35 Zavrtimo nas glasbeni globus
15.40 Iz filmov in glasbenih revij

RADIJSKI IN TELEVIZIJSKI SPORED

OD NEDELJE, 2. JULIJA DO SOBOTE, 8. JULIJA 1961

16.00 Poljanski marš
16.20 Novi posnetki godbe JLA
16.50 M. Stahuljak: Radniku
17.00 Poročila s proslav
17.15 Trio Bardorfer z novimi skladbicami
17.30 Orkestralni koncert
18.30 Revolucija v pesmi najmlajših
19.05 Prvo dejanje opere Gorski Vijenac
20.00 Pesmi gneva in upora
20.30 Veš poet svoj dolg — literarna oddaja
21.10 Z okrajne revije zabavnih ansamblov Zveze Svobod in prosvetnih društev ljubljanskega okraja
22.15 V prijetnem večeru
23.05 Plesna glasba

TOREK, 4. julija

7.15 Sedem balkanskih plesov
7.35 Zbori in samospeli iz narodno-osvobodilnega boja
8.00 Mladinska radijska igra
8.47 Mladinski pevski zbor RTV Ljubljana
9.05 Partizanske in delovne brigade nam pojo
9.40 Simfonični koncert
10.40 Prenos velikega mitinga iz Titovega Ulica
12.45 Poje Invalidski pevski zbor
13.30 Za oddih in razvedrilo
14.15 Pet pesmi iz osvobodilnega boja
14.30 Od Triglava do Ohrida
15.15 Zabavni orkester RTV Beograd
15.30 Iz ternista partizanskih skladateljev
16.00 Reportaža iz Crnomlja
16.20 Zabavne skladbe Bojana Adamiča
16.30 Barve in zvoki moje domovine
17.00 Lepe melodije
17.30 Reportaža s Poljan
17.50 Pesem z groba, poem za zbor in orkester
18.00 Odlomki iz štirih jugoslovanskih oper
19.05 Kaj so nam novega pripravili naši narodni zabavni ansambli
20.00 Tretji godalni kvartet
20.25 Radijska igra

21.10 Scherzo pastore
21.15 Zabavni zvoki iz studiov RTV Beograd
22.15 Vedri zvoki
23.05 Plesna glasba

SREDA, 5. julija

8.05 Postarček v mladinski glasbeni redakciji
8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani
8.45 Klavir v ritmu
9.00 Vsaka ura ima svoj zven
9.40 Slavni skladatelji pri klavirju
10.15 Zabavni potpuri
11.30 Deset minut iz naše beležnice
11.40 Concertino simfonico za klarinet in orkester
12.00 Pesmi iz Polinezije
12.15 Kmetijski nasveti — ing. Franc Lomberger: Poletna dela pri oblikovanju sodobnih vzgojnih oblik sadnega drevja
12.25 Melodije za opoldne
13.30 Pihalni orkester LM
13.35 Glasbeni desert
14.30 Prireditve dneva
14.35 Glasbena medigra
14.50 Slovenske narodne
15.40 Maskerada, suita
16.00 Radijska univerza
16.15 Koncert po željah poslušalcev
17.15 Radi jih poslušate
18.00 Melodije iz tujih krajev
18.30 Nastopajo Logarski fantje
18.45 Sport in športniki
20.00 Majhna prodajalna plošč
21.00 Gianni Schicchi — opera v enem dejanju
22.15 Zaplešite z nami
23.05 Nočni koncert

CETREK, 6. julija

8.05 Dobro jutro in še nekaj drugih skladb
8.30 Oddaja za cibabane
9.00 Naš zvočni magazin
10.15 Ljubljanski operni solisti v operi Rusalka
11.00 Zbor Slovenske filharmonije
11.15 Branje za vroče dni
11.35 Sovjetska in poljska zabavna glasba

12.00 Bosenske narodne pesmi
12.15 Kmetijski nasveti — ing. Rado Linzner: Poletna setev in košnja v zelenem krmenem traku
12.25 Melodije za opoldne
13.30 Skladbe o mestih in deželah
14.00 Vedri napeti z zabavnimi ansambli
14.30 Prireditve dneva
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.40 Kvintet Zadovoljni Kranjci
16.00 Zabavala vas bosta orkestra Raphaela in Alfred Scholz
16.20 Izoper
17.15 Pevec Marko Novosel
17.30 Turistična oddaja
18.00 Jazz na koncertnem odru
18.20 Glasbene miniature s sporedov britanskega radia
18.45 Poletni kulturni zapiski
20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov
20.45 Glasbena medigra
20.50 Literarni večer
21.30 Simfonični poem
22.15 Nočni akordi
22.48 Dekliške pesmi
23.05 Plesna glasba

PETEK, 7. julija

8.05 Glasba ob delu
8.30 Popotovanje od strani do strani
8.45 Concertino za godala in trobente
9.00 Med arijami in dueti
10.15 Z melodijami ob obalah južnih morij
11.00 Sestanek Instrumentov
11.40 Otroci pozdravljajo
12.00 Trio Avgusta Stanka
12.15 Kmetijski nasveti — dr. ing. Vilko Masten: Zatiranje ameriškega kaparja s poletnim škropljenjem
12.25 Orgle in orglice
12.40 Domači napeti izpod zelenega Pohorja
13.30 Slovenske narodne in domače melodije
13.55 Revija slavnih tenorjev
14.30 Prireditve dneva
14.35 Godala in vokalni zabavni ansambli
16.00 Športni tednik

16.20 S sprejemnikom na dopust
17.15 Koncert za vas
18.00 Cetrt ure s pevcem Vice Vukovom
18.15 Ljudska glasba raznih narodov
18.45 Iz naših kolektivov
20.00 Zabavni orkester Nelson Riddle
20.15 Tedenski zunanepolitični pregled
20.30 Iz del Antonina Dvořaka
21.15 Oddaja o morju in pomorskih
22.15 Godala v noči
22.35 Moderna plesna glasba
22.50 Literarni nokturmo
23.05 Od Skopja do Ljubljane

SOBOTA, 8. julija

8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu
8.30 Pionirski tednik
8.50 Hammond orgle
9.00 Pri klasičnih mojstrih
10.15 S sprejemnikom na dopust
11.00 Po svetu jazza
11.30 Popevke se vrstijo
12.00 Kvintet Niko Stritof poje slovenske narodne pesmi
12.15 Kmetijski nasveti — ing. Dolfe Cizej: Na krmo za prihodnje leto mislimo že sedaj
12.25 Narodni motivi iz Hrvatske
12.45 Pozdrav z gora
13.30 Nekaj razpoloženske glasbe
14.00 Vedri zvoki
14.30 Prireditve dneva
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.40 Serenada za godala
16.00 Humoreska
16.20 Godala in tipke
16.40 Mešani zbor France Prešeren iz Kranja
17.15 Plesni orkester Max Greger
17.30 Po kinu se dobimo
18.00 Odlomki iz oper Danila Svarca in Matija Bravničarja
18.45 Okno v svet
20.00 Po domače ...
20.20 Radijska komedija
21.26 Melodije za prijeten konec tedna
22.15 Oddaja za naše izseljence
23.05 Plesna glasba

Televizijski spored

NEDELJA, 2. julija

18.00 Nogometna tekma Partizan : Velež
20.00 Sedem dni
20.45 Posebni dodatek o Titovih Ulicah
21.00 Veselica — domači igrani film

PONEDELJEK, 3. julija

11.00 Odkritje spomenika maršalu Titu
18.00 Nogometna tekma Dinamo : Vojvodina
20.00 TV dnevnik
20.15 Posebni dodatek o Titovih Ulicah
20.30 Ero z onega sveta — opera

TOREK, 4. julija

11.00 Prenos velikega mitinga v Titovih Ulicah
16.15 Velika atletska in telovadna prireditve
20.00 TV dnevnik
20.15 Posebni dodatek o Titovih Ulicah
21.00 Poema o borcu — prenos iz Titovih Ulic
22.00 Celovečerni igrani film

SREDA, 5. julija

20.00 TV dnevnik
20.15 Posebni dodatek o Titovih Ulicah
20.30 Revija na ulici — propagandna oddaja
20.40 Srebrni delfin — glasbeno zabavna oddaja
21.00 Dokumentarni TV filmi

CETREK, 6. julija

19.30 TV obzornik
20.00 TV dnevnik
20.15 Posebni dodatek ob 7. juliju
20.30 Natečaj JRTV za dokumentarne filme
21.30 Večer socialne lirike

PETEK, 7. julija

14.00 Mednarodno teniško srečanje
17.00 TV za otroke
20.00 TV dnevnik
20.15 Jaz — Bombaž, propagandno dokumentarni film
20.30 Kapalniki — kratka opera
21.00 Glasbeni filmi
21.15 Jaguarjev prijatelj
22.30 Serijski film

SOBOTA, 8. julija

14.00 Mednarodno teniško prvenstvo
18.30 Rdeča kapica, gostovanje mladinske baletne skupine
19.30 Serijski film za otroke
20.00 TV dnevnik
20.15 Jaz — Bombaž, propagandno dokumentarni film
20.30 Kapalniki — kratka opera
21.00 Glasbeni filmi
21.15 Jaguarjev prijatelj
22.30 Serijski film

Ob zaključku letošnje sezone jeseniškega Centra za napredek gospodinjstva

Zares uspešno

Center za napredek gospodinjstva na Jesenicah je kljub kratkotrajnemu obstoju zabeležil že dokaj vidne uspehe. Pred dnevi so zaključili z delovnim načrtom za minulo leto. Ta je bil zelo obširen, pa so napravili še več, kot je bilo predvideno. Seminarji in tečaji so se vstili kar drug za drugim. V jesenskem času je bil najprej dvodnevni seminar za pe-
rice. Obiskovalo ga je 11 slušate-

ljic, ki so imele razen učiteljice tudi demonstratorke Tovarne Zlatorog iz Maribora. Za tem sta se zvrstila dva seminarja za žene-zadružnice v Dovjem - Mojstrani, oba z veliko udeležbo. V povezavi s tovarno šivalnih strojev Bagat iz Zadra so organizirali trimesečni šivilsko-krojni tečaj. Obiskovalo ga je 92 tečajnic, in sicer 35 % gospodinj, 26 % delavk, 22 % nameščenk, 3 % vajenk, 14 %

pa jih je bilo iz drugih poklicev. V semestrskih počitnicah je bil tečaj za kuharice šolskih mlečnih kuhinj, ki so potem delale izpolnjen polkvalifikacijo. Zaniman- udeleženk - 11 po številu - j bilo izredno veliko. Tečaj za hitro pripravo jedi v Dovjem - Mojstrani v počastitev volitev v družne svete je posejalo petindvajset tečajnic in so nekateri med njimi hodile tudi po po- drugo uro daleč. Po končanem omenjenem enotedenskem tečaju so pripravile razstavo, na kateri so se obiskovalci navduševali zlasti nad razstavljenim pecivom. Razen tega je Center organiziral tudi enovečerni seminar Rdečega križa in trimesečni tečaj, na katerem so dekleta in žene, bilo jih je čez 20, praktično preizkusile ravnanje z gospodinjskimi pripomočki. V počastitev 20-letnice revolucije pa so v svojih prostorih organizirale tečaj za pripravo hitrih jedi. Zanj se je prijavi- lo veliko udeleženk, da so morali z istim tečajem priti tudi na Hrušici in tako razdeliti tečajnice v dve skupini. Enomesečni tečaj, ki se je zaključil šele pred dnevi, so obiskovale dekleta in žene iz Zelenarne in drugih podjetij, gospodinjske pomočnice in gospodinj-
ce. Razen omenjenih seminarjev in tečajev so organizirali tudi razne ekskurzije, ogled v razne druge gospodinjske zavode ali pa so strokovno gospodinjsko osobe iz drugih krajev seznanjali z delom in načrti njihovega centra, seveda v povezavi z jesenskimi stanovanjskimi skupnostmi.

M. F.

Male zanimivosti

Počitek pri pranju

Na razstavi »Družina in gospodinjstvo 1958« je bila prvič prikazana popolnoma avtomatizirana samopostrežna pralnica, potem pa so jo prenesli na območje Stanovanjske skupnosti občine Donji grad v Zagrebu. Za ta tip pralnega servisa so izbrali popolnoma avtomatske stroje, v katere se perilo samo vloži, potem pa je dovolj postaviti regulator na določeno vrsto perila in pritisniti na električni gumb. Perilo se samo namaka, pere, ožema, izplakuje itd., vse po določenem pralnem postopku. V tem času lahko gospodinja počiva. Pranje traja približno 76 minut.

Servis ima 8 pralnih strojev in vse potrebne pomožne naprave, zaposluje pa električarja, ki skrbi za pravilno vzdrževanje vseh električnih naprav, in 1 pomožno delavko, ki svetuje gospodinjstvom.

Kdo je najljubeznejši?

Smederevčanka Stanka Ristić je v časopisu Družina in gospodinjstvo objavila zanimiv predlog, v katerem pravi: V mnogih naših krajih je navada, da se med letom posamezni tedni ali meseci posvetijo knjigi, turizmu, prometu, zaščiti otrok in drugim dejavnostim, za katere je napredna družba najbolj zainteresirana. Se nikjer pa nisem čitala, da bi bil na primer v mesecu turizma kje javni natečaj za naziv najbolj go-

stoljubnega meščana ali, da bi v mesecu prometa sprevodniki tekmovali za naslov najljubeznejšega sprevodnika in podobno. Meščani bi od takih natečajev vsakakor imeli velike koristi. Zamislite si na primer natečaj za najuslužnejšega trgovca, mesarja, obrtnika itd.!

150 tisoč dinarjev za igrišče

Stražišče - V Stražišču že dolgo mislijo na to, da bi bilo treba urediti primerno otroško igrišče. Zato sta Stanovanjska skupnost in krajevna organizacija SZDL v preteklem mesecu izvedli akcijo za zbiranje denarja, s katerim bi uredili igrišče. Tamkajšnji prebivalci so akcijo sprejeli z velikim razumevanjem, kar nam potrjuje tudi to, da so zbrali 150 tisoč dinarjev.

Sedem koristnih večerov

Pred dnevi je bil na Občinskem centru za napredek gospodinjstva na Jesenicah zaključen tečaj za pripravo hitrih jedi. Tečaj je obiskovalo 42 žena in deklet. Bile smo iz najrazličnejših poklicev, nekaj je bilo tudi uslužbenk iz obratnih menz Zelenarne Jesenice in gospodinjskih pomočnic.

Zanimanje za tečaj je bilo zelo veliko, tako da ga niso moge obiskovati vse, ki bi ga želele. Neka-

tere udeleženke tečaja so se vozile celo iz Podkorena, Blejske Dobrave, Koroške Bele in Javornika.

Tečaj se je delil v dva dela: v teorijo in praktične vaje. Teorijo smo poslušale vse skupaj, pri praktičnih vajah pa smo bile razdeljene v tri skupine. Vsaka skupina je imela na teden 8 ur pouka. Pred praktičnimi vajami smo vedno poslušale še krajšo razlago, ki smo jo skrbno zapisovale v zvezke. Posebno skrbno smo prepisovale recepte.

Pri praktičnih vajah smo pripravljale mrzle in tople jedi, predvsem take, ki so hitro pripravljene, razne sadne pijače in pecivo. Posebej smo se učile tudi serviranja. Pri hladnih jedeh smo posvečale posebno pozornost raznim namazom in lepim barvnim kombinacijam, saj vsi vemo, da tisto, kar je prijetno za oči, tudi bolj tekne. Isto velja tudi za lepo pogrnjeno in skrbno pripravljeno mizo. K vsakemu še tako skromnemu jedilniku smo servirale tudi sadno pijačo. Celotno iz jabolčnih olupkov smo z dodatkom limone in pomaranče pripravile okusen in osvežujoč sadni napitek.

Tečaj je zaključen in moramo reči, da smo se zelo veliko naučile. Prav gotovo bo pridobljeno znanje koristilo vsem, pa če smo zaposlene ali ne, saj je čas za ženo - gospodinjko ali za izven doma zaposleno - vedno dragocen.

Tečaj je bil dobro organiziran, predavanja in praktične vaje pa zelo kvalitetne. Želim le to, da bi gospodinjski center s takimi tečaji nadaljeval tudi v jeseni.

Tečajnice

MODA



Okusna in preprosta obleka, primerna za ta letni čas. Obleko lahko nosite ob različnih prilikah.

DOKUMENTI DOKUMENTI DOKUMENTI

AUSCHWITZ 34

Dnevnik taboriščnega zdravnika

Kakor hitro sem vstopil, naglo zapre vrata in me vleče v kot. Na stolu stoji cinasta banjica, polna vode. Michel vlovi v vodi esesovsko srajco, potem drugo in tretjo. Vse so prepojene s krvjo. Oberscharführer Steinberg in njegovi kompanjoni so mu takoj po svoji vrtnitvi z »letovišča« izročili svoje srajce v pranje.

Za 4500 zapornikov ciganskega taborišča se je približala ura uničenja konec julija 1944. Natančno tako kot pri likvidaciji taborišča čeških Judov, je vodstvo taborišča dalo neprehidno zapreti tudi to taborišče. Močna četa esesovcev je izgnala cigane iz njihovih barakov in jih uvrstila v vrste. Potem so jim razdelili kruha in salame. Vsakdo je dobil količino za tri dni. Ciganom so dejali, da so premeščeni v drugo, boljše taborišče, kjer bodo sami zase. Cigani so o tem prepričani.

Nihče ne misli na plinske celice, nihče na krematorij. Saj za to ne potrebuješ hrane. Esesovski krvniki ne varajo žrtve iz usmiljenja do njih. Kaj še! Edini njihov namen je spraviti žrtve čim hitreje in s čim manjšim trudom in kolikor mogoče neopazno v plinske celice. Ko so enkrat tam, je vse v redu. Poslednjih smrtnih tožb ne sliši nihče več.

Račun je v redu: likvidacija ciganskega taborišča je potekla v popolnem zatišju. V noči od 31. julija na 1. avgust bruhata dimnika krematorija I. in II. neprestano ogenj. Tokrat niso sežgali Judov, temveč kristjane: katoliške cigane iz Nemčije in Avstrije. Proti jutru ugasne ogenj. Na dvorišču je prazno - ne, tiho leži na njem kup pepela.

Spet iluminacija v koncentracijskem taborišču Auschwitz. Koliko jih je že bilo? Koliko jih še bo?

Trupla dvanajstih dvojčkov niso bila zavlečena pred peči. Na njihova prsa je zapisal šef-zdravnik dr. Mengele s kredo: za s. - za seciranje.

Dvojčki razne starosti so to: od dojenčkov do šestnajstletnikov. Otroška trupla rjave kože leže na tleh v mrtvašnici. Sortiranje je težavno. Zamenjave ne sme biti nobene! Dvojčki, ki so se skupaj rodili, ne smejo biti ločeni niti v smrti. Kako pa bi potem tudi mogli študirati njih posebnosti! Kadar gre za njegove dragocene, redke študijske objekte, takrat dr. Mengele ne pozna pardona!

Nedavno je pregledoval dr. Mengele dosije doslej preiskanih dvojčkov. Na svetlomodrem ovitku je našel komaj opazljiv masten madež.

Očitajoče me je pogledal in dejal ostro: »Kako morete s temi zapiski, ki sem jih zbral s tolikšno ljubeznijo, tako malomarno ravnti?«

Mengele je rekel: »Ljubezen! ... Beseda mi ni mogla iz ust!

Pri obdukciji starejšega moža sem našel v žolčnem mehuru žolčne kamene. Umil sem jih, posušil in vsul v stekleničko ter etiketiral.

Pri svojem prvem obisku je opazoval dr. Mengele te redke kristale z velikim zanimanjem. Zelo mu ugajajo. Izredno dobre volje je in recitira balado o žolčnih kamnih rodbine Wallenstein. (V nemškem jeziku besedna igra: Gallenstein (žolčni kamen) - Wallenstein, op. prev.)

Odločim se, da bom izkoristil njegovo dobro razpoloženje in ga poprosim, da bi mi dovolil sesti se z ženo in otrokom.

Blazno drzna je ta prošnja, posebno pri dr. Mengeleju. Toda tvegati moram in izkoristiti vsako priliko, da poizvem za usodo svoje rodbine.

Mengele me presenečeno pogleda: »Poročeni ste in otroka imate?«

»Da, ženo imam in 15-letno hčerko.«

»Ali mislite, da sta tu?«

»Mislim, da sta. Ko smo prišli sem pred tremi meseci, ste ju vi sami selektirali na desno.«

»Ničesar mi doslej niste omenili o tem?«

DOKUMENTI DOKUMENTI DOKUMENTI



Jeseniske tečajnice pri praktičnem delu na tečaju za pripravo hitrih jedi.

Charles McCormac

38

BEG IZ SINGAPURA

»Kdo za vrata pa sta vidva?« Tujece je govoril odločno. »Ce želite kakšno pomoč, bi morda lahko kaj storil za vaju. Od kod sta?«

»Iz Singapura,« sem odgovoril.

»Slišal sem, da je bilo tam vroče. Sta bila zra-

ven?«

»Da,« je odgovoril Don. »Razen če je bil še kakšen drug Singapur.«

»Ne, samo ta je bil.«

»Zdi se, da veliko veš,« je rekel Don in dvome- če pogledal tujece. Toda ta se ni zmenil za opazko.

»Kje pa so ostali?« je vprašal.

»Mrtvi,« je na kratko odgovoril Don. »Vsi raz- zen enega, toda njegova usoda je bila hujska od smrti.«

»So ga mučili?«

»Ne, oženil se je.«

Tujec se je zarežal. »Vraga,« je rekel, »to je res strašna vojna!«

»Kako si vedel, da sva tukaj?« sem ga vprašal.

»Na taka vprašanja ne odgovarjamo,« je rekel.

»Mi samo sprašujemo.« Peljal naju je po poti.

»Gremo! Pogovarjamo se lahko med potjo. Peljal vaju bom k nekomu, ki vodi gverilski oddelek.«

Trudila sva se, da bi dognala, kaj je bil ta tujec.

In kaj je počel tod. Toda spet sva naletela na zav- eso molka in izmikljanja. Govoril je angleški kot Avstralec in javanski kot kak Indonezijec. Govoril je odsekano, vmes sejal dvotipe in staromodne ter kvantitativne pripombe. Toda o sebi, svojem poslan- stvu in vodji pa nama ni povedal tako rekoč nič.

Sledila sva mu po poti kake tri milje. Džungla na vsaki strani je postajala temnejša, njena veli- kanska drevesa, ki so imela debela porasla z lišajem in mahom, so postajala gostejša, listje pa je nekje visoko nad nami spleto zaveso, skozi katero je v

bledih zelenkastih pramenih prodirala sončna svet- loba. Iznenada smo prišli na jaso, kjer je stalo kakih dvajset šotorov. Imeli so rjavo in zeleno li- sasto pobarvana platna in bili so razporejeni okoli središča jase. Nekaj indonezijscev je v senci orja- ške palme čistilo puške. Bežno so naju pogledali, ko sva šla mimo proti največjemu šotoru.

Celo to prvo jutro sem opazil v gverilškem ta- borišču ostrače čuječnosti in skrivnosti.

9. poglavje

Najin vodič se je ustavil pred šotorom in nekaj vzkliznil v holandsčini. Nekdo je naglo odgrnil od- prtno in ven je stopil visok možki kosatih las. Bil je napravljen v temnozeleno uniformo holandskega oficirja; za pasom mu je tičal revolver, na levem licu pa se mu je od oči do ust vlekla grda rdeča brazgotina. V tekoči holandsčini je nekaj govoril z najinim vodičem, ki mu je prav tako naglo od- govarjal v istem jeziku. Potem pa se je obrnil k nama, nama toplo stisnil roko in brez besede od- šel po stezi.

Brazgotinasti možki naju je hladno opazoval. Odgrnil je šotorsko krilo, toda njegova kretnja ni bila gostoljubna. Osorno je govoril.

»Najprej ti,« je pomignil Donu. »Ti - s po- gledom je zdaj ošinil mene - pa boš ostal zunaj.«

Vsakrge posebej naju je spraševal. Očitno je hotel dognati, če se najini zgodbi ujemata. Meni je rekel, da mu je ime Mansfeldt. Pristavil je, da lahko ostaneva v njegovem oddelku in obljubil, da naju bo skrnil pred Japonci, in, ko bo za to prilo- žnost, pomagal poiskati stik z našimi; midva pa sva se morala zavezati, da se bova brezpogojno poko- rila njegovim ukazom.

V politiki je imel zelo točno opredeljene pogle- de. Po njegovem mnenju so bili Britanci odgovorni za padež Jave, ker so Holandej, misleč da je Sin- gapur neosvojljiv, zakasneli z obrambo Batavije ali Surabaje. Rekel sem mu, da politika ni moj poklic, da sem bil letalec in da je bila moja na- loga enostavna: boriti se.

»Moja prav tako,« mi je odvrnil. »Doživel boš nebroj borb, če boš ostal pri nas. Če boš ranjen, bom kar se da skrbel zate. Toda pri tem ne morem izpostavljati nevarnosti življenj svojih ljudi. Ra- zumeš?«

»Dobro, dobro,« sem rekel.

»Imel boš mnogo dela, toda preden ne začneš, ti ne bom dovolil, da bi sodeloval v kateri koli izmed naših borb.«

»Kako misliš - dela?« sem vprašal.

»Naša naloga je ubijati.«

»Zveni kot nalašč. Edini dober Japonec je mrtve Japonec.«

Pazljivo me je pogledal. »Res je - in ne samo Japonec.«

Ničesar nisem rekel, on pa je vstal in odšla sva ven, kjer sva našla Donaldsona, ki je s svojim pa- rangom rezljal kos lesa.

»Cedno druščino imate okrog sebe,« je rekel Mansfeldtu. »Nihče se ni spomnil, da bi rekel vsaj 'halo'.«

Mansfeldt se je znova nasmehnil.

»Prav imaš,« je rekel. »Ne sprašuj, delaj, kar ti porečemo - skremžil je obraz, ko da si hoče izsiliti smehljaj - in morda nas boš sčasoma imel celo rad.«

Odšel je proti skupini gverilcev. Bili so videti čudna zbirka ljudi v kratkih hlačah in srajcah aji majcah. Nekateri so bili bosi, drugi so spet nosili grobo izdelane sandale, edino Mansfeldt je imel podobno obutev. Nosil je voljne, skrbno zlikane škornje iz bokska. Ko smo se približali, so gverilci vnelo čistili kup raznih pušk, brzostrelk in revol- verjev. Dva ali trije med njimi so imeli parange za pasom. Bili so pisane mešanice Holandecev, Evroazijscev in Javancev, nekaj jih je bilo Kitajcev in Mongolov. Bila sva predstavljena kot gospoda Donald in Mac. Če bi jih podrobneje poznala, kakš- no mešanico usod bi našli! To je bila zbirka naj- večjih posebnosti, ki so skupno delali za Mans-

feldta pod najstrožjo disciplino, čeprav nama to, kar so delali, sploščka ni bilo jasno.

Nekaj tednov sva ostala pri gverilcih, zadovolj- na po naporih, ki sva jih preživela. Odpočila sva si v družbi te dobro organizirane skupine, ki je imela svoje jasno zahtevane smotre. Dan za dnem sva opravljala dela, ki so nama ga naložili: čistila erozije, kuhala, hodila na izvidniške pohode in po- debno. Dan za dnem sva tudi prihajala v tesnejši fizični stik s člani gverilske skupine; toda o nji- hovi osebnosti željah in bojznih, natihih in upih nisva mogla zvedeti ničesar razen tega, da je nji- hov poglavitni namen ostati skrit pred Japonci.

Nekajkrat smo premaknili taborišče, da bi se iz- ognili odkritju in držali smo se malo hojenih stez ter se tako vedno globlje potapljali v prostranstvo džungle.

Nekoga zgodnjega jutra so nas izvidniki opozo- rili brez panike, da se približuje japonska patrulja. V hipu smo premestili taborišče. Nobene naglice in zmede ni bilo, čeprav sva bila midva z Donom zelo preplašena. Urno smo podrli šotore, jih zlo- žili in pripravili za takojšen prenos ter jih po- skrili v travi, nas dvaintrideset pa se je po dva in dva razkrepilo po džungli. Don in jaz sva bila sku- paj. Sliškala sva se za deblom orjaškega drevesa in živčno držala za ročaj nabrušenih parangov. Kmalu sva zagledala prvega Japonca - nizko sklo- njenega narednika okroglega obraza; v gosjem redu mu je sledilo 18 vojakov. V rokah so držali puške z nasajenimi bajoneti. Sli so malome mimo središča jase, toda sledovi našega taborišča so bili tako dobro zabrisani, da niso ničesar opazili.

Hitro so se izgubili v džungli, ne da bi se ka- teri koli od njih ozrl. Čez nekaj minut so začeli Mansfeldtovi ljudje vstajati iz svojih skrivališč in bili so tako brezbrizni, kot da se ne bi nič zgodilo.

Znova so postavili šotore in življenje v taborišču se je hitro povrnilo v stari tir.

Vprašal sem nekoga evroazijskega gverilca, za- kaj Mansfeldt ne napada, pa se je zarežal in rekel, da Mansfeldt že ve, kaj dela. Nama z Donom je bila to seveda popolna skrivnost.

MALI OGLASI

PRODAJ

Stružnice dolžine 200 cm. prodam. Naslov v oglašnem oddelku pod »Ugodno« 2533

Prodaj 3 ha zemlje in hišo z gospodarskim poslopjem. Naslov v oglašnem oddelku 2603

Prodaj NSU Primo, nemško, s prevoznimi 13.000 km, tudi na ček. Eržen Jelo, Češnjica 75, Zeleniki 2603

MELBROSIN — preparat svetnega prahu in matičnega mlečka (GELEE ROYALE), garantirano znanstveno stabiliziran proizvod MELBRO — COOP (Zavod za čebelarstvo — Kalnik) dobite v vseh lekarnah. Lekarna, ki preparata še nimajo, naj ga nabavi pri »Kemofarmaciji« 8215

Sotor inozemski, 2-3 osebe, prodam. Savnik, Gregorčičeva 12, Kranj 2615

Prodaj skoraj nov radio »Savica«, Pečenko Lado, Cesta Staneta Zagorja 29, Kranj 2616

Motorno kolo 98 cm, obnovljeno, prodaj za 20.000 din. Tenešič 12 2617

Zaradi selitve ugodno prodaj se stojeci levi štedilnik, samsko sobo, rabljeno sedečo banjo, gredenco in stare mize. Koroska št. 29/A, Kranj 2618

Prodaj italijanski motor in Fiat 500 C odlično ohranjen. Kulnikova 6, Orehek, Kranj 2619

Prodaj enostanovanjsko hišo s sadovnjakom v Ljubljani, vselji vo takoj. Poizve se na naslovu v oglašnem oddelku 2620

Prodaj plug »Vinkel« in »šrotar«, vse v dobrem stanju. Voglje št. 52 2621

2 veliki delavnici na prometnem kraju v Kranju prodam. Naslov v oglašnem oddelku 2622

Prodaj športni italijanski moped znamke Paglianhi Moto morini. Hotemože 8 2623

OBVESTILO

Obveščamo starše predšolskih otrok iz vseh krajev občine Kranj, ki iz katerega koli razloga niso pripeljali otrok k prvemu, drugemu ali tretjemu cepljenju proti otroški paralizi, da pripeljejo otroke na cepljenje 6. julija 1961 od 8-11 ure v otroški dispanzer Kranj.

Opozorjamo, da je to zadnje cepljenje, ker potem ne razpelagamo več s cepivom!

ZDRAVSTVENI DOM KRANJ

OBVESTILO

o kolektivnem dopustu

Obveščamo cenjena podjetja, ustanove, kolektive in ostale poslovne prijatelje, da tovarna

Iskra v Kranju

zaradi kolektivnega dopusta

od 15. julija do 1. avgusta 1961

ne bo poslovala.

Naprosamo vse poslovne prijatelje, da vzamejo to obvestilo na znanje in prilagodijo tudi svoje poslovanje z našim obratom tako, da ne bi prišlo do zastojev v medsebojnih obveznostih.

Iskra

tovarna elektrotehničnih in
finomehaničnih izdelkov

Upravni odbor Varstveno vzgojne ustanove DID
stanovanjske skupnosti Sava - Jesenice

razpisuje

1. delovno mesto

učiteljice

v oddelku za šolobvezne otroke

2. delovno mesto

vzgojiteljice

za skupino predšolskih otrok

Pogoj: ustrežna šolska izobrazba
Plača: po pravilniku o plačah uslužbenec zavoda.
Nastop službe: 1. september 1961.

Razpis velja do izpolnitve delovnega mesta.
Upravni odbor DID-a
Stan. skupnost Sava
Jesenice — Tomšičeva 3

ZAHVALA

Vsem, ki ste tako številno spremili našo drago
ženo in mamo

FRANCKO BURJA

na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje, se najprisrčneje zahvaljujemo. Posebna zahvala sosedom za pomoč in vsem tistim, ki ste nam na kakršenkoli način pomagali in izrazili sožalje.

Zalujoči mož z otroci

Bled, 29. junija 1961

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili našo pokojno ženo in mamo
FRANCISKO ERZEN

se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala njenim sosedom in gospodu župniku. Skratka, zahvaljujem se vsem, ki so na kakršenkoli način pomagali in nam izrazili sožalje. Tudi dr. Ivanu Čofu se iskreno zahvaljujemo za vse tolažilne besede in dejanja, ki jih je žrtvoval bolnici.

Zalujoči: mož Jernej in hčerka Jerica
s sinom Marjanom ter brat z družino
iz Clevelanda, ZDA

Podbrezje, 26. junija 1961

Polcolske vodovodne cevi prodam.

Naslov v oglašnem oddelku 2624

Prodaj gozd, zaraščen z mladimi drevmi v Gradu pri Cerkljah. Koprivnik Stane, Zg. Brnki 61 2625

Prodaj Topolino C registrirano za leto 1961 v dobrem stanju in gospodarsko poslopje, ki se da predelati v stanovanje. Naslov v oglašnem oddelku 2626

Voščine in čebelni voski pristni odkupuje po najvišjih dnevnih cenah. Zavod za čebelarstvo, Miklošičeva 30, Ljubljana 1342

Kupim stavbeno parcelo v bližini Kranja, po možnosti z gradbenim dovoljenjem. Naslov v oglašnem oddelku 2627

Kupim dvosedežni moped »Tomos« na 3 prestave. Naslov v oglašnem oddelku 2628

Prodaj kravo z užitkom po izbiri in psa, odličnega čuvaja. Podbrezje 44, Duplje 2642

Prodaj židna opeko. Naslov v oglašnem oddelku 2643

Prodaj kobilo, staro 4 leta ali zamenjam za vola, težkega okoli 200 kg. Sp. Vetrovo 4, Križe 2644

Prodaj motorno kolo KTM 125 cm ali zamenjam za NSU Primo. Mirko Putalič, Lahovče 43, Cerklje 2645

Prodaj dobro ohranjen moped, znamke Mosquito, na tri prestave. Oglej vsak dan od 15. ure dalje. Zg. Duplje 29 2646

Prodaj židno opeko ali zamenjam za les. Naslov v oglašnem oddelku 2647

Ugodno prodaj ohranjen moped NSU. Stanko Petrovič, Begunje 61 2648

KUPIM

Kupim enosobno stanovanje. Ponudbe oddati v oglašni oddelk pod »Plačam dobro in takoj« 2649

OSTALO

GELEE ROYALE — MATIČNI MLEČEK, garantirano znanstveno stabiliziran, proizvod Zavoda za čebelarstvo dobite v vseh lekarnah. Lekarna, ki preparata še nimajo, naj ga nabavi pri »Kemofarmaciji« 1214

Mlada zakonca iščeta sobo v Kranju. Naslov v oglašnem oddelku 2602

Cevlji, ki so bili pozabljeni na živilskem trgu pri glavni cerkvi 16. junija se dobijo pri tržničarju 2603

Šolski odbor na Bledu razpisuje službeno mesto administratorja za finančno poslovanje šol. Za delovno mesto se predvideva 7-urna zaposlitev. Prošnje naslovite na šolski odbor osnovne šole Bled 2630

Našel sem otroško jopico v Voklem. Jekovec Janez, Voklo 56, Senčur 2631

Sprejem obleke v paranje in pletenje na dom. Režek, Tomšičeva 13/I, Kranj 2633

Iščem sestanovalko. Naslov v oglašnem oddelku pod »Solidno« 2634

Sprejem mizarskega vajenca. Novak Alojz, mizar, Smledniška št. 44, Kranj 2635

Sprejem 2 dekleti za pomoč na kmetiji. Nudim hrano in stanovanje. Naslov v oglašnem oddelku 2636

Našel sem Partizansko spomenico 1941. Naslov v oglašnem oddelku 2637

Sprejem mizarskega vajenca in pomočnika. Hafner, mizar, Zavesavska 2, Kranj 2638

GORENJSKA TURISTIČNA ZVEZA KRANJ
razpisuje

v okviru XI. Gorenjskega sejma v Kranju

Pogoji:

1. Natečaja se lahko udeležijo vsi amaterski ali poklicni fotograf.
2. Gorenjski turistični zvezi je potrebno predložiti najkasneje do 20. julija 1961 po dva posnetka istega motiva (število motivov je pa poljubno, kakor tudi izbira motiva) v velikosti 18x25 cm v beločrni ali barvni tehniki (v barvni tehniki se lahko predlože tudi diapozitivi velikosti vsaj 6x6 cm).
3. Posnetke je predložiti v ovojnicah, ki jih mora avtor priložiti manjšo zapечатeno s štirirano ovojnico, v kateri mora biti avtorjev naslov.
4. Posnetki bodo po potrebi tudi odkupljeni po zakonitih predpisih in uporabljeni v turistično propagandne namene.

Nagrade:

Posebna žirija Gorenjske turistične zveze Kranj bo predložila pregledala in nagradila tako-le:

1. nagrada 20.000 din
2. nagrada 10.000 din
3. nagrada 5.000 din
4. nagrada 5.000 din

Nagrade bodo podeljene najkasneje do 5. avgusta 1961.

Gorenjska turistična zveza, Kranj,
Cesta Staneta Zagorja 27, prišilje,
poštni predal 119

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega ljubega sinčka
in bratca

BORISA ROBIDA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancom za darovane vence in cvetje ter gospodu župniku in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Se posebno zahvala tistemu, ki ga je po dolgem iskanju našel v vodi.

Zalujoči: oče, mama, bratje, sestre
in ostalo sorodstvo

Stražišče, dne 29. junija 1961

Vajenca ali vajenko za krznarsko obrt, lahko tudi mlajšega delavca ali delavko za priučitev iz Kranja ali okolice sprejme krznarstvo Berčič, Kranj, Majstrov trg 2. Prijave sprejema najkasneje do 15. julija 2639

Iščem opremljeno sobo za nekaj mesecev v Kranju ali bližnji okolici. Ponudbe oddati v oglašni oddelk pod »Zelo nujno« 2640

Dne 9. junija sem izgubil ročno uro iz restavracije Transturist Sk. Loka do Stare Loke 55. Poštenega najditelja prosim, da jo proti nagradi vrne na naslov Lado Oblakovič, Stara Loka 55, Sk. Loka 2641

Nov televizijski sprejemnik dam tistemu, ki mi preskrbi eno ali dvosobno stanovanje. Ponudbe oddati v oglašni oddelk 2650

Kemična čistilnica in barvarna Stanovanjske skupnosti Skofja Loka, Spodnji trg 12, sprejema v barvanje vse vrste volnenih, bombažnih in svilenih predmetov. Usluge izvršimo hitro in poceni. 2651

Dva kvalificirana delavca za pomoč pri židarskih delih sverjememo takoj. Stanovanjska skupnost Skofja Loka, Spodnji trg 12 2651

Hrano in stanovanje nudim tovarniški delavki ali upokojenki za pomoč v gospodarstvu. Marija Rotar, Cankarjeva 26, Tržič (Slap pri Tržiču) 2652

OBJAVE

RAZPIS

Za vpis slušateljev v Tehniško šolo strojne stroke, Ljubljana oddelek za odrasle v Skofji Loki v šolskem letu 1961/62.

V I. SEMESTER JE DO 15. 7. 1961

Pogoji:

1. Starost 18 let.
2. kvalificirani delavec
Vsak kandidat mora pri vpisu predložiti naslednje dokumente:

1. Prošnja za sprejem, kolokovana s 50 dinarjev.
2. prijava (obrazec izpolni pri vpisu), kolokovana s 50 dinarjev.
3. življenjepis.
4. potrdilo o zaposlitvi.
5. izpisek iz matične knjige.

Prijave sprejemamo v pisarni Delavske univerze, Dom ZB, Kidričeva 9., Sk. Loka, telefon 570 — vsak dan dopoldne in ob sredah od 16. do 18. ure.

Uprava DU

OBJAVA

Vabimo vse člane AMD Senčur, kateri posredujejo motorna vozila vključno mopedisti, da se udeležijo vožnje okrajne proslave 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov na Poljanah pri Jesenicah. Ker je vožnja politično-vzgojnega pomena, je zavestna dolžnost vsakega motoriziranega člana, da se udeležijo v koloni št. 2 zanesljivo udeležijo. Zbirališče in odhod izpred garaže AMD Senčur, dne 4. julija 1961 ob 5.20. uri.

AMD Senčur

RAZPIS

Kmetijska šola Poljče, pošta Begunje na Gorenjskem razpisuje vpis za šolsko leto 1961-62 in sicer:

a) za živinorejce v živinorejski oddelki;

b) za poljedelce — traktoriste v poljedelski oddelki.

Sola traja dve leti. Po uspešno dokončani šoli dobijo absolventi zaključno izobrazbo z nazivom kvalificirani živinorejec ali kvalificirani poljedelec — traktorist.

Po uspešno dokončani šoli imajo absolventi možnost nadaljnje

ga študija v tretjem letniku Kmetijske srednje šole v Mariboru.

Lastnoročno spisani prošnji, kolokovani 50 din priložite:

1. spričevalo o dokončani osemletni šoli,

2. izpisek iz matične knjige,

3. zdravniško spričevalo,

4. potrdilo o plačevanju vzdrževalnine,

5. kratak življenjepis.

Vzdrževalnina v internatu znaša 7000 din. Pouk je teoretičen in praktičen.

V času rednega šolanja imajo upravičenci pravico do otroškega dodatka.

Rok za prijavo — vlaganje prošnje je do 31. julija 1961.

Kmetijska šola Poljče

OBJAVA

Od 9. julija do 16. julija 1961 množične organizacije bivše občine Senčur praznujejo ob 20-letnici ljudske vstaje svoj 9. krajevni praznik. V počastitev AMD Senčur vključuje svoj program s paradno krožno vožnjo po vaseh bivše občine Senčur. Vključno vabimo vse motorizirane člane vključno mopediste, da se vožnje udeležijo in s tem prispevajo svoj delež slovesne proslave. Zbirališče in odhod izpred garaže AMD Senčur, dne 9. julija 1961 ob 12.30. uri

AMD Senčur

OBJAVA

Podružnica Državnega zavarovalnega zavoda nas je obvestila, da je izplačala zavarovalnino naslednjim našim naročnikom, in sicer: Antonu Kepicu, Senčur 271, 3282 din; Antonu Kopaču, Suha št. 59, Skofja Loka, 2680 dinarjev; Milanu Podrepšku, Cesta 1. maja, Kranj, 2000 din in Mariji Potočnik, Mošnje 23, Brezje, 20.000 din.

Uprava »Glas«

KINO

Jesenice »RADIO«: 1. do 3. julija ameriški barvni film PRIJATELJ JOE, 4. in 5. julija francoski barvni film ULICA DE PERI

Jesenice »PLAY«: 1. in 2. julija ruski barvni film NASRADINOVE SPLETKE, 3. do 5. julija ameriški barvni film PRIJATELJ JOE

Zirovnica: 1. julija španski film PRODAJALKA VIJOLIC, 2. julija ameriški film OB 3.10 ZA JUNO, 5. julija ruski barvni film NASRADINOVE SPLETKE

Dovje: 1. julija ameriški film OB 3.10 ZA JUNO, 2. julija nemški barv. film KRALJ CARDASA

Koroška Bela: 1. julija francoski film ULICA DE PERI, 2. julija španski barvni film PRODAJALKA VIJOLIC, 3. julija ruski barv. film NASRADINOVE SPLETKE

Kropa: 1. julija ameriški barvni film VELIKAN, II. del, ob 20. uri, 2. julija ameriški barvni film TRAPEZ ob 16. in 20. uri, 4. julija francoski barvni film NAPOLEONOV OFICIR

Radovljica: 1. julija ameriški barvni film IMITACIJA ZIVLJENJA ob 20. uri, 2. julija isti film ob 15.30, 18. in 20.30. uri, 3. julija jugoslovanski film SAMO LJUDJE ob 20. uri, 4. julija isti film ob 18. uri, slovenski film TRICERTINE SONCA ob 16. in 20. uri

Skofja Loka »PREDILEC«: 30. junija do 2. julija ameriški film CRNA ORHIDEJA

Dupleca: 1. julija ameriški barv. film OVCAR ob 20. uri, 2. julija isti film ob 15. in 19. uri

Kranj »STORŽIC«: 1. julija ameriški barvni film NAJBOLJŠE OD VSEGA ob 16., 18.10 in 20. uri, matineja istega filma ob 10. uri, premiera italijanskega filma POLIKARPO ob 22.20. uri, 2. julija italijanski film GENERAL ROVERE ob 10. uri, ameriški barvni film NAJBOLJŠE OD VSEGA ob 15., 17., 19. in 21. uri

Letni kino »PARTIZAN«: 2. julija italijanski film POLIKARPO ob 20.30

Stražišče »SVOBODA«: 1. julija italijanski film GENERAL ROVERE ob 18. in 20. uri, 2. julija ameriški barvni film OD PEKLA DO TEKSASA ob 16. in 20. uri, italijanski film GENERAL ROVERE ob 18. uri

Naklo: 1. julija ameriški barvni film KRALJ IN JAZ ob 20. uri, 2. julija isti film ob 16. in 19.30. uri

GIBANJE
PROBIVALSTVA

V KRANJU

Poročili so se: Ivan Kutin, tesar in Marija Mezek, sobarica; Jožef Kalan, tekstilni podmojster in Emilija Peneš, tkalka; Janez Azman, delavec in Matilda Kuhar, delavka; Peter Bohinc, kmet in Marija Sluga, delavka; Ludvik Veber, kovinostugar in Frančiška Močnik, tkalka; Franc Oman, mizar in Frančiška Rakovec, prešalka; Karol Ahčin, zidar in Ana Vidmar, gospodinja; Branko Čušin, uslužbenec in Katarina Balanč, uslužbenka; Alojz Gorjanc, študent in Božena Krenner, študentka.

Rožile so: Tilka Dolenc — deklco, Ljudmila Krapše — deklco, Angela Lužovec — dečka, Marija Božičević — deklco, Marija Jenko — dečka, Angela Celar — dečka, Ana Kamenšek — dečka, Marija Gričar — dečka, Marija Kosmač — deklco, Darinka Kotar — deklco, Ivanka Ceferin — deklco, Ivana Premrov — dečka, Danica Dobravec — deklco, Marija Planinc — dečka, Ana Ušeničnik — deklco, Frančiška Justin — deklco, Doris Deržaj — dečka, Frančiška Slak — deklco, Jožica Trojar — deklco, Ana Florjančič — dečka, Mihaela Skuber — dečka, Marija Eržen — deklco, Danica Jelovčan — dečka, Marija Rozman — dečka, Marija Justin — dečka, Marija Pavlič — dečka, Marta Potočnik — deklco, Milena Vencelj — deklco, Vera Pirš — dečka, Terezija Ramovš — dečka, Justina dr. Molka — dečka, Amalija Galjot — deklco, Milena Kavčič — deklco, Antonija Prosen — dečka, Marija Ficko — deklco.

TRAŽNI
PREGLED

V KRANJU

Fižol 60 do 80 din, moka ajdova 90 din, zdrob koruzni 45 din, jespren 1 do 90 din, kaša 120 din, krma za kokoši 45 do 50 din, krhl 40 do 60 din, koruzna moka 45 din, jagode gozdne 200 din, jagode vrtn 100 din, borovnice 100 din, maline 140 din, lisičke 70 do 80 din, koruza 45 din, oves 30 din, pros 70 din za liter, korenček, peteršilj in zelena šopek 10 din, surovo maslo 600 do 680 din, čebula 100 do 120 din, krompir 35 do 40 din, špinata 80 din, zelje kisl 60 din, zelje sladko 35 din, salata 50 do 60 din, grah v strožu 70 do 80 din, fižol v strožu 140 din, pesa 40 do 50 din, cvetača 150 din, češnje 90 do 100 din, hruške 150 din, marelice 150 din, breskve 130 do 150 din, slive 80 din, kumare 140 din za kg, smetana 18 din, gobe 80 din za merico, jajca 23 do 25 din, kokoši 500 do 700 din, piščanec 350 do 400 din za komad.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage, nenadomestljive žene, mame in sestre

ANE KALAN

se najprisrčneje zahvaljujemo vsem, ki so ji na njeni zadnji poti darovali vence in cvetje.

Posebna zahvala sosedom, Gregorjevi mami za stalno pomoč ob boleznih, uslužbenkam Mlečne restavracije Kranj, Mlečni Kranj, Klavnicu Kranj, slušateljem oddelka za odrasle, Hlebševem iz Kranja, ženam z Brega, vsem sorodnikom in znancom.

Enako zahvalo tudi dr. Hriberniku, gospodu župniku z Brega. Skratka vsem, ki ste kakorkoli pomagali ob njeni boleznih, še enkrat hvala.

Zalujoči: mož, sinovi,
hčere, zet, snaha in
sestre.

Breg, 24. junija 1961.

ČESTITKE OB DNEVU
BORCA

Ob 20-letnici revolucije, ob jubilejnim prazniku — Dnevu borca — pošiljajo čestitke vsem delovnim ljudem Gorenjske: Tomaž Kališnik z Jesenice, Gospodsvetla št. 52, ki je na odsluženju vojaškega roka v Nišu, v. p. 4357; Janez Pretnar iz Podhoma 17, v. p. 1925; Franc Carman z Jezerskega št. 12, v. p. 4357.

PRAVNI NASVETI

J.F., Bled

VPRAŠANJE: Stanujete v hiši že 15 let. Vsa leta ni lastnik hiše ničesar popravil. Sprašujete, na koga naj se obrnete, da se bodo popravila izvršila?

ODGOVOR: Po zakonu o stanovanjskih razmerjih trpi stroške za upravljanje in vzdrževanje družinske stanovanjske hiše lastnik razen stroškov, ki obremenjujejo nosilec stanovanjske pravice. V vašem primeru se boste obrnili na lastnika hiše. Vi ste dolžni gla-

žati stroške samo za tekoča popravila svojega stanovanja. — Če lastnik hiše ne izvrši za vzdrževanje potrebnih del, ki gredo v njegovo breme, lahko krije stroške oziroma lahko izvrši dela nosilec stanovanjske pravice. V tem primeru je nosilec stanovanjske pravice upravičen odbiti stroške od stanarice. Lastnik družinske stanovanjske hiše v državljanovi lastnini je dolžan vzdrževati hišo ne glede na to, ali v njej stanuje ali ne.



Razen rednih prometnih avtobusnih prevozov vam Avtopromet iz Kranja zagotovi tudi udobne posebne skupinske prevoze

Ob hitrem razvoju motorizacije
na naših cestah

V kratkem tudi v Kranju servis za motorna vozila znamke „Zastava“

Tokrat brez uvoda. Vsem lastnikom motornih vozil znamke ZASTAVA naj takoj povemo, da bo še ta mesec znano podjetje Avtopromet iz Kranja odprlo v Kranju servis za motorna vozila znamke ZASTAVA. Tako bo številnim šoferjem, amaterjem kakor tudi poklicnim, prihranjena pot v Ljubljano ali Tolmin, kjer so že sedaj servisi za ta vozila. Gorenjska, ki razpolaga s precejšnjim številom avtomobilov te znamke, pa bo po dolgem času le dobila tudi svoj lasten servis.

Sedaj pa še nekoliko več, in sicer nekaj besed o podjetju samem. Mnenja smo, da nam Avtoprometa ni potrebno posebej predstavljati, saj so njegovi avtobusi in kamioni kaj pogosti po naših cestah. — Toda, da bomo ustregli vsem, tudi tistim, ki poznajo to podjetje samo po imenu, pa naj le povemo, da se ta gospodarska organizacija zaradi vztrajnosti in prizadevnosti delovnega kolektiva iz leta v leto stalno razvija in napreduje.

Ce bi hoteli označiti Avtopromet s

tem, da bi povedali, koliko dohodka oziroma prometa ustvari, bi verjetno precej zgrešili. Smo pač le preveč navajeni na to, da avtoprevozniška podjetja presojava le po številu kamionov in avtobusov. Zato bomo tudi danes namenoma izpustili vse tiste uradne podatke, ki jih sicer izkazujemo po naših družbenih planih in bomo kar lepo preprosto povedali, da ima danes Avtopromet 30 avtobusov in 11 tovornih avtomobilov. Tovorni park nameravajo še

širiti, zakaj vedno več je treba prepekljati raznovrstnih izdelkov in surovin. Povsem razumljivo pa je, da s tem ne bodo zanemarili potniškega prometa, saj že danes lahko s ponosom ugotovljamo, da Avtoprometovi avtobusi, razen redkih izjem v turistični sezoni, dobesedno krijejo tovrstne potrebe na Gorenjskem. Še nekaj ne smemo prezreti. Nekako pred letom dni se je podjetje Avtopromet preselilo v druge prostore in s tem v svojem razvoju doseglo velik napredek, saj so sedaj posamezne faze avtomehaničnega in drugega dela popolnoma ločene.

Tako! Nekaj več o Avtoprometu že vemo, čeprav nismo omenili niti avtomehaničnih in nekaterih drugih delavnic. Zato sedaj lahko spregovorimo nekaj več besed o stvari, ki smo jo že uvodoma načeli — to je o servisu za motorna vozila znamke ZASTAVA, ki ga bo podjetje odprlo še ta mesec. Nedvomno je, da je Gorenjska med prilično najbolj motoriziranimi okraji in da zato tembolj potrebuje v svojem centru tudi servis vsaj za nekatere tipe motornih vozil. Te potrebe je spoznalo tudi podjetje Avtopromet in se zato odločilo, da bo skušalo na kakršenkoli način ustreči lastnikom motornih vozil znamke ZASTAVA. Prav gotovo ni potrebno poudarjati, da je bilo za realizacijo te zamisli potrebno mnogo naporov in posvetov in da so nastopale težave zdaj tu, zdaj tam. Toda zelo malo je priprav, ki bi potekale gledko, brez ovir. Vendar kljub vsemu temu danes že lahko povemo, da ima Avtopromet strokovni kader za delo na servisu že zagotovljen, prav tako tudi potrebno orodje.

Dolgoletne sanje marsikaterega voznika motornega vozila znamke ZASTAVA se bodo torej končno le uresničile. Vsi dosedanja uspehi podjetja Avtopromet pa bodo porok, da šoferji in avtomehaniki nad delom servisa ne bodo razočarani, kar bo v zadovoljstvo delovnega kolektiva samega in nas vseh.

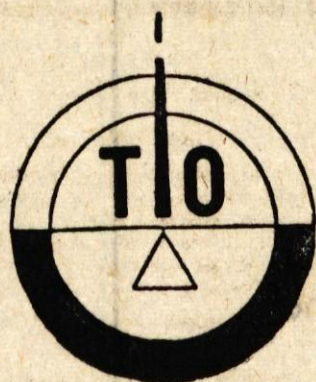


TEHNIČNI PODATKI:
Območje temperature
od 20 do 90° C
Razlika vključitve cca
70° C
Moč 220 V — 15 amperov
Dolžina zaščitne cevi
300 mm
Teža cca 700 gramov

Proizvajalcem boilerjev, projektantom, investitorjem, hišnim svetom
in gospodinjam:

Tovarna industrijske opreme »TIO« Lesce - Bled

je začela s serijsko proizvodnjo termostatov TIO - SAUTER po
licenci svetovno znane švicarske tvrdke SAUTER



Tovarna industrijske opreme

Lesce - Bled

MARIBOR, 22. MAJA — Okrog 2. ure zjutraj je prišlo do hude eksplozije 120-litrskega boilerja v podjetju »Elektrokovina« v Mariboru. Škode je za približno 6 milijonov dinarjev. Na srečo ni bil nihče poškodovan, ker ob tej uri ni bilo nikogar na delu. (Delo, 23. maja 1961).

Podobne nesreče so bile tudi že v Beogradu, Zagrebu, Splitu in drugod. Zakaj? Ker boilerji še niso imeli najnovejšega termostata z dvojnimi varnostnimi dodatkom TIO - SAUTER! Zatorej —

Ob Dnevu borcev in 20-letnici
vstaje pošilja delovni kolektiv vsem
odjemalcem, dobaviteljem in vsem
delovnim ljudem iskrene čestitke

POZOR!

TIO, TOVARNA INDUSTRIJSKE OPREME — LESCE-BLED
razen tega proizvaja:

HIDRAVLICNE (P, PI, PID) REGULATORJE z brizgalno cevko (po Askania sistemu) za številne regulacijske funkcije (regulacija: pritiska, razmerja, nivoja, temperature itd. za vse panoge industrije). — **ZOBNIŠKE ČRPALKE — PNEVMATISKE REGULATORJE (P)** proporcionalne za regulacijo temperature in pritiska. — **MERILCE PRETOKA** za različne medije, ki delujejo na venturimetrijskem principu — **OBROČNE TEMPERATURE** za nizki tlak, kazalne in registrirne s števcem — **Hg MANOMETRE** s plovcem za visoki tlak, kazalne in registrirne — **MEMBRANSKE MANOMETRE** — **KAPILARNE TERMOMETRE** (kontakne daljinske) — **BIMETALNE TERMOMETRE** razne izvedbe.

Delovni kolektiv TIO — LESCE-BLED pa poleg tega tudi projektira (izvaja) kompletna projektantska dela, ki so v zvezi z lastnim proizvodnim programom, navedenim pod regulacijsko in merilno tehniko, kakor tudi temu potrebno pripadajočo opremo domačih in tujih proizvajalcev (in montira) izvaja montažo po projektih za vse lastne proizvode ter temu pripadajočo lastno, domačo in tujo opremo. Na področju avtomatike pa dobavlja najsoodnejšo opremo za vse panoge naše industrije in za vse njene potrebe v kooperaciji s svetovno znano tvrdko ASKANIA WERKE BERLIN.

Električni termostat z dvojnimi varnostnimi dodatki TIO-SAUTER popolnoma preprečuje možnost eksploziranja boilerjev in jih lahko po najnižjih cenah naročite pri tovarni TIO — LESCE-BLED

Ob Dnevu borcev in 20-letnici
revolucije pošilja



OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ

in vse množične
organizacije

iskrene čestitke vsem
delovnim kolektivom, politi-
čnim in družbenim
organizacijam ter vsem
prebivalcem kranjskega okraja

Tovarna gumijevih izdelkov

Sava KRANJ



Sava

želi ob letošnjem praznovanju
4. julija in jubilejnem letu ljudske
revolucije vsem delovnim kolekti-
vom v prihodnje še več delovni-
uspehov

Priporočamo svoje cenene in kvalitetne izdelke
avtoplašče - potniške in tovarne, plašče za ko-
lesa, tehnične izdelke, klinaste jermene, trans-
portne trakove, prevleke valjev in koles, blago
za dežne plašče, izdelke za čevljarsko indu-
strijo in lepila

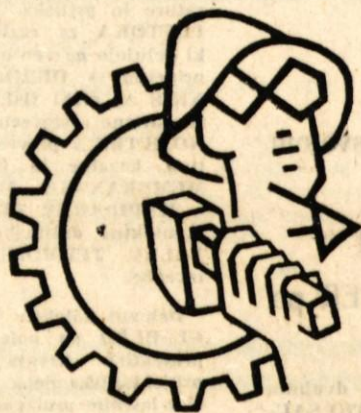
Slaščičarna-kavarna Kranj

pošilja svojim gostom in vsem delovnim
ljudem ob Dnevu borcev in 20-letnici
revolucije iskrene čestitke

Iskrene čestitke pošilja
ob Dnevu borcev in 20-letnici
ljudske revolucije

DELOVNI
KOLEKTIV

ŽELEZARNE JESENICE



vsem sorodnim delovnim
kolektivom Jugoslavije
in vsem delovnim ljudem
naše socialistične domovine

Ob Dnevu borcev
in 20-letnici revolucije
iskrene čestitke!

TISKANINA

tovarna tiskanega
blaga - Kranj



vam nudi svoje priznane
izdelke: bombažne in stanične
tkanine v vseh modnih barvah
in odtenkih.

Naše tkanine so znane na
domačem in inozemskem
tržišču kot kvalitetne po iz-
delavi, kakor tudi po trajnosti

16 let socialnega zavarovanja na Gorenjskem Vse za človeka

»Zdravje je največje bogastvo!«
Takih in podobnih pregovorov je veliko. Nastali so med ljudmi, ki skozi stoletja čutijo bič bolezni in ugotavljajo, da je za človeka največja sreča samo zdravje. — Kako bridka in vendar popolnoma resnična je ta ljudska ugotovitev.
Znanost v zadnjem času vse bolj pomaga človeku v tem boju. Hkrati pa se človek organizacijsko združuje v širšo celoto, tako da ima posameznik vsaj gmotno pomoč, kadar ga doleti nesreča bolezni. Starejši ljudje se še dobro spominjajo, kako je bil včasih človek nesrečen prav za to, ker mu v bolezni in nesreči nihče ni pomagal, razen seveda njegovih svojcev. Čeprav je med ljudmi bilo dovolj čuta za tako pomoč, pa je primanjkovalo širše organizacije. Oblasti pa se za to — se pravi za človeka, sploh niso zanimale.

Se pred prvo svetovno vojno se je dogajalo, da so posamezne bolnike in onemogle nosili od hiše do hiše, ker je veljal nepisani zakon: »naj skrbi za bolnika vsak nekaj«. Pod takimi pogoji je seveda bilo zelo težko govoriti o negi ali zdravljenju teh nesrečnežev, ki so padli v nemilost usodni starosti ali bolezni.
Se za časa stare Jugoslavije je bilo to slabo urejeno. Zaposleni delavci so sicer imeli možnost zavarovanja. Toda tudi to je bilo razcepljeno na Okrožni zavod, Bratovski sklad itd. in delavec je dostikrat ostal opeharjen, ker ta zavarovanja med seboj niso hotela priznati ena druge.
Po osvoboditvi je bila dana socialnemu zavarovanju popolnoma druga osnova. Boj za socialne pravice, ki je bil v ospredju vseh gesel ob stavkah in delavskih manifestacijah pa tudi v NOB, je dobil šele tu pravo obli-

ko. Že 1945. leta je bila ustanovljena poslovalnica Socialnega zavarovanja na Jesenicah, v Kranju in v Trzinu. Družba je dajala veliko sredstev, da bi pomagala potrebnim ljudem oziroma zavarovancem v njihovih boleznih, nesrečah in drugih težavah. Toda kako naj se ta denar uporablja, komu naj se daje pomoč, to pa je prišlo do veljave ob decentralizaciji te službe in z uveljavljanjem samoupravljanja 1962. leta. Sami zavarovanci preko svojih skupščin razpravljajo in odločajo, kako naj gospodarijo s skladi in pri-spevki.
Služba socialnega zavarovanja je zajemala vse širši krog delavcev, dajala vse večjo pomoč potrebnim. O tem samo nekaj podatkov. Pred vojno (1939. leta) je bilo na Gorenjskem v celoti zavarovanih 15.938 delavcev in delavk. Leta 1946 se je to število še zmanjšalo na 12.895. Toda zatem nezadržno raste iz leta v leto, tako da je bilo lani že 53.741 delavcev. Od skupno 138.000 prebivalcev je na Gorenjskem deležni socialnega zavarovanja v celoti 118.000 oseb, cirkrog 14.000 oseb vključuje še posebno zavarovanje kmetijskih delavcev, v svoj sklad so zavarovani celo obrtniki itd. Zelo malo je takih, ki bi bili prepuščeni sami sebi.

Skladno s tem porastom števila zavarovancev se je vsako leto dvigala tudi vsota izdatkov za pomoč tem ljudem. Se 1953. leta je bilo za to izplačanih samo nekaj nad 500 milijonov dinarjev. Že 1957. leta so ti izdatki presegli milijardo dinarjev, lani pa že 2 milijardi in 10 milijonov dinarjev.
Toda sam denar ne pokaže skrbi za človeka. Kaj pomaga bolniku denar za potnine in dnevnice v Ljubljano itd., če nima čim hitreje in dobre pomoči brž ko jo potrebuje? Zato so v zadnjih letih izdali nad 300 milijonov dinarjev za gradnjo, opremo in adaptacije zdravstvenih domov, postaj in ambulant. Se toliko pa so dali občinski odbori, podjetja itd. Zato imajo lep zdravstveni dom v Bohinju, Zelezniških, Gorenji vasi, Zireh, zlasti pa v Kranju. V Cerkljah je urejena zdravstvena postaja, v Trzinu bo nov Zdravstveni dom že letos, urejena je zobna ambulanta na Bledu, na Jesenicah se pripravljajo na gradnjo, v Radovljici adaptirajo dom in zobno ambulanto...
Vse to je narejeno za človeka. Uresničujejo se težnje trpežnih, ki so šli pred 20. leti v boj, kar vse je ob letošnji 20-letnici revolucije dostojen spomenik skupnim naporom celotne naše skupnosti.

Nаша najstarejša tovarna obutve



TRŽIČ

vam je pripravila veliko presenečenje z res moderno kolekcijo vseh vrst sandal, sandalet in elegantnih natikačev

Ob Dnevu borcev in 20-letnici revolucije iskrene čestitke!

Tržiška tovarna kos in srpov - Tržič
priporoča vsem svoje kvalitetne izdelke in pošilja ob Dnevu borcev in 20-letnici revolucije vsem delovnim ljudem iskrene čestitke!

Delovni kolektiv

Tovarne čipk in vezenin Bled

pošilja vsem delovnim ljudem ob Dnevu borcev in 20-letnici revolucije plamteče pozdrave
Priporočamo svoje najnovejše kvalitetne izdelke!

Splošno gradbeno podjetje

»SAVA« Jesenice

iskreno čestita ob 4. juliju in 20-letnici revolucije vsem delovnim ljudem

Ob Dnevu borcev in obletnici revolucije vsem plamteče pozdrave!

»JELOVICA«

lesna industrija ŠKOFJA LOKA

Delovni kolektiv

Kemične tovarne Podnart

pošilja iskrene čestitke vsem delovnim ljudem ob 4. juliju in 20 letnici revolucije ter priporoča vsem zainteresiranim svoje kvalitetne izdelke

Obrtno podjetje

Komunalni servis - Jesenice

iskreno čestita vsem delovnim ljudem ob Dnevu borcev in 20-letnici ljudske revolucije. — V kemično čiščenje in pranje sprejemamo vse vrste perila in oblek

Transturist - Škofja Loka

pošilja ob Dnevu borcev in 20-letnici revolucije vsem delovnim ljudem iskrene čestitke

„MODELIT“ Kamnik

TOVARNA EMBALAŽE, GUMBOV IN GALANTERIJE IZ PLASTIČNIH MAS

Pošilja ob Dnevu borcev in 20-letnici ljudske revolucije iskrene čestitke z željo, da bi imeli v prihodnje še več delovnih uspehov

Kolektiv

KOMUNALNE BANKE KRANJ

Ob Dnevu borcev in 20-letnici vstaje iskreno čestita vsem delovnim kolektivom in vsem delovnim ljudem

In še dober nasvet: varčevanje vam zagotavlja srečo - zato naj ne bo nikogar brez prihranka, ki ga je vložil v našo banko na hranilno knjižico

Ob dnevu borcev in 20-letnici vstaje čestita vsem delovnim ljudem kolektiv

»PARK-Hotel«
BLED

Čestitkam ob Dnevu borcev in obletnici vstaje se pridružuje tudi kolektiv

Hotel Jelovica
Bled

NAŠ RAZGOVOR

Sesti obisk

Janka Roglja, ki se je rodil na Primorskem pri Kranju, a sedaj živi v Clevelandu, pri nas dobro poznamo. Letos teče že osemindesetdeseto leto, odkar je odšel v Ameriko in vsa ta leta so tako prepolnjena z delom v naprednih izseljenških organizacijah, največkrat na vodilnih mestih, da je enostavno nemogoče vse popisati. Slovenski biografski leksikon mu je posvetil obsežen sestavek, v katerem opisuje njegovo delo in kar težko je verjeti, da je moglo v nepolovi stoletja toliko narediti. Zato naj tokrat napišem le to, da je sedaj pomožni urednik časopisa Nova doba, na obisk v Slovenijo pa je letos prišel kot predsednik Slovenskega narodnega doma v Clevelandu in predsednik gospodarskega odbora Ameriške bratske zveze.

Ker bomo prihodnji teden praznovali 8. izseljenški teden,

sem Janka Roglja tokrat zaprosila za krajši razgovor in rad je ustrejel. O njegovem delu pa bomo več še pisali.

V zadnjem času je prišlo v Slovenijo, pa tudi v druge naše republike precejšnje število naših rojakov, ki živijo v tujini. Verjetno tudi vi niste pripotovali sami?

Vodil sem skupino članice organizacije Progresivnih Slovencev Amerike. Razen tega so v zadnjem času dopotovali v Slovenijo še skupine Slovenske narodne podporne jednote, Slovenske dobrodelne zveze iz Clevelanda, Slovenske ženske zveze in skupina, ki jo je organiziral časopis Glas naroda. Moj obisk v Sloveniji ima tudi namen, da kot predsednik gospodarskega odbora Ameriške bratske zveze pripravim vse za večjo skupino, ki bo prihodnje



JANKO ROGELJ

leto obiskala Slovenijo.

Verjetno mi boste lahko povedali, koliko Ameriških Slovencev je sedaj včlanjenih v različnih slovenskih organizacijah? Slovenci v Ameriki imamo šest vidnih bratskih podpornih organizacij, v katerih je sedaj skup-

no približno 183 tisoč članov. — Ameriška bratska zveza je letos razpisala tekmovalje med člani, kdo bo pridobil več novih članov v to organizacijo in najboljšim ne bo treba plačati potovanja v Jugoslavijo, ki ga pripravljamo za prihodnje leto.

Se boste vi tudi udeležili praznikov, ki jih Slovenska izseljenška matica organizira v prihodnjem tednu?

V torker bom prisostvoval snidenju v Postojni, kamor bodo prišli vsi izseljenci, ki so sedaj na raznih potovanjih po Jugoslaviji.

Ste že velikokrat obiskali svojo staro domovino?

Sednji obisk je šesti. Prvič sem prišel leta 1925, potem 1938, 1949, 1951, 1954 in letos.

Ker prihajate tako pogosto, so vam verjetno še bolj očitne hitre spremembe pri nas?

Zlasti ob letošnjem obisku ugotavljam, da se ljudje nič ne pritožujejo, ampak pravijo: »O, sedaj je pa že dobro, sedaj bo pa kar šlo.« Tudi sam sem prav lahko opazil velik napredek, ki ste ga v zadnjih letih dosegli. V Ljubljani sem si ogledoval ljudi na ulici. Prav tako dobro so oblečeni, kot ljudje na ulicah ameriških mest.

M. Sosič

Republiško teniško prvenstvo za pionirje in mladince

Nadarjen naraščaj

Poročila z republiškega prvenstva v tenisu za pionirje in mladince so prišla iz Maribora naravnost polna pohval, kar se tiče nastopa Kranjčanov. Na igriščih v ljudskem vrtu je prav naš najmlajši teniški naraščaj pokazal spretnosti »belih mušketirjev«, ki govorijo, da je med njimi veliko število talentiranih rok, ki obečajo lepe čase slovenskemu tenisu. Druga značilnost, ki jo zaznamo v razpredelnici tekmovalnih izidov, govori, da je Kranj za Mariborom drugo slovensko teniško mesto. Zasluga za takšen prodoren uspeh naših najmlajših tekmovalcev gre odlični teniški šoli pod vodstvom veterana kranjskega tenisa Arturja Znidarja. Pohval so bili kranjski tekmovalci deležni tudi na igrišču.

V razredu pionirk je med 22 igralkami Kranjčanka Nuša Soklič osvojila drugo mesto. Sokličeva je pokazala zrelost v taktni igri in poštvalnosti. V lepi igri je navdušila občinstvo in strokovnjake.

V skupini mlajših pionirjev (do 12 let) je Kranjčan Ljubo Kokl zasedel 5. mesto med 32 tekmo-

valci. Med starejšimi pionirji (do 14 let) pa je Znidar Davor prav tako iz kranjskega Triglava osvojil 3. mesto med 32 tekmovalci.

Na mladinskem prvenstvu je zopet nastopil Davor Znidar, ki je v igri posameznikov osvojil 5. mesto v igri parov pa je skupaj z Mariborčanom Grmovškom zasedel drugo mesto. Nadarjena Nuša Sokličeva je bila izločena v igri z republiško mladinsko prvakinja Skuljevo iz ljubljanske Olimpije.

Vreme je bilo tekmovalcem naklonjeno, čeprav jih je pri igri ovirala velika vročina.

Nogometni komentar

Strel v prazno

Ko bi sodili po razvrstitvi moštev v prvenstvenih lestvicah, bi lahko zaključili, da letošnje leto predstavlja občuten padec v gorenjskih nogometnih dosežkih. — Ze vrsto let položaj na nogometnih igriščih ni bil tako kritičen. Triglav lahko reši samo Maribor, z uvrstitvijo v drugo zvezno ligo, izpada iz višjega tekmovalnega razreda. Jesenice pa so v nedeljo na stadionu ob Tržaški cesti na vročem mariborskem igrišču končale s prizadevanji, da bi prihodnje leto tekmovali v slovenski konjski ligi.

Vzroki za nazadovanje gorenjskega nogometa so številni. Preveč enostransko bi bilo misliti, da je vsega kriv slučaj. Jeseničani skušajo svoj slab začetek v kvalifikacijah pripisati slabim razporeditvam tekem in prenatrpanosti nastopov. Res je, da je za njih bila odločilnega pomena tekma na Jesenicah, ko so s Kovinarjem igrali neodločeno in tako prepuščili Mariborčanom vaje v roke, ki so jih ti znali v nedeljski tekmi izkoristiti. Nastop Jeseničanov v Mariboru je bil tako blede, da smo dobili vtis, da imajo Jeseničani prednost, ne pa njihovi nasprotniki. Vse drugi polčas (vročina) je bila pekleniška težko je bilo vzdržati igro, ki jo je diktirali Tezenčani, nismo videli od Jeseničanov poštenega napada, ki bi ogrozil nasprotnikova vrata. Jesenice so izpadle iz nadaljnega tekmovalnega razreda zaradi neodločenega izida na Jesenicah. Delno jih pri tem opravičuje dejstvo, da so med tednom igrali tekmo s kranjskim Triglavom. Izdatna zmaga nad svojim gorenjskim nasprotnikom jim je v moralnem pogledu veliko koristila in pretirana samozavest je najbrž kriva, da s Kovinarjem v prvi in drugi tekmi niso zaigrali tako dobro, kot smo vajeni.

Res je, da so Jeseničani naleteli v kvalifikacijah na najtežjeje nasprotnika, ki po prikazani igri zasluži, da prihodnje leto tekmuje v višjem razredu. V mariborski tekmi je Kovinar prednjačil v vseh ozirom. Morda preostane Jeseničanom, da odpravijo pomanjkljivosti in v nadaljnjem tekmovalnem povrnejo ugled, ki ga v tako lepi priložnosti niso znali zadržati. V gorenjski nogometni ligi sicer nimajo enakovrednih nasprotnikov, zato je tem bolj obžalovati, da jim prodor v višji razred ni uspel.

Težave in izgledi v tekmovalstvu

Zaradi velikih stroškov v zveznem tekmovalstvu, letos ne predvidevajo udeležbe na republiškem prvenstvu. Zaradi štednje so morali črtati iz programa vsa priateljska srečanja in mednarodne nastope. Tako letos razen zveznih tekmovalcev v Kranju ne bomo imeli večje plavalne prireditve. Kljub temu pa sodijo, da za vsa predvidena tekmovalna ne bodo imeli dovolj denarnih sredstev. — Računajo, da jih bodo lokalni čimtelji v tem pogledu podprli, saj kot edini slovenski predstavnik v vrhunskem plavalnem športu zaslužijo, da jim prisrčno potrebnih denarnih virov.

V pogojih, ki jih imajo kranjski plavalci, so tekmovalci dosegli prejšnja leta lepe uspehe. Takšno delo in priprave zahteva od tekmovalcev in trenerjev precej truda in naporov. Zato je težko predpostavljati, da bo letošnja plavalna sezona prinesla še boljše rezultate v posameznih nastopih. Dosežki nekaterih plavalcev so namreč na mednarodni ravni. Če upoštevamo, da imajo v tujini plavalci 12-mesečne priprave in boljše strokovno usmerjanje, ne moremo od plavalcev pričakovati nemogočih rezultatov. Usoda in vrhunski dosežki slovenskega plavanja so odvisni od zboljšanja pogojev dela. Brez zimskih bazenov nikakor ni mogoče računati, da bi lahko obdržali plavalni šport v Kranju na dosednji višini.

Športno življenje v Duplici

Sportno življenje v tovarni »Stol« na Duplici pri Kamniku je zelo razgiban. Sport gojijo delavci za razvedrilo. Letos spomladaj so začeli urejati športni park in igrišča ob cesti, ki vodi v Volčji potok in v Radomlje. Delavci iz tovarne s prostovoljnim delom

gradijo razna igrišča. Gradbeni material in finančna sredstva je dala na razpolgo tovarna »Stol«. Letos imajo v načrtu zgotovitev nogometnega igrišča in dokončati dela na odbojkaškem igrišču. Prihodnje leto pa nameravajo še zgraditi igrišča za tenis, če bodo imeli na razpolago dovolj sredstev.

T. M.

Republiško prvenstvo v Mariboru

V času od 1. do 4. julija bo v Mariboru republiško prvenstvo v tenisu za člane. Udeležili se ga bodo tudi igralci kranjskega Triglava.

Največ uspeha pričakujejo od republiške prvakine Vesne Znidarjeve (Triglav — Kranj), ki bo skušala ta naslov zadržati. V klubu so prepričani, da bo v tem uspeha. Igralka se je za prvenstvo dobro pripravila in lahko iz Maribora pričakujemo ugodnih vesti.

Izlet v Maribor

Tovarna »Titan« bo letošnje leto priredila poučno ekakurzio za mladino v Maribor. Ogledali si bodo tovarno »TAM« in »Metaliko«. Mladina bo nato odšla na Pohorje, kjer bodo prenočili in preživeli proste ure v spoznavanju znamenitosti Pohorja. Tako bodo združili koristno s prijetnim.

Ekakurzio nameravajo prirediti v prvi polovici meseca avgusta.

T. M.

HAM U nedeljo

Bled — Danes in jutri, 1. in 2. julija s pričetkom ob 20.30, bo mednarodni plesni turnir. Prireditelje bo v Kazini.

Jutri ob 15. uri bo na Blejskem jezeru začetek XI. mednarodne regate.

Bohinja Bela — Jutri, v nedeljo, bo otvoritev ceste Boh. Bela — Kupljenik.

Kranj — Danes Turistično društvo Kranj pripravlja v Savekem logu veliko turistično zabavno prireditev KRESNO NOC z velikim ognjemtom in kresom. Sodelovali bodo: godba na pihala DPD Kranj, Veliki kranjski plesni orkester, pevka Jelka Cvetežar, Humorista Frenk in Grega, Folklorna skupina DPD Primsko-vo, baletna skupina in orkester »Enakost« iz Kranja. Prireditveni prostor bo odprt že ob 15. uri, začetek programa pa bo ob 20. uri. — Ples bo v soboto popoldne in vso noč. Parkiranje vozil bo na Stari cesti in Gorenjesavski cesti.

DVA KRANJČANA NA DRŽAVNEM PRVENSTVU V TENISU

Na državno teniško prvenstvo za pionirje, ki bo od 30. junija do 4. julija na igrišču Mladost v Zagrebu sta iz Kranja odpotovala člana Triglava Nuša Sokličeva in Davor Znidar. Na nedavnem republiškem prvenstvu sta se oba uveljavila in lahko pričakujemo, da bosta v Zagrebu pokazala dobro igro.

Nogomet postaja donosen poklic

Prekupčevanje in črni skladi

Jugoslovanski nogomet se je znašel v globoki krizi — kvalitetni in moralni — da se tako izrazimo. Vse pogostejše ljudje govorijo o prekupčevanju in podkupovanju igralcev, izidi tekem so vnaprej dogovorjeni, ugled vrhunskih nogometnih društev je dobil poslovne oblike. Kdor veš plača, ujame boljše ribe in trgovina odloča o uspehu v tekmovalnih. Kar čez noč je Karlovac postal obilnejše mesto, v katerem išče trdno valuto nad 20 igralcev iz največjih nogometnih središč. Najbrž vsi ti »romarji« niso prišli v Karlovac, ker jim prija tankjši zrak. Moralni so spravili v denarnice mastne bankovce po skriti poti, tuda, kjer je, da je denar v denarnici.

Velike nagrade za odlične tekme so splošen pojav. Prav tako nogometšem ne gledajo na prste v pogledu mesečnih zaslužkov. Če navade so se razrasle od zveznega razreda do najnižjih tekmovalnih skupin. Igem ni, ker je sistem tekmovalstva takšen, da daje vsem možnost, da se potegujejo za vstop v najvišji razred, seveda, če imajo denar. Tako je Karlovac iz navedenega varkega moštvazrasel v »ugledno društvo«, ki igra s kupljenimi igralci. Če bi bil dovoljen nakup igralcev v tujini, bi najbrž igrali z uvoženimi nogometaši.

Predsednik drugoligaškega kluba Trešnjevka iz Zagreba Gražarčević je nedavno tega na nekem sestanku v prisotnosti novinarjev med drugim izjavil:

»Naša zvezna Stambelj je vredna milijon dinarjev. Dajali smo premije tudi po 50.000 dinarjev za zmago, ker so pa drugi svojim igralcem dajali še več.«

Človek je iskreno povedal resnico, ki jo poznajo navigirali več ali manj vsakega ligaškega kluba. Tisti v Zagrebu namreč na vsa

usta pripovedujejo, da zahteva Jerković od Dinama 5 milijonov dinarjev za podpis nove pogodbe. Kolikor »plavi« ne bi želeli toliko izplačati, bo odšel v trenutno nogometno Meko — Karlovac.

Morda Jerković ne zahteva 5 milijonov, toda glede na zakon ponudbe in povpraševanja bi lahko toliko zahteval. Če drugoligaški igralec Stambelj notira na nogometni borzi 1 milijon, bi bil do tega upravičen, ker igra v boljšem društvu in v najvišjem zveznem razredu. To se ne dogaja samo v Zagrebu, ampak tudi v Beogradu, Reki, Novem Sadu, Sarajevu in vseh sedežih konjskih in podzveznih središč. Velike ribe žrejo male!

Seveda tudi gorenjska podzveza ne sme biti izjema! Nogomet tudi v naših mestih, kjer ni vem, kakšna velesila, dobiva poslovne ljudi, ki jim je trgovina z nogometaši edini način, da se zleze naprej. Tako razpolagamo z zanesljivimi podatki, da društva kupujejo igralce za prestop v višini 50.000 din. Začetek je sicer majhen, vendar se znaki moralne krize v našem nogometu že nakazujejo. Zakaj se končno mali klubbi ne bi smeli zgledovati po delavnih velikih nogometnih hiš? Nič čudnega, če potem gledamo na naših nogometnih igriščih vedno slabši nogomet.

Zakaj je naš nogomet dospel v tak položaj? Zato, ker so mnogi verjeli, da je denar vladar tudi v športu in dviga kvaliteto. Plače ligaških trenerjev se gibljejo povprečno med 100 do 150 tisoč dinarjev mesečno. V to vsoto niso vračunane premije in nagrade. — Prelomki igralcev niso nič manjši. In lahko bi jim dali milijonske vsote, pa pri tem kvalitete nogometa ne bi napredovala. To iz razloga, ker eni kot drugi, pre-

lahko pridejo do denarja, brez znoja in dela. Zakaj bi se potem znojili in izpopolnjevali? Če jih ne bo moral plačati stari klub, jih bo z obema rokama sprejel novi klub, običajno še pod boljšimi pogoji.

In kdo vse to plača? Malo je klubov, ki žive od lastnih dohodkov. Denar dajejo občine, organizacije za telesno kulturo in gospodarska podjetja. Magičen krog medsebojne odvisnosti je tako zaključen. Razmere v našem nogometu pa zahtevajo, da o tem razmišljamo.



Novo kopališče v Trzinu že v zgodnjih jutranjih urah privablja številne kopalce Foto: F. Perdan

Pred letošnjim plavalnim tekmovaljem

VREME PLAVALCEM NI BILO NAKLONJENO

LETOŠNJE PRIPRAVE KRANJSKIH PLAVALCEV JE OVIRALO SLABO VREME — V DRUGI POLOVICI JULIJA SE ZAČNO ZVEZNA TEKMOVANJA — PESTER SPORED PLAVALNIH PRIREDITEV V KRANJU

Letošnja tekmovalja in skrb

Plavalci, ki bodo letos tekmovali za Triglav so v glavnem isti kot prejšnjega leta. Do pomladitve bo prišlo najbrž samo pri ženskah. Plavalci bodo letos tekmovali v prvi zvezni plavalni ligi, vaterpolisti pa v drugi zvezni vaterpolo ligi. Plavalna liga se imenuje Jugocup in je razdeljena na dve skupini. V severni skupini tekmujejo društva iz notranjosti države, v južni skupini pa primorska društva. Razen Triglava tekmujejo v severni skupini še Partizan iz Beograda, Mladost iz Zagreba in Primorje z Reke. V tem tekmovalnem tekmujejo društva za naslov prvega Jugocupa. Državno moštveno prvenstvo pa se bo letos odvijalo v obliki strnjene tridnevne olimpijskega programa, kjer bodo nastopile vrste iz obeh skupin zveznega razreda.

Celotno delo in priprave so zaradi naštetih nevednosti preusmerili na zaključno tekmovalje. Ko se bo odločalo o razvrstitvi v zveznem merilu. Tekmovalja v Jugocupu pa ne bodo vplivala na razvrstitve na zaključnem tekmovalju, ki je obenem tudi uradno državno prvenstvo. Ostala društva, ki tekmujejo v Jugocupu imajo namreč boljše pogoje za

strnjene priprave skozi vse leto. Tako imajo v Beogradu, Zagrebu in na Reki zimske bazene in so njihovi tekmovalci prišli že v najboljši formi. Za kranjske plavalce to ne velja. Po predvidevanju strokovnega vodstva bodo kranjski plavalci prišli v formo šele v teku tekmovalja, ker so bile priprave pač nezadostne. Če bo naprej prevladovalo slabo vreme, ne moremo pričakovati, da se bodo plavalci uspešno uveljavili v medsebojnih obračunih.

Razen tega tekmovalje v Jugocupu ni naklonjeno kranjskim plavalcem, ker v sporedu prevladujejo lažje proge, ki Triglavom ne ustrezajo. Moč kranjskih plavalcev je v napornejih disciplinah, predvsem na dolgih progah. Za tekmovalje v Jugocupu ima največ izgledov zagrebška Mladost, ki računa tudi na osvojitve državnega prvenstva.

Prvo srečanje bodo Kranjčani imeli že 16. julija v Beogradu s plavalci Partizana. Pozneje pridejo v Kranj Mladost in Primorje.

Vaterpolisti prvič v zveznem razredu

Vaterpolisti bodo letos tekmovali v drugi zvezni ligi. Tekmujejo v skupini s Primorjem z Reke, Primorcem iz Kotora in Velo Luko s Korčule. Tekmovalja v tej skupini so povratna in bodo v Kranju nastopila vsa moštva. Finalno tekmovalje bo na osnovi razvrstitve v teh skupinah. Kranjčani računajo na 3. mesto v svoji skupini in na 5. do 8. mesto v drugi zvezni ligi. Zanimivo je, da so Kranjčani edini slovenski predstavnik v tekmovalju zveznega razreda v vaterpolu. Ker imajo letos boljše pogoje v pogledu strokovne priprave, lahko računamo na kakšno presenečenje. Smemo pa pričakovati, da se bodo obdržali v drugi zvezni ligi. Moštvo je v glavnem vigrano in v medsebojnih preizkušnjah si bo zbralo potrebnih izkušenj. Razveseljivo je dejstvo, da se je moštvo do sedaj v mednarodnih srečanjih s tujimi moštvi odlično uveljavilo.